

ELIS SULKANEN

KAPITALISMI
KOETUKSELLA

ROOSEVELTIN
ELVYTYSOHJELMA
YHDYSVALLOISSA

JOHDANNON KIRJOITTANUT OSKARI TOKOI

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUETOIMIKUNTA
HELSINKI

1 9 3 4

TAMPEREEN TYÖVÄEN KIRJAPAINO

JOHDANTO.

Nykyään vallitseva maailmanlaajuinen taloudellinen pula tunnetaan ja sen olemassaolo tunnustetaankin jo kaikkialla, mutta sen syistä ja varsinkin keinoista sen poistamiseksi ollaan vielä jyrkästi eri mieltä. Kun useimmissa Euroopan maissa on laajoissa piireissä päässyt vallitsevaksi käsitykseksi se, että nykyisen pulan syyt johtuvat maailmansodasta sekä varsinkin sodan jälkeen tehdyistä, toisille maille varsin ankarosta rauhanehdoista kuin myöskin sodan jälkeen tapahtuneista poliittisista muutoksista, on Amerikassa yleisen mielipiteen ollut pakko omaksua se käsitys, että nykyinen pula johtuu itse kapitalistisessa järjestelmässä tapahtuneista virheistä.

Huolimatta kuitenkin siitä, miten eri lailla tämän pulan syitä saatetaankin arvostella, sen seuraukset ovat kuitenkin kaikkialla samat. Tuotanto on kaikissa maissa joutunut pois entisiltä radoiltaan ja tuotannon sekä kulutuksen väliset suhteet pois entisestä tasapainostaan. Teollinen- ja liikelämä on lamassa ja kansainvälinen kauppavaihto laskee nopeasti. Työttömyys palkkatyöväen keskuudessa on jokaisessa maassa pelottavan suuri. Yleinen köyhtyminen ja tiloiltaan sortuminen talonpoikaisväestön keskuudessa on lisääntynyt jokaisessa maassa. Pulan raskaat seuraukset näkyvät ei ainoastaan palkkatyöväen ja talonpoikaisväestön keskuudessa, vaan myöskin pikkuliikemiesten ja keski-varakkaiden ammattienharjoittajain ja niin kutsuttujen opintienammattienkin keskuudessa. Yhteiskunnan apua

nauttivien ja varsinkin tätä apua vaativien joukko kasvaa nopeasti. Samalla kuin yhteiskunnalliset rasitukset täten lisääntyvät, entiset yhteiskunnalliset tulolähteet ja entisten veronmaksajain maksukyky ehtyvät, ajaen valtioita ja kuntia kohti nopeasti lähestyvää vararikkoa.

Tämän jokaiselle jo nähtävän luhistumisen uhan edessä yritetään jokaisessa maassa etsiä keinoja nykyisestä pulasta ja sen pelottavista seurauksista pelastumiseksi. Tämän pulan syiden erilaisesta arvioinnista kuitenkin johtuu, että sen poistamiskeinotkin käyvät eri suuntiin. Useimmissa Euroopan maissa se on kohottanut valtaan fascismin, joka väittää voivansa poistaa pulan poliittisin ja väkivaltaisoin keinoin alistamalla kokonaiset kansakunnat fascistisen diktatuurin alle. Amerikassa tämän pulan syiden erilainen arviointi on taas johtanut kokonaan toisenlaisiin kokeiluihin, joiden avulla nykyinen pula ja sen vahingolliset seurauksetkin uskotaan voitavan poistaa ilman poliittisia muutoksia, järjestelemällä rahataloutta, kapitalistista tuotantoa, työn ja pääoman sekä tuotannon ja kulutuksen välisiä suhteita. Mutta sekä fascistinen että amerikkalainkin suunnitelma haluavat jättää periaatteessa voimaan kapitalistisen tuotantojärjestelmän perusmotiivit: koron, vuokran ja liikevoiton.

Työväki on kaikissa maissa esittänyt yhteisen ja yksimielisen käsityksensä fascismin ja tuominnut sen. Mutta sitävastoin työväki, varsinkin Euroopan maissa, on asettanut suuriakin toiveita Amerikassa parhaillaan suoritettavaan kapitalistisen järjestelmän »uuteen jakoon». Vapaamielinen porvaristo, joka myöskin jo näkee kapitalistisessa järjestelmässä, sellaisena kuin se tähän asti on ilmennyt, yhteiskunnallisen vaaran, on rientänyt tervehtimään tätä »uutta jakoa» sellaisena muutoksena, joka voi vielä uudelleen

järjestää kapitalismin ja hävittää siitä kaiken olennaisen pahan sekä luoda siihen uutta elinvoimaa. Jotkut työväenjohtajatkin, varsinkin Englannissa, ehkäpä Skandinavian maissakin, ovat nähneet tässä »uudessa jaossa» tien, joka voi johtaa täydelliseen yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen valankumoukseen ja sitä tietä sosialistiseen yhteiskuntaan. Innokkaimmat »uuden jaon» puolustajat ovat kohottaneet oikein iskulauseen, että se on »tie sosialismiin, ilman sosialisteja».

Tämä suurilla toiveilla ja kieltämättä Amerikan kansan suuren enemmistön kannatuksella alettu kokeilu kapitalistisen järjestelmän uudistamiseksi on nyt jatkunut vuoden, joten maailman järjestyneellä työväellä on syytä saada selville tämän kokeilun jo tähänastiset tulokset. Kulunut vuosi on kerinnyt jo kiistämättömän selvästi osoittamaan sen, että kapitalistisen järjestelmän synnyttämät ristiriidat ovat paljon syvemmät kuin »uuden jaon» alkuunpanijat ovat ehkä aavistaneetkaan. Se on kerinnyt osoittamaan, että pulaa ei kyetäkään poistamaan rahataloudellisilla operatioilla, eikä työttömyyttä poistamaan muutamilla reformeilla enempää kuin työn ja pääoman välisiä suhteita-kaan saamaan sopusointuun järjesteleillä säädöksillä, vaan tarvitaan siihen koko taloudellisen järjestelmän perusteiden muutos. Tämä aika on kyennyt osoittamaan lisäksi senkin, että vähäisetkin reformit ja kapitalistista riistoa rajoittavat lait ja säädökset jäävät kokonaan tuloksettomiksi, ellei työväki ole lujasti järjestynyt kyetäkseen valvomaan, että sen hyväksi annettuja säädöksiä ja sopimuksia noudatetaan. On vielä kerran tullut todetuksi se tosiasia, että työväen oikeuksia tarkoittavat lait ja säädökset saattavat muodostua näitä oikeuksia sortaviksi, ellei työväki itse omien järjestöjensä avulla kykene oikeuksiaan puolustamaan.

Allekirjoittanut kehoittaa työväkeä Suomessakin käyttämään tässä kirjassa esitettyjä kokemuksia ja tietoja hyväkseen sekä lujittamaan järjestöjään, sillä niissä yksin on työväen turva niin hyvin fascismin uhatessa kuin kapitalismin »uuden jaonkin» aiheuttamissa muutoksissa.

Fitchburgissa, Mass., USA, kesällä 1934.

OSKARI TOKOI.

LUKIJALLE.

Tämän kirjan tarkoituksena on kertoa kansainvälisen talouspulan ja liike-elämän lamaannuksen vaikutuksista Amerikan Yhdysvalloissa ja Rooseveltin hallituksen toimenpiteistä pulan ja sen tuhoisten seurauksien lieventämiseksi. Tämä on historiallinen katsaus hallituksen »uuden jaon» ja elvytysohjelman käytäntöön asettamisesta ja myöskin tarkisteleva yhteenveto siitä, mitä tällä ohjelmalla on aikaan saatu ja mikä sen yhteiskunnallinen merkitys on.

Tärkeimpinä asiatiedollisina lähdekirjoina mainittakoon Arthur B. Adams'in »Our Economic Revolution» ja William MacDoddald'in »The Menace of Recovery». Eri kirjoittajien artikkelit ja Sosialistipuolueen julkaisut ja lentolehtiset ovat myöskin olleet suureksi avuksi.

Erikoisella kiitollisuudella on mainittava se apu, minkä toveri Oskari Tokoi on antanut aineiston keräämisessä, käsikirjoituksen lukemisessa ja johdannon kirjoittamisessa.

New York, kesällä 1934.

ELIS SULKANEN.

I. YKSILOLLISTEN TOIVEIDEN AMERIikka.

Elokuun alussa v. 1933 ilmestyi 125-miljoonaisen kansan silmien eteen merkillinen ilmoitus ja tunnusmerkki — sinisen kotkan vaakuna valkoisella ja punaisella pohjalla. Mistä se tuli — syntyikö se tuhasta, kuten fenixlintu, sitä ei oikein tiedetty. Se vain tiedettiin, että sillä oli jotakin yhteyttä hallituksen taloudellisten olojen elvytystoimenpiteiden kanssa.

Sadat tuhannet ja miljoonat riensivät ikäänkuin kilpajuoksussa ikkunoihinsa kiinnittämään tunnusmerkin. Samalla päästiin selville siitä, että siniseen kotkaan liittyi uskollisuuden lupaus hallitukselle olla NIRA:n mukana ja käytännössä toteuttaa sitä. Siihen liittyi vielä enemmän: Sarja selittämättömiä toiveita ja lupauksia raatelevan pulan ja kalliin ajan lieventämisestä.

Ja vaikka ei tämänlaisista lupauksista olisi mitään välittänyt, oli varovaisinta kuitenkin olla virran mukana, sillä NIRA:n puolesta olivat nyt valtaiset joukot ja myöskin viralliset hallintokoneistot liikkeellä. Se oli kaikkien ajatuksissa, kaikkien suussa! Siitä keskusteltiin ja väiteltiin. Siihen uskottiin ja sitä epäiltiin. Oli miten oli, mutta sininen kotka oli kotiin tuotava! Kun kauppaliike jossakin nurkassa oli yön kuluessa saanut NIRA:n, niin toisen sen rinnalla olevan oli myös se hankittava. Jos ei muun, niin tavan vuoksi. Amerikkalaisuuteen liittyy pyrkimys samankaltaistumiseen — kaiken standardisointiin. Esineet ja kappaleet valmistetaan saman mal-

lin mukaan. Teollisuuden koneellistumisesta johtuu kirjallisuuden, sanomalehdistön, teatterin, mainostussysteemin, propagandan ja ajatuksenkin samankaltaistuminen. Miljoonat kodit Mainesta Kaliforniaan asti ovat sisustetut samanlaisilla huonekaluilla, saman järjestelmän mukaan. Jokainen tehdas työntää standarditavaraa ja jokaisessa kylässä pitää olla samanlainen »kymppisentti»- ja samallinen ketjukauppa.

— — —

Sinisen kotkan synnyttämä kiihko, toivo, milteipä raivo osoitti perusteellisemmalle tarkastajalle heti, että jokin suuri muutos on Amerikassa tapahtunut. Miksi kansa riemuiten tervehtii, kulkueissa juhlii ja suurissa kokouksissa ylistää hallituksen sekaantumista taloudellisiin asioihin — yksilön liiketoimintaan ja yksityisen ihmisen asioihin?

Missä on amerikkalainen historiallinen, vanha ja järkkymätön yksilöllisyys?

Amerikkalaisessa elämässä ja ajatustavassa ovat johtavina perusteina olleet »itseääräisy, itsetoiminta, itsetunto ja itsekehitys». Muudan tutkija, Ashley, alkupe-
räisesti kokosi ne yhteen sanaan: *individualismi!* Amerikan kansa kokonaisuudessaan käsitettynä on ollut yksilöllisin, mitä maailma on milloinkaan nähnyt! »Minä teen», »minä haluan», »minä tahdon» — ne ovat täällä jokapäiväisessä puheessa yhä nytkin enemmän viljeltyjä kuin missään muussa maassa. Englanninkielessä ei käytetä mitään niin paljon kuin »minä»-sanaa. »Minän» ympärille keskittyy ulkonaisen vallan ja komeuden ihailu, dollarien tavoittelu, nuorekkuus, lapsellinen humun rakkaus, joka niin viihtyy sensation parissa; kilpailuinto, uhkapeliharrastus sekä voimaa ja tekoja — käytännölli-

syyttä rakastava, hurja, muista piittaamaton eteenpäin pyrkimys! Se aina tunnustaa voimakkaamman voiton ja siinä suhteessa sisältää epäinhimillisiä piirteitä, mutta se myös tarkoittaa antaa toiselle saman vapauden, minkä se käsittää itselleen kuuluvan. Sanoihin »minä teen» liittyy myös »hän tehköön!» »Se on hänen asiansa», se ei kuulu minulle. Jokainen yrittäköön parastaan!

Emerson on sanonut, että »Amerikka on jumalan viimeinen ja paras lahja ihmiskunnalle» ja että »Amerikka on vain toinen nimitys tilaisuudelle!» Amerikkalainen uskoo siihen. Hän tietää, että poliittinen vapaus ja valtiomuoto on luotu taistelun ja vallankumouksen kautta, ja luulee sitä »viimeisimmäksi järjen saavutukseksi», parhaimmaksi maailmassa. Hän tietää, että luonnonrikkaudet ovat olleet ja yhä ovat runsaat ja sen vuoksi hillitön hyökkäys niiden kimppuun, niistä hyötymiseksi, ei ole mitään muuta kuin luonnollista. Tässä ei ole aikaa mietiskelyihin. Vastukset on voitettava hurjalla innolla. Carnegie on sanonut, että amerikkalainen tahtoo yhdistää »englantilaisen käytännöllisyyden ja saksalaisen tiedon tasapainon», joka vasta »johtaa maailman herruuteen!» Mutta jos sitä on yritetty, niin on amerikkalaisuuteen paljon enemmän jäänyt englantilaista käytännöllisyyttä kuin saksalaista teorian harrastusta ja mieteperäisyyttä. Hurjassa yrityksen innossa ei amerikkalainen ehdi teoretisoida. Hänen filosofiansa on kärsimätön; hän ei ehdi kuunnella selityksiä. Hänen yksilöllisyytensä tekee hänet liian varmaksi omastaan. Jos hän taas kuuntelee, niin hän nousee mieluummin kapinaan uutta vaikutusta vastaan kuin antaa sen vallata itsensä. Hän ei käsittele asioita poliittisesti eikä yhteiskunnallisesti.

Amerikka on näyttänyt maailmalle, miten äkkiä suur-

valta luodaan. Tähtilippu hallitsee lähes biljoonan *) hehtaarin alaa maata, ja Yhdysvallat on mantereen isäntä, joka on 785 miljoonaa hehtaaria suurempi kuin mikään muu kartalla oleva maanosa. Teräs, kivihiili, viljelysmaa, metsä — ei kannata etsiä vertailukohtia määrissä ja mitoissa. Se on »nuortunut Eurooppa», joka on sulattanut »monista kansoista yhden uuden ja parhaimman». Senpä vuoksi muukalaisuus on jotakin aivan sopimatonta ja mitätöntä kaikkeen tähän verraten. Muukalaisuuden halveksumisesta johtuu sellaisten ilmiöiden, käsitteiden ja aatteiden summittainen hylkääminen, joilla on ulkomaalainen kaikupohja. Työväenliike ja sosialismi käsitettiin kauan aikaa saksalaiseksi harhaopiksi, nyttemmin siihen on liitetty myös mielikuva venäläisyydestä. Ja totta on, että ulkomaalaiset ovat aloittaneet maan luokkatietoisien työväenliikkeen, mutta niiden voimillahan on myöskin teollisuus rakennettu. Se ei kuitenkaan estä amerikkalaista hylkäämästä sosialismia ulkomaisena harhaoppina, joka ei muka sovellu uuden maailman vapaisiin oloihin.

Uhkapelin kaltaiseen rynnistämiseen rikkauksien voittamiseksi ja säännöttömään kilpajuoksuun vapaista mahdollisuuksista hyötymiseksi liittyy yksilöllisyyden ohella, tai juuri sen vuoksi, myöskin huomattava *henkinen pinta-puolisuus*. Aatteet ja maailmankatsomukset yhtä hyvin kuin poliittiset ohjelmatkin olisivat olleet vain käytännöllisen yritteliäisyyden tiellä. Aatteet ja uskonnot täytyy sen vuoksi sovittaa muotoihin, joissa ne eivät loukkaa yksilöllisyyttä. Ja amerikkalainen osaa sen mainiosti tehdä uskuntoonkin nähden. Hänen jäsenyytensä seurakunnassa on rempallaan, hän ei käy kirkossa kuin joskus;

*) Biljoona merkitsee Amerikassa samaa kuin meillä miljaardi. — Kustantajan huomautus.

hän ei aiokkaan uskoa opinkappaleisiin, mutta kun hänet porvarillisen propagandan avulla saadaan käsittämään, että jokin vaara uhkaa uskontoa, on hän valmis tämänlaisen vaaran kukistamaan. Hän saattaa päivän istua hevoskilpailussa, olla mukana laittomassa uhkapelissä, »rageteerauksessa» ja koettaa kaiken vointinsa mukaan laittomasti toisten kustannuksella koota itselleen voittoa, mutta illalla hän on perheensä seurassa kuin toinen ihminen eikä mikään estä häntä vetämästä päälleen hurskasta naamaa, astumasta kirkkoon ja lahjoittamasta osan pelirahoistaan »jumalan valtakunnan lähestyttämiseen». Olisi kokonaan väärin luulla hänen näin tekevän pahassa tarkoituksessa; ei, hän ei vain ole itselleen selvittänyt näiden asioiden ristiriitaa. Hän ei pelissä ollen muista jumalaansa, eikä kirkossa ollen muista peliänsä. Huomautus tästä nostaisi hänen yksilöllisyytensä kapinaan. Ihmisellä on vapaus tähän! Kaikki tekevät niin!

Tämä sama ilmiö on havaittavana myöskin politiikan alalla.

Jo viime vuosisadan 30-luvulla pääsi yleisesti vallalle se käsitys, että poliittiset virat ovat nopean rikastumisen keinoja ja että sen vuoksi niiden puolesta kannattaa taistella samalla tavalla kuin muidenkin rikastumismahdollisuuksien puolesta. Viran kärkkyminen, lahjuksien jakelu sekä kaikenlainen petos ja peli kehitti politikoitsijatyypin, kaksinaisluontoisen ihmisen, joka kotona on siivo ja nuhteeton, vieläpä saattaa olla harras kirkon pylväs, mutta poliittisessa tehtävässään kavala, viekas ja epärehellinen onnenonkija. Ja amerikkalaiseen individualismiin liittyy tässä asiassa se selitys, että »tietysti näin asia on», »niin on aina ollut» — »politiikka onkin vain kräftäystä!» Tavaton pintapuolisuus auttaa yksilöllisyy-

den voimassa säilymistä, joka, sensijaan että se ohjelmien ja aatteiden kautta pyrki olojen korjaukseen, pikemminkin mieltii, miten itse pääsisi osalliseksi näistä oloista hyötymään.

Hillitön kilpajuoksu rikkauksien perään on tietysti toiset jättänyt tien oheen. Luonnollisestikin on nähty rikkauksien kerääntyvän harvojen käsiin, koettu epäoikeudenmukaisuutta, tunnettu sortoa ja puutetta.

Se on tuonut esiin ihanteita ja unelmia. On kehittynyt unelma uudesta Amerikasta, unelma maasta, missä elämä olisi inhimillisempää, runollisempaa, henkeä ja elämää säästävämpää ja parempaa ja missä jokaisella olisi paremmat mahdollisuudet hyväkseen käyttää avujaan ja toimintakykyään.

Mutta tämä unelma on ollut sidottu yksilölliseen filosofiaan. Siihen ei sovi järjestöhenki, järjestökunnioitus ja kuri, ei luokkataisteluoppi ja sosialismi. Yhteinen toiminta, yhteinen omistus tai yhteinen kontrolli on vastakkainen tälle filosofialle. Hallituksen sekaantumiset ihmisten taloudelliseen toimintaan, elinkeino- ja liike-oloihin sopivat amerikalaiseen yksilöllisyyteen yhtä huonosti kuin arsenikki ihmisruumiille.

Vastoinkäymisistä huolimatta on unelma paremmasta tulevaisuudesta rakentunut »minän» ympärille. Tarmokas yritteliäisyys aina vihdoin tulee palkituksi. Tilaisuuksiin on vain oikein suhtauduttava ja niitä on oikealla tavalla hyväksi käytettävä. Yksilölliset ominaisuudet ensi kädessä määräävät menestymisen ja kukistumisen. Kaukaa esisien takaa vaikuttavat kertomukset, elokuvat, sanomalehdistö, kansanomaisten pappien saarnat ja koko porvarillinen kansanvalistus ja propaganda yksilöiden menestyksistä ja saavutuksista. Vanderbilt on alkanut vähä-

pätöisestä lautan kuljettajasta, Rockefeller sanomalehti-
pojasta, Astor vaatimattomasta turkiskauppiasta, Ford
tavallisesta konetyöläisestä — ja kertomukseen voi liit-
tää kymmeniä suuria raharuhtinaita, jotka ovat kohou-
tuneet tavallisen kansanmiehen asemasta. Sama kerto-
mus toteaa, että presidentit Jackson, Lincoln ja Johnson
ovat lähtöisin kurjaliston keskuudesta ja ettei Garfield
taas ollut mikään muu kuin muulivaljakon ajaja; Grant
oli nahkuri ja itse Washington maanmittari. Kun vielä
lisää, että presidentit Harrison, Taylor ja Polk olivat
kaikki »verraten sivistymättömiä» miehiä, jotka virkaan
saatettiin vain rahaetuja etsivien poliittisten ryhmien
toimesta, niin käsittää, miten suuri menneisyyden ase-
varasto on kansanmiehelläkin käytettävänä yksilöllis-
syytensä ravitsemiseksi.

Yksilöllisyyden mukaan yhteisyyteen tai joukkofilo-
sofiaan luottaminen olisi persoonallisen heikkouden sa-
laamista, edesvastuullisuuden väistämistä ja kaiken kaik-
kiaan kokonaan epäamerikkalaista. Kansa ei vielä mil-
loinkaan ole yhteistä toimintafilosofiaa omaksunut eikä
edes tarkoittanut tutkia ja ymmärtää sitä.

Yksilöllisyys amerikkalaisessa kansan luonteessa ei silti
ole lainkaan samaa kuin vanhoillisuus. Pintapuolisena
ja helposti liikkeelle vedettävänä se on yhtä vaisto-
jenvarainen kuin luokkatiedottomat joukot yleensä. Se
on kuvitelmille ja lupauksille altis. Juuri tämän vuoksi
sillä ei ole syvällisen perintätavan tuomaa suurta kallio-
perusteista kunnioitusta mitään auktoriteettia kohtaan.
Sitä ei kiinnosta ylevyys sellaisenaan. Se on hetken
käytännön ohjattavissa ja välittömän edun talutettavissa.

Amerikkalainen individualismi on kapinassa kaikkea
sitä vastaan, mikä yrittää rajoittaa sitä. Yksilöllinen

vapaus on amerikkalaisen lahjomaton oikeus ja jokainen yritys rajoittaa sitä saa vastaansa tulisen vastarinnan. Tässä ominaisuudessa yksilöllinen tarmo, yksilöllisen yritteliäisyyden koko henkinen voima muodostuu yhteisenkin taistelun kiihottimeksi, milloin oikeuksien ja vapauksien sorto siihen suuret joukot johtaa. Lakko- taisteluita käydään tässä maassa suhteellisesti enemmänkin kuin muissa maissa, ja ne saavat täällä helposti väkivaltaisen muodon. Missään ei ole taisteltu niin verisiä työtaisteluita kuin Amerikassa. Käsittäessään, että hänen yksilöllistä oikeuttaan ja vapauttaan on loukattu, on amerikkalainen työläinen ja myöskin maanviljelijä valmis mitä radikaalisimpiin toimenpiteisiin sorron ikeen päältään heittämiseksi. Ja hän menettelee tässä siekailematta. Hän ei tunne virkavallan painostusta, etuoikeutettujen säätyjen ja virkaherrojen nöyryyttävää hallintoa. Hän käsittää itsensä vallan ylimmilläkin orsilla olevien kanssa tasa-arvoiseksi, oikeutetuksi samoihin mahdollisuuksiin, ja sen vuoksi hän ei halua ottaa vastaan nöyryytyksiä eikä sallia vapautensa loukkauksia.

Mutta, kun kiivainkin taistelu on ohi, niin järjestöt, suunnitelmat ja ohjelmat, joita taistelu on synnyttänyt ja jotka se on tarpeelliseksi tehnyt, joutuvat sen jälkeen unohduksiin. Yksilöllisyys riittää taistelun kiihottimeksi sen kuumimmillaan ollessa, mutta se ei riitä järjestöjen ja ohjelmien säilyttämiseen. Taistelu on käyty yksilölliseltä pohjalta ja ennenkuin kestävä järjestäytyminen ja sen mukaisen yleisen taistelustrategian luominen tulee mahdolliseksi, täytyy kollektiivisen, luokkatietoisuuteen nojautuvan ajattelun ja maailmankatsomuksen voittaa yksilöllisyys.

Verraten helpostikin herätettävissä olevalla taistelu-

innostuksella on historiallinen, vallankumouksellinen pohjansa. Toiselta puolen se nojautuu siirtokuntien vallankumoukseen Englannin herruuden kukistamiseksi, jeffersonilaiseen yhteisen yleisen kansan ja uudisasukkaiden kapinaan, sisällissodan orjien vapauttamispyrkimykseen, maanviljelijöiden taisteluun rahapohatoita vastaan, sanalla sanoen koko Yhdysvaltain historian poliittisiin taisteluihin, ja toiselta puolen — omituista kyllä — protestanttisen kirkon uskontoon. Amerikkalaiset ovat johtavasti protestantteja. Nykyisin lasketaan olevan noin 16 miljoonaa katolilaista ja ne ovat kaikkein vanhoillisimpia.

Protestanttinen kirkko pystytettiin tässä maassa kumouksessa — vallankumoussodassa Englantia vastaan. Kirkko oli mukana kapinassa ja kun maallinen kapina päättyi, niin kirkko yhä jatkoi sitä. Protestanttinen kirkko on jatkanut »kumousta» 150 vuotta ja jättänyt jälkeläisilleen taistelumanian, johon sisältyy se kiihko ja katkeruus, mikä uskontojen taistelulle on ollut ominaista koko sivistyshistorian ajan. Kun protestanttisen kirkon taistelu katolilaisia vastaan päättyi, jatkoi kirkko taistelua omissa riveissään. Keskinäinen taistelu muodosti ryhmittymiä, ja näiden välinen taistelu johti jakaantumisiin, uusien uskonlakkojen muodostumiseen, kuten uskonriidat aina tekevät.

Kirkko on henkisesti ja aineellisesti (Amerikassa sillä on suuria omaisuuksia) aina sidottu hallitsevan luokan palvelukseen ja kirkon määräävät voimat ovat aina vanhoillisuuden tukipylväitä. Mutta ominaisen historiansa vuoksi amerikkalainen johtava kirkko ei ole kokonaan vieraantunut yhteiskunnallisen elämän parista, eikä se ole kannattajiltaan kokonaan voinut riistää sitä yksilöllistä radikalismia ja taisteluhalua, mistä se saa kiittää omaa olemassaoloaan.

Yksilöllinen kapinallisuus säilyy amerikkalaisessa kansassa siis vielä kirkonkin siunaamana. Samalla kuin kirkko siunaa menneitten aikojen kapinallisuuden, se siunaa myöskin menneitten yhteiskunnallisten olojen perinnöt — yksilöllisyyden sellaisenaan, ja niin keskinkertainen amerikkalainen luulee kirkon siunauksen seuraavan häntä kerjäläisenä, pörssipelurina ja poliittisena »kräftärinä» samalla tavalla ja samassa määrässä. Hän on vapaa mies uskonnonkin julistamana! Hän on »minä itse» ja toinen pysyköön poissa »minun» vapauteni tieltä! Onneton se, joka minua tai vapauttani yrittää rajoittaa! Jos työnteettäjä sitä yrittää, niin teen tulisen tenän — sataprosenttisen lakon, ja lakonrikkuri tietäköön etukäteen, mikä hänet perii. Jos hallitus yrittää sekaantua »minun» asioihini, niin se heitetään nurin, vaaleissa valitaan toiset miehet, tai jos sekään ei auta, niin katsokaa Itsenäisyyden julistusta — siellä kyllä sanotaan, mitä kansan vapautta rajoittavalle hallitukselle on tehtävä.

Amerikan asuttamisen ja rakentamisen historia, elämä ja käytäntö ovat luoneet kansan psykologian, tavat ja katsomukset. Uudisasukkaana yhä lännemmäksi siirtyvä raivaaja ei voinut luottaa muuhun kuin omaan itseensä. Itse hänen oli valmistettava aseensa ja asuntonsa, itse tiluksensa raivattava ja itse elämänsä ura uurrettava. Hän oli katkaissut kaikki siltansa taakseen jääneen maailman kanssa, eteenpäin oli päästävä. Menestyminen kysyi ruumiillista voimaa ja henkistä kestävyyttä. Mutta hän tunsu itsensä vapaaksi! Sukupolvi sukupolven jälkeen otti osaa tähän hyökkäykseen, kunnes kolme tuhatta mailia leveä manner oli vallattu ja vasta sitten alkoi kapitalistisen järjestelmän tasaisen kehityksen mahdollisuus. Vapaat maat ja vapaat tilaisuudet olivat houkutel-

leet työmiehiä ja seikkailijoita kaikista maailman maista amerikkalaisen luonnon valmistaman runsaan pöydän ääreen, »jossa ateria ei oikeastaan vielä ollut alkanutkaan». Tilaisuuksia ja mahdollisuutta kohoutumiseen oli. Jos siihen ei ilmaantunut tilaisuutta teollisesti kehittyneemmässä idässä, niin mentiin länteen. Jokainen eli rikkauksien valtaamisen unelmissa, jokainen hyökkäsi, jokaista kannusti toivo pikaisesta rikastumisesta! Koko kansa eli taloudellisen elämän tavattoman nousun humussa!

Tässä säälimättömässä kilpajuoksussa monet menestyivät, mutta vielä useammat jälkeen jäivät ja epätoivoisina menehtyivät.

— — —

Tämä on taatolta kuultu tarina, tarina menneiltä ajoilta. Sininen kotka tuli ilmoittamaan, että yksityisomistusoikeuteen perustuvan järjestelmän kehitys oli vienyt maan siihen umpikujaan, josta yksilöllisin keinoin, historiallisten traditioiden ja individualismin voimilla ei enää selviydytä, vaan täytyy turvautua kollektiiviseen toimintaan.

Menneisiin aikoihin perustuvat käsitykset saattavat nykyisyyden kokemusperäisen tiedon rinnalla olla vain kuvitelmiin arvoisia. Kuvitelmat ja todellisuus olivat joutuneet ristiriitaan ja sininen kotka tuli ilmoittamaan, että kuvitelma amerikkalaisen individualismin horjumattomista perusteista, yksilön koskemattomista oikeuksista taloudellisessa, yhteiskunnallisessa ja yksilöllisessäkin toiminnassa on nyt vanhettuneena ja kelvottomana kuopattava.

Yksilöllisen ajattelutavan taloudellisena perustana on tietysti yksityinen omistus. Yksityisomistus on kapitalismin perusta. Mutta sen sijaan kuin tämäkin käsite kapitalismin normaalisissa oloissa pysyy absoluut-

tisena, muuttuu sekin kapitalismin rappiokautena suhteelliseksi asiaksi. Yhdessä yössä New Yorkin pörssissä v. 1929 hävisivät olemattomiin kaikki n.s. »terävän syrjän» osakkeet ja miljoonien dollarien omaisuuksia menetetttiin. Kolmen vuoden aikana on kaupunkien kiinteistöomaisuuksien arvo laskenut neljäkymmentä, jopa kahdeksankymmentä prosenttia. Biljoonien arvosta on omaisuuksia menetetty! Maatalouksien, teollisuus-sijoitusten ja kauppahuoneiden arvot ovat laskeneet biljoonilla. Kokonaisia omistavia luokkia on pyyhkäisty olemattomiin!

Tämän johdosta sininen kotka tuli ilmoittamaan, että tasa-arvoisten taloudellisten mahdollisuuksien ajat ovat menneet ja että nyt ei enää voida luottaa yksityisomaisuuden kestävyteen sen enempää kuin yksilöllisyyteenkään.

Kotka ei tullut tuomaan sosialismia, kommunismia, fascismia — eikä vallankumousta, ei edes palatsi vallankumousta. Se ei myöskään tullut ilmoittamaan, että valtio alkaa työläisten järjestämisen, kuten eräät eurooppalaiset havainnoitsijat pikaisissa johtopäätöksissään otaksuivat, ei myöskään lahjoittamaan työläisille suuria etuja työpäivä- ja palkkakysymyksissä, mutta se yksinkertaisesti julisti vain vanhan amerikkalaisen yksilöllisen ajattelutavan kelvottomaksi!

Sininen kotka tuli tuomitsemaan tarinan yksilön rajattomista mahdollisuuksista kohoutua ja rikastua ja tälle tarinalle rakentuvan ajattelutavan valtiolliset pyrkimykset ja koko kansan psykologian, ja sen vuoksi Rooseveltin ohjelmalla on paljon suurempi henkinen ja aatteellinen kuin käytännöllinen merkitys. Yksilöllisten suurien toiveiden Amerikka on mennyt, eikä koskaan palaa!

II. HUIPPUSAAVUTUS JA ROMAHDUS.

Maailmansodan syntyminen v. 1914 vapautti Yhdysvaltain teollisuuden ajankohtaisesta talouspulasta. Edellisen, v:n 1907 pulavuoden jälkeinen nousu oli päättyneessä uuteen laskuun juuri, kun sodan julistukset julkaisiin Euroopan maissa. Pulan asemasta alkoi sotavarustelu, mihin liittyi epänormaalin, sotatarpeiden valmistuksesta johtuva entistä vilkkaampi liikeaika.

Sota lykkäsi tuonnemmaksi teollisuuspuolan, joka sitä edellisten vuosikymmenien aikana oli maan talousjärjestelmää kouristellut aina noin seitsemän vuoden kuluttua, mutta se ei suinkaan poistanut pulaan johtavia syitä. Päinvastoin pulan tuonnemmaksi työntäminen merkitsi sen syiden monipuolistumista ja lujittumista ja siten vihdoinkin syntyvän lamaannuksen yhä raatelevammaksi muodostumista.

Sota siirsi talouselämän keskipisteen ja tuotannon Amerikkaan. Sitä seurasi tärkeä kumouksellinen muutos teknillisellä alalla, jonka merkitys lienee miltei yhtä suuri kuin aikoinaan höyrykoneen keksiminen. Jo joltisenkin kehittyneen koneen tilalle tuli nyt *automaattinen koneisto*, ja erityiset uudet keksinnöt ja parannukset konelaitteiden, kemian ja sähköalalla monipuolistivat ja kehittivät tätä koneistoa lakkaamatta. Tällä uusimman ajan koneistolla kyettiin laajentamaan tuotantoa sodan aikana suuremmassa mittakaavassa, kuin mitä maailma oli koskaan nähnyt!

Teknillinen kehitys vaikuttaa oloihin kumouksellisesti myös siten, että se koneiston kehityksen kanssa tasasuhteisesti lisää yksityisen työläisen työn tuottavuutta. Eräiden hallinnollisten tilastojen mukaan oli työn tuottavuus, kaikki työläiset huomioon otettuina, v. 1926 33 prosenttia suurempi kuin v. 1914. Eräät toiset numerot vuosilta 1922—1929 osoittavat, että tänä aikana tehdasteollisuuden tuotanto kasvoi 42 %, mutta teollisuustyöläisten lukumäärä väheni noin 4 %. Työn tuotantovoiman lasketaan näiden vuosien kuluessa nousseen noin 50 %:lla. Kun palkka- ja työpäiväpolitiikassa ei tapahtunut vastaavaa muutosta, niin seurauksena oli laaja työttömiensä joukko vilkkaasta liikeajasta huolimatta.

Sota toi mukanaan myöskin inflation rahan arvossa, laajensi luottoa suunnattomiin ja kohotti tavaroiden hinnat. Jos tukkukauppahinnat, v. 1913 lasketaan 100:ksi, olivat ne 1920 246. Se oli kultainen aika Amerikan yrittäjille. Laajentuvaa tuotantoa voi hinnoitella melkein mielinmäärin, mikä merkitsi suurta liikevoittoa ja se taas vuorostaan levitti uusia pääomia liikkeelle, siten laajentaen tuotantoa. Sotaa käyvät maat ja miltei koko maailma olivat valmiit vastaanottamaan amerikkalaisia tuotteita.

Ympärysvalloille antoi Yhdysvaltain hallitus sodan aikana pyöreissä luvuissa 11 biljoonan dollarin luoton, jolla ympärysvallat ostivat tavaraa tästä maasta. Todellisuudessa ne amerikkalaisten esittämien tutkimuksien mukaan saivat enemmän kuin 11 biljoonan tavarat. Sen lisäksi liittoutuneet maat ostivat amerikkalaisia tarvikkeita yksityisille yrittäjille antamallaan 7 biljoonan dollarin velkakirjoilla ja selvällä rahalla noin 8 biljoonan dollarin arvosta. Kaikki tämä merkitsi tavattomia tava-

roiden menekkimahdollisuuksia, vaikkakin laajan luoton takia koko huimaava edistys perustuikin epäterveisiin talousperiaatteisiin. Varaa oli kuitenkin riskeerata, sillä kansallistulot, jotka v. 1913 laskettiin 33 biljoonaksi dollariksi, olivat v. 1920 71 ja 1925 jo 72 biljoonaa dollaria. Työläisten palkkaoloissa ei kuitenkaan ollut tapahtunut nousua lainkaan samassa suhteessa. Samoina vuosina olivat työläisten keskimääräiset palkkatulot seuraavat: \$ 865.00, \$ 1,689.00 ja \$ 1,584.00.

Luoton avulla tarkoitti pääoman omistajaluokka mahdollisimman tyyten käyttää hyväkseen koko kansan elin- ja toimintakyvyn. Ulkomaisen luoton ohella laajentui kotimainen luotto, varsinkin aselevon solmiamisen jälkeen. Tavattomassa eteenpäin ryntäävässä kiihkossa hengästyivät yhteiskunnan taloudelliset tekijät, ja luotto-olojen luonnottomuus, joka aina voi johtaa epäilyksiin ja kriiseihin, pakotti v. 1920 rajoittamaan sitä. Seurauksena oli talouselämän pula. Syksystä 1920 kesään 1921 laskevat hintaindeksin numerot 246:sta 158:aan. Tapahtui vararikkoja, menetettiin omaisuuksia ja varsinkin kiinteimistöarvoja »jäättyi», s.o. niitä ei voitu vaihtaa rahaksi.

Mutta laskuaalto osoittautui uuden ilmiömäisen nousuaallokon edeltäjäksi.

Nyt tapahtui juuri niin kuin pääoman omistajan mielen mukaan jokaisesta pulasta pitäisi selviydyttämän. Kapitalistinen taloustieteilijä selittää, että kun lamaannus polkee hinnat, niin se laajentaa menekkiä, tyhjentää varastot, ja siten aloittaa uuden nousukauden, uuden hintojen nousun ja tuotannon laajentumisen.

V. 1921 tapahtui täten. Hintojen alentumista hyväkseen käyttäen riensivät Euroopan maat uudestaan tilaamaan tavaroita Amerikasta. Sodan hävityksen korjaami-

seksi siellä tarvittiin kaikkea. Laaja uudelleenrakentamisohjelma oli monissa maissa mahdollinen toteuttaa vain amerikkalaisten tarpeiden ja lainojen turvissa. V. 1922 alkoivat amerikkalaiset suuret rahaliikkeet ja pankit järjestää uusia ulkomaisia lainoja. Rahaa ja tavaraa meni kaupaksi korkeasta kurssista.

Kotimainen menekkikin laajentui hintojen alenemisen johdosta. Sodan aikaiset rakennusrajoitukset ja suoranaisten asuntojen puute johti maan ennenkuulumattomaan rakennuskiihkoon, joka alkoi armeijan kotiutuessa ja pulasta ja joka kesti vuoteen 1928.

Sodan jälkeisellä vilkkaalla talouselämän nousulla, mikä on seurannut kaikkia sotia — esim. Napoleonin sotia Amerikassa ja Euroopassa — ei joka suhteessa ollut lainkaan tervettä talousopillista perustetta. Korkeat hinnat tuottivat suurliikkeille suurempia voittoja kuin koskaan ennen maan historiassa. Yrittäjät rikastuivat. V. 1914 oli maassa vain 60 henkilöä miljoonatulojen nauttijoina, mutta 1928 niitä oli 500. Koneisto ja tuotantokustannukset tulivat suhteellisesti halvoiksi sen vuoksi, etteivät työläisten palkat — vaikka niissäkin nousua tapahtui — nousseet lainkaan pääoman omistajien voittojen kanssa samansuhteisesti.

Jos kansan ostokkyky pysyy huomattavasti tuotantokyvystä jäljessä, niin luonnollisena tuloksena täytyy olla talouspula. Luonnolliset perusteet puuttuivat v:n 1922 jälkeiseltä nousulta, mutta laajentuva tuotanto ja vilkas liike-elämä olivat sittenkin monta vuotta mahdollisia seuraavista syistä:

Tuotantovoimasta meni suuri osa rakennuksiin ja laitoksiin, joita käytetään uudelleentuottamista varten.

Vuosien 1922—1929 aikana maan ulkomaankaupassa

ylitti vienti 8 biljoonalla dollarilla tuonnin, joka merkitsi sitä, että ulkomaat yhä veivät Amerikan »ylijäävät» tavarat. Todenmukaisesti ulkomaille annettiin tänäkin aikana enemmän lainoja, kuin mitä ne tarvitsivat amerikkalaisten tavaroiden ostamiseen. Siten amerikkalaiset itse laajalla luotolla pitivät yllä keinotekoisia markkinoita teollisuutensa tuotteille. Asian keinotekoisen perustan käsittää vielä selvemmin, kun huomioon ottaa näiden lainojen suorituksen epävarmuuden. *)

Vähittäismaksua vastaan myytiin kotimaassa tavaroita niin paljon, että tämänlainen luotto näiden vuosien aikana kasvoi puolestatoista biljoonasta yhdeksään biljoonaan dollariin. Amerikkalaiset nauttivat »hyvästä ajasta» — velaksi.

Ja vihdoin viimeisenä keinotekoisen ostovoiman ylläpitäjänä on mainittava ne biljoonat dollarit, jotka saatiin hinnoissaan nousevien osakkeiden ja arvopaperien keinottelussa ja joilla puolestaan oli se merkitys, että ne pitivät tavaroiden hintoja korkeana. Osakekeinottelussa saatiin kuvitelluilla arvoilla todellista arvoa rahassa, kuten luotolla ostamisessakin. Mutta kun osakemarkkinat

*) Yhdysvaltain tuotantovoimien valtavuutta kuvaavat eräät numerot v:lta 1924. Maassa, joka käsittää vain 6 % maailman asukasluvusta ja 5.7 % maailman pinta-alasta, tuotettiin maailman kivihielestä 38, paloöljystä 70, kuparista 54, lyijystä 40, rautamullasta 33, maissista 75, vehnästä 25, muusta viljasta 30, puuvillasta 55, puutavarasta 53 ja tupakasta 33 %. Jo 1920 tuotettiin Yhdysvalloissa maailman automobiileista 85, öljystä 66, hopeasta 40, raudasta ja teräksestä 40 ja kullasta 20 %.

Vielä romahduksen vuotena 1929 vietiin maasta ulkomaille kasvatetusta puuvillasta 55, tupakasta 41, kuparista 36, paloöljystä 35, kirjoituskoneista 40, kirjapainokoneista 20 ja maanviljelyskoneista 23 %. — Vuosien 1910—1914 aikoina vietiin Yhdysvalloista ulkomaille teollisuuden tuotteita pyöreissä luvuissa noin 654 milj. dollarin arvosta vuosittain; 1921—1925 aikoina oli se kohonnut 1,650 milj. dollarin vaiheille ja yksin v. 1925 oli se 1,843 miljoonaa dollaria.

sittemmin kukistuivat, olivat menetykset paljon suuremmat kuin edellämainittu hyöty, ja monet vieläkin ostavat sitoumuksia ja arvopapereita, jotka eivät edusta muuta kuin näitä menetyksiä.

»UUSI KAPITALISMI» — KAIKKIEN PARATIISI.

Ensin sodan voittaminen ja »maailman turvalliseksi saattaminen kansanvallalle» ja sitten sodan raunioiden uudestaan rakentaminen, »sivistyksen jälleen palauttaminen» toi Yhdysvalloille loistoajan, jollaista ei oltu ennen nähty. Sodan aikana oli syvä isänmaallinen velvollisuus laajentaa tuotantoa viimeiseen rajaan asti ja osakkeenomistajat olivat käskyä kohtaan erittäin uskolliset, kun tiesivät patriotismin merkitsevän suuria voittoja. Työläiset myös olivat tyytyväisiä satunnaisesti huomattavastikin kohonneisiin palkkoihin ja yleensä suuriin ansiomahdollisuuksiin.

Sittenkin sota merkitsi kärsimyksiä — asia, joka on kaikille tunnettua. Rajoitukset elintarpeiden käytössä, pakkomääräykset, miesten rintamalle lähettämiset jne. toivat mukanaan kaameat ja väristyttävät olot.

Sodan jälkeinen nousu ja vilkas liikeaika selitettiin kaikkien näiden kärsimyksien palkinnoksi. Työläisten uskollisuus korvataan, armeijassa olleiden kärsimykset sovitetaan ja koko kansalle luvattiin »uusi kapitalismi» uusine, rajattomine mahdollisuuksineen.

Tavaroiden ulkomaisen ja kotimaisen menekin johdosta tuotanto lisääntyi ja työtä näytti riittävän. Rakennuskiihkon ohella ilmestyi *uusia teollisuuksia*, uusia työn ja toiminnan aloja. Se oli se aika, jolloin auto tuli jokaiseen kylään ja oli jo tulemaisillaan jokaiseen taloonkin.

Se kehitti maanteiden rakennusta, öljyteollisuutta, kumi-tuotantoa, autotallien ja korjauspajojen rakennusta ja laajensi rauta- ja metalliteollisuutta. Sitä seurasi elokuva-teollisuus kaikkine sivuhaaroineen, naisten kauneusliike-ala, ylellisyysstarpeiden, kuten jalokivien ja muun rihka-man tuottaminen, puhumattakaan vaateteollisuuden ja huonekalujen valmistuksen laajentumisesta. Koneisto parani yhä, ja edistys kemian ja sähköän alalla toi uusia mahdollisuuksia — kokonaisia uusia teknillisiä näköaloja, ja sellaiset merkittävät alat, kuin lentokoneiden rakenta-minen ja keinotekoisen silkin valmistaminen, kysyivät kokonaisia työläisten armeijoita ja suunnattomia pääomia.

Työtätekevälle luokalle näytettiin vielä kerran, »ettei se tarvitse» luokkataistelua eikä sosialismia. Kapitalismi palkitsee kaikki kärsimykset ja antaa hyvinvoinnin mahdollisuudet! Työläiskotiin tulivat uudet huonekalut, radio, vaimolle ja tyttärille silkkinutut, kesälomat ja hen-kivakuutukset. Presidentit puhuivat vain »täysinäisistä eväskonteista» ja Hoover lupasi jokaisen talon autotalliin kaksi autoa ja paistetun kanan jokaisen perheen pöydälle.

Mitäpä amerikkalainen keskinkertainen työläinen olisi näissä oloissa muuta unelmoinut kuin oman, yksilöllisen ko-hoamisensa mahdollisuutta maan perinnäistavan mukaan. Wilsonin hallituksen aikana olivat työväen uniot, ammatti-yhdistykset, laajentaneet jäsenmääräänsä, ja nekin puo-lestaan olivat vaikuttamassa palkkojen kohoamisen hy-väksi. Mutta kun kaikki lupavaan »uuteen kapitalismiin» oli päästy, niin unohdettiin uniot ja puheet kapitalismin riistosta ja luokkataistelusta selitettiin punaisten vouho-tuksiksi. Sitäpaitsi, unioita ei »tarvittu». Kapitalismi alkoi työläisistä tehdä »liikekumppaneita» myymällä yh-tiöiden osakkeita heille. Työläisille jaettiin osakepapereita

pidättämällä osa palkasta ja siten »kasvatettiin sopusointua tuotannon kontrolliin» ja rauhaa ja »edesvastuullista työpolitiikkaa»! Terästrusti antoi osakkeitaan 47,000 työläiselle, Armour-lihanpakkausyhtiö 40,000 työläiselle jne. Princetonin yliopisto laski v. 1926 työläisten omistavan 700 miljoonan dollarin arvosta osakkeita (silloisen markkinahinnan mukaan) ja osoitti, että nykyisen kehityksen vauhdin mukaan, kun otetaan huomioon osakkeiden yhteisen lukumäärän lisääntyminen, työläiset saavuttavat luvatusen tasa-arvon teollisuuslaitoksien kontrollissa 200 vuoden kuluttua.

Uusien mahdollisuuksien turvissa työläisiä sidottiin osakkeilla uskollisiksi työntekijäitä kohtaan, osallistettiin heitä »liikkeen johtoon» ja toiselta puolen alettiin yhtiöiden unioiden perustaminen, josta tuonnempana puhutaan tarkemmin.

Mutta siinä ei ollut vielä kaikki.

Palkkatulojensa kautta työläisistä tuli osakkeenomistajia ja kun niitä yleensäkin nousun aikana tulvehti heille kaikenlaisista laitoksista ja yhtiöistä, niin heidän oli myöskin opeteltava »pelaamaan» niillä. Niinpä nähtiin se ihme, että työläinen istui pörssissä, myi ja osti sekä »pelasi», kuten keinottelija ainakin. Kun kerran oli päästy näin pitkälle, niin oli lyhyt matka astua korkeimpaan finanssiin — pankkipolitiikkaan. Työväenunionit, tai paremminkin työväenunionien johtajat, alkoivat perustaa pankkeja.

Osakeyhtiöperiaatteille järjestettyjen unioiden pankkien yhteyteen liitettiin myöskin vakuutusliike. V. 1926 oli tällaisten pankkien lukumäärä 20 ja niiden yhteiset talletukset nousivat 100 miljoonaan dollariin. Niinä aikoina unionit harrastivat muutakin suurliikettä. Hiilen-

kaivajien järjestöllä esim. oli 58,000 eekkeriä kivihiili-
maata Kentuckyn ja West Virginian valtioissa. Veturin-
kuljettajien järjestöllä oli hiilikaivoksia, ja niinä aikoina
se kontrolloi kahdeksaa kiinteimistöyhtiötä, joiden pää-
omat olivat 22 milj. dollaria.

Työväen järjestöstä, jonka piti taistella työpäivän
lyhennyksen ja palkan koroituksen puolesta, tehtiin
monessa tapauksessa elin kapitalistisen finanssipoliti-
ikan harjoittamista varten. Union jäsen kuvitteli itsensä
pankkiiriksi.

Olemassaolevat mahdollisuudet yksilöllinen työläinen
miehellään kuvitteli suuremmiksi, kuin ne todellisuudessa
olivat. Hän eli yleisessä humussa kuin sokkosilla. Työ-
läinen ei jäänyt tarkastamaan, mitä merkitsi se ilmiö-
mäinen työtapojen ja työn tuotantokyvyn tieteellinen
tarkastaminen, mikä näinä aikoina tuli käytäntöön
jokaisessa tehtaassa. Silloin vasta Taylor-systeemistä
tuli todellinen tekijä. Tuotantoprosessin yhtenäistämisen
ja varmojen suunnitelmien ohella tuli silloin käytäntöön
työläisen jokaisen liikkeen tarkka tieteellinen mittaami-
nen sekunttikellon ja psykoteknillisen analyysin avulla.
*Työn suoritus asetettiin tieteellisen kiristysjärjestelmän
alaiseksi!*

»Uuden kapitalismin» loistavaa puolta suuresti himmensi
myöskin se tosiasia, ettei maanviljelijä siitä lainkaan
päässyt osalliseksi. Maanviljelijän velkakuorma lisääntyi,
vuokraviljelys laajeni ja tuhannet ja sadat tuhannet
tilukset jäivät kokonaan kylmille.

Uuden kukoistuksen parhaimmillaan ollessa saatettiin
tehdä myös se hämmästyttävä havainto, että huolimatta
siirtolaisuuden ehkäisemisestä työvoimaa oli »liikaa» ja
että työpäivä- ja palkkaoloissa, erittäinkin muutamilla

aloilla, tapahtui ilmeistä huonontumista. Muodostui kolme taistelutannerta: Uuden Englannin kutomateollisuus oli joutunut kilpailuun etelän kutomateollisuuden kanssa, josta oli seurauksena palkkojen poljenta ja työtaisteluita. New Yorkin pukuteollisuudessa jouduttiin taisteluun hikipajajärjestelmää vastaan. Öljy ja sähkö olivat tulleet uhkaaviksi kilpailijoiksi »kuningas» kivihiilelle ja kaivostyöläiset joutuivat suuriin taisteluihin.

Nämä olivat varoituksen merkkejä.

ROMAHDUS.

Luotolle, keinottelulle ja kuvitelmille perustuvaa järjestöä rientomarssia kesti seitsemän vuotta. »Uusi kapitalismi», joka lupasi ikuista hyvinvointia, osoittautuikin siis vain hetken ilmiöksi.

Ihmiset olivat eläneet velaksi. Liike-elämän kohoutumisen huippukohdassa nousivat yleiset ja yksityiset, lyhyet ja pitkäaikaiset velat maassa tuohon huimaavaan summaan — *238 biljoonaan dollariin!* Tällöin laskettiin koko kansallisrikkauden määräksi 275 biljoonaa, mutta nykyisin se merkitään vain 200 biljoonaksi dollariksi. Jo varhain oli nähtävissä, että tämänlaatuinen luoton paisuttaminen koituu vaaralliseksi. V. 1926 puhui porvariston tunnontarkka tilastotieteilijä Babson m.m. näillä sanoilla:

Hyvinvointi mahdollisesti jatkuu vielä pari vuotta, mutta pula on tulossa. Vallitsemassa on kaksi epäkohdtaa: yksityiskaupassa käytetään aivan liiaksi luottoa, esim. autoja myytiin viime vuonna velaksi 3 biljoonan dollarin arvosta, ja toiseksi tuotantokyky ylittää kulutuskyvyn. Työläiset ja keskiluokkalaiset panttaavat ansionsa

etukäteen; käyttävät siten tavaroita ja oikeuksia, joihin eivät todellisuudessa pystyisi. Työväki on vielä rauhallista, mutta ei ole luultavaa, että se sellaisena pysyisi — varoitteli tämä arvoisa herra.

Uhkapelin tapaisilla liikemenettelytavoilla tuotanto ja kauppa, koko taloudellinen elämä, oli kohotettu korkeimpaan huippuunsa, jonka seurauksena täytyi olla romahdus!

Äärimmäinen jännitys alkoi laueta luoton supistamisella. Pelästyttiin sen laajuutta ja v. 1929 Federal Reserve Bank-pankki ryhtyi rajoittaviin ja varoittaviin toimenpiteisiin. Ulkomaiden arvopaperit laskivat ensimmäiseksi ja niiden myyminen osoittautui vaikeaksi. Pörssi-keinottelijain luottoa rajoitettiin, ja se johti arvopaperien luonnottoman korkeiden hintojen laskuun, joka syksyllä päättyi kahteen pörssiromahdukseen.

Heikoinkin kosketus luoton arkoihin hermoihin johti heti pankit vaatimaan lainojaan maksettaviksi. Mutta lainat oli sijoitettu liikkeeseen, josta niitä oli mahdoton ottaa. Pankit eivät saaneet saataviaan. Ne supistavat luoton antoa. Mutta se ei tuo pankeille rahaa enempää kuin niiden haltuun joutuneet »jäätäneet» omaisuudetkaan. Pankit eivät niin ollen voineet suorittaa sitoumuksiaan. Se johtaa pankkien luottamuksen horjumiseen, joukoittaiseen talletuksien pois vetämiseen ja pankkien — varsinkin heikoimpien ja epäedullisimpia tai uhkarohkeimpia sijoituksia tehneiden — vararikkoon. Jonkin pankin vararikko finanssielämän yhtenäisen ketjujärjestelmän vuoksi vie toisenkin siihen ja jonkin johtavan keskuspankin vararikko merkitsee menoa kymmenille siitä riippuvaisille kauppa- tai säästöpankeille. Tässä käy, kuten Marx sanoo: Kuollut vie elävänkin!

Tähän tilanteeseen jouduttiin Yhdysvalloissa syksyllä 1929.

Ulkomaiset markkinat oli täytetty suurilla tavaramäärillä, ja uuden luoton puutteessa ulkomaakauppa laskee. Keinotekoiset markkinat olivat loppuneet. Hinnat alkoivat laskusuunnan, palkkoja alettiin polkea ja menekin puutteessa teollisuudenala toisensa jälkeen joutui lamaanuksiin. Yhä parantunut koneisto oli paikoillaan, tuotantokyky oli vuosi vuodelta kohonnut, mutta sitä ei voitu käyttää. Työläiset joutuivat työttömiksi. Teollisuuden harjoittaja näkee voitonsaannin mahdollisuuksien luisuvan käsistään. Vielä enemmän: hän ei voi tehtäitensä ja pääomiensa joutilaina ollessa suorittaa sitoumuksiaan! Hänenkin luottonsa horjahtaa! Pessimismi ja epävarmuus valtaa mielet!

Tilannetta kuvaavat mainiosti pitkäaikaiset laina- ja luotto-olot. V. 1929 laskettiin liikkeelle uusia bondeja, osakkeita ja muita arvopapereita 10 biljoonan dollarin arvosta (nimellisarvo), jotka myytiin pientä murto-osaa lukuunottamatta kotimaisilla markkinoilla. Mutta v. 1932 oli sellaisten pitkäaikaisten arvopaperien liikkeelle laskeminen ja käsittely supistunut 1,165 miljoonaan ja 1933 supistuivat ne vieläkin vähäisempään summaan. Maa oli tullut »valmiiksi», kukaan ei voinut aloittaa uusia yrityksiä yleisen epävarmuuden keskellä.

Romahduksen juuret johtuvat kapitalistisen järjestelmän perusteista. Se johtuu järjestelmän siitä ominaisuudesta, joka riistäjän edun vuoksi jättää huomioon ottamatta tuotannon ja kulutuksen, teknillisen kehityksen ja kansanjoukkojen ostokyvyn välisen suhteen tasapainotilaan järjestämisen. Tästä johtuva pulan syntymisen syy kärjistää sitä sen jatkuessa järjestelmällisesti. Mitä

suuremmaksi työttömien lukumäärä nousee ja mitä enemmän palkkoja poljetaan ja siten rajoitetaan kansan ostokykyä, sitä perusteellisemmaksi täytyy lamaannuksen muodostua ja sitä vaikeampi on yrittäjän jatkaa tuotantoon. Tavarankäytön heikkenemisen johdosta tapahtuva hintojen lasku ei koidu avuksi, vaan päinvastoin sekin vähentää tuotantoa ja yritteliäisyyttä ja se taas lisää työttömyyttä. Lisääntyvä työttömyys merkitsee taas ostokyvyn heikkenemistä ja niin me näemme koko talouselämän joutuneen noidan ympyrään, josta ei ole poispääsyn mahdollisuutta.

Mitä suuremmat ovat ne yhteiskunnalliset ja taloudelliset voimat, joita teollisen elämän nousukausi itseensä kietoo ja mitä korkeammalle sen onnistuu järjestelmän ristiriitoja salaten kehityksen huippukohta kohottaa, sitä tuhoisampi ja raatelevampi on romahdus ja sitä vaikeammaksi osoittautuvat kaikki elvytystoimenpiteet.

KAIKKI TIET TUKOSSA.

Normaalisen kapitalismin teollisuuspuolat järjestivät itse itsensä. Niiden kautta yksinkertaisesti vain syöstiin muutamia tuhansia pienempiä ja itsenäisiä liikkeenharjoittajia tuhoon ja niiden taloudellinen voima liitettiin keskittyvän trustikapitalismin kontrollin alaiseksi. Tämänlaatuiset talouskriisit kuuluivat ikäänkuin järjestelmän luonteeseen ja niiden kautta omaisuuksien keskityksellä lujitettiin kapitalismia.

Entiset teollisuuspuolat kohottivat hintojen alentamisen kautta tavaroiden menekkiä ja tekivät siten tuotannon uudistamisen suuressa mittakaavassa mahdolliseksi. Työttömänä olevat joukot palautuivat jälleen tuotan-

non palvelukseen, mikä pulasta oli saanut uutta kiihoketta.

Näin olivat asiat silloin, kun se tarina, mistä edellisessä luvussa oli puhe, vielä oli täyttä totta. Entisinä aikoina oli pääomalla mahdollisuus löytää alati uusia sijoitusmahdollisuuksia. Kotimaassa syntyi uusia teollisuudenaloja ja uusia voitonmahdollisuuksia. Pitkän ajan lännen asuttaminen ja sen pääomatuotannolle valtaaminen oli tasoittavana tekijänä. Uusien keksintöjen mukana tapahtuva koneiston uudistaminen kysyi pääomia ja avarsi taloudellisen toiminnan aloja. Löytyi myöskin ulkomaanmarkkinoita ja pääoman sijoitusalueita. Imperialistinen valtauspolitiikka, semminkin latinalaisen Amerikan maissa, oli pari vuosikymmentä Yhdysvaltain kapitalismille oivallisena varaventtiilinä. Uusien alueiden ja saarimaiden valtaaminen ja niiden teollinen kehittäminen vei pääomia ja valmiita teollisuuden tuotteita.

Mutta kaikessa tässä oli v. 1929 päästy tien päähän!

Kapitalistisen järjestelmän ja tuotannon laajentaminen uusille aloille tai vieraisiin maihin oli mahdotonta sen yksinkertaisen syyn vuoksi, että inhimillinen kehitys ei ainakaan tähän mennessä ollut tuonut mitään kokonaan uutta suurta toimialaa kotimaassa käytettäväksi, ja muu tunnettu maailma oli jaettu hallinta- ja riistoalueisiin ja Yhdysvaltain oikeudet siinä supistettu jo määrättyyn osaan.

Kotimaisetkin oman avun keinot osoittautuivat pulan jatkuessa yhä merkityksettömämmiksi. Jokainen kuukausi ja vuosi osoitti jouduttavan yhä toivottomampaan asemaan. Illinoisin yliopiston professori, talousasioiden auktoriteetti, Paul H. Douglas, osoittaa v. 1932 joudutun siihen asemaan, että kuuden miljoonan maaseutuperheen

keskimääräiset vuositulot olivat vain 250 dollaria vuodessa; toisin sanoen, noin 10 miljoonalla maaseutulaisella oli vähemmän kuin yhden dollarin viikkotulot. »Kaiken kaikkiaan noin kolmasosa kansasta oli kokonaan ostokyvytön», jatkaa professori.

Tunnollisten arvioiden mukaan nousi työttömien lukumäärä keväällä v. 1933 15—16 miljoonan vaiheille. Miljoonat ihmiset olivat kokonaan vailla suojaa ja toimeentulon mahdollisuutta. Miljoonat olivat riippuvaiset hyväntekeväisyysyhdistyksien ja yksityisten almuista. Maaliskuussa yllämainittuna vuonna sanottiin avustettavien perheitten lukumäärän olleen 4,500,000, mikä merkitsee noin 18 tai 20 miljoonaa ihmistä.

Ahdas aika koettelee kaikkia kansanluokkia kaikilla elämän ja toiminnan aloilla. Miljoonat keskiluokkalaiset ovat menettäneet säästönsä. Arkkitehtejä, lääkäreitä, insinöörejä ja lakimiehiä on joukoittain työttöminä ja opintien ammattilaisilta ovat mahdollisuudet tukitut. Kymmenet tuhannet juuri kouluista päässeet ja tutkin-toja suorittaneet paiskaa puia epätoivoon.

Erittäin raatelevaksi osoittautuu lamaannuskausi kansan valistus- ja opetusaloille. Laskelmien mukaan maan 26 miljoonasta koululapsesta noin 10 miljoonaa kärsii joko kokonaan koulumahdollisuuden puutetta tai opetuksen rajoituksesta. Syksyllä 1933 jäi noin 2,000 koulua kokonaan aukaisematta ja talven kuluessa jouduttiin sulkemaan paljon lisää, varsinkin maaseutukouluja. 80,000 opettajaa on kokonaan joutilaana, heidän palkkojaan on alennettu nälkärajaan ja useissa kunnissa ja kaupungeissa ovat opettajien palkat monilta vuosilta ainakin osittain maksamatta. Chicagon kaupunki on opettajien palkan pidättämisellä ansainnut itselleen erikoista kuuluisuutta.

Koko kansan opetus, samoin kuin järjestelmän taloudelliset perusteet on vararikkoisessa tilassa. Kriisi on asettanut kapitalistisen järjestelmän historiansa kovimmalle koetukselle!

Mutta koettelemuksen kovimmalla hetkellä, juuri romahduksen syvimmillään ollessa, ilmestyi herra ja mestari, joka »toi parantavan lääkkeen!» »Yhdeksän kuukautta oli maa kulkenut vallankumousta kohden. Mitä tulee? — sitä halusi jokainen tietää», kirjoittaa Harold J. Laski ja jatkaa:

»mutta hän palautti kansan luottamuksen vallitsevaan järjestelmään, sillä kansa todellakin uskoi häneen, kun hän lupasi sille 'uuden jaon'. Ainoastaan tällä luottamuksella hänen oli mahdollista säilyttää rauha. Olisipa hän kulkenut vanhaa totuttua latua, niin tuloksena olisi ollut kalliiksi koituva suurien kansalaisjoukkojen kapina, johon olisivat osallistuneet ihmiset, jotka normaalioloissa eivät vaadi muuta kuin mahdollisuutta elää yksityistä elämänsä».

»Tämä tulee olemaan herra Fordin perääntymättömän individualismin loppu! Se hajoittaa kivihiili- ja teräsparoonien teollisen feodalismin!»

»Jos hänen valintansa mitään merkitsee, niin merkitsee se jokapäiväisen kansan toivon kellojen kumajamista!» Näin professori Laski.

»Soblonin viisaudella eikä Solingenin miekoilla» oli hän lähtevä taisteluun kapitalismin romahdusta vastaan. Pian tulemme näkemään, kuinka hän siinä on onnistunut.

III. HALLITUS JA TEOLLISUUDEN KONTROLI.

Yksilölliseen oman edun politiikkaan luottava keskinertainen amerikkalainen äänestäjä hakee vaaleissa tavallisesti »hyvää» miestä ja ennen kaikkea »hyvää» presidenttiä, joka antaa hyvän liikeajan. Sen mukaan presidentti tai ainakin hallitus ilman muuta määrää talousolojen nousut ja laskut.

Amerikkalainen liikemies on kuitenkin vakuutettu siitä, ettei hallituksesta ole teollisuuden eikä liike-elämän johtoon ja omaksuu sen filosofian, että »vähemmän hallitseva hallitus on paras hallitus». Mutta tämä ei lainkaan estä kansaa vaistomaisissa mielialoissaan arvostelemasta jokaista hallitusta yhteiskunnallisista oloista johtuvien toiveittensa tai pettymyksiensä mukaisesti. Niinpä siis »hyvä aika», suunnaton taloudellinen kehitys Amerikan teolliseksi suurvallaksi, maailmanvallaksi kohoutuminen liittyy kansajoukkojen tunneomaisen mielen mukaan erottamattomasti Theodore Rooseveltin nimeen. Jonkinlainen lähemmin selittämätön ihanteellisuus, idealismi ja kansanvalta liittyy Woodrow Wilsoniin; suurporvariin, pankkiirien ja jäykän suurliikkeen riistävä Amerikka — sitä merkitsee Calvin Coolidge ja teknillisen kehityksen huippua, »valmista» maata ja pulaa ja kallista aikaa merkitsee Herbert Hoover.

Republikaanipuolueen hallitus noudatti tiukasti suurkapitalismin koeteltua suuntaa, oman edun politiikkaa

ja luotti olojen selviytyvän itsestään. Presidentti Hoover, jonka kokemuseräistä valtiomiestaitoa porvarillisen politiikan kannalta katsoen ei voi kieltää, luotti kapitalistisen järjestelmän kykyyn selviytyä pulasta ilman valtion sekaantumista talousasioiden johtoon. Senpä vuoksi hallitus käsitti riittäväksi vaikenemisen ja mikäli se puhui, teroitti se kansan luottamuksen kehittämistä ja optimistisesti lupasi olojen korjaantumisen aina huomenna. »Hyvä aika on nurkan takana»!

Yli kahden vuoden odotuksen jälkeen alkoi Hooverin hallitus toimia sen teorian mukaan, että pula, joka laajuudeltaan on kansainvälinen, voidaan elvyttää vain kansainvälisten taloudellisten suhteiden parantamisella. Tämän vuoksi hallitus myönsi Yhdysvaltain velallisille moratorium kesäkuussa 1931. Mutta kun siitä ei ollut pienintäkään apua, niin hallitus luuli korjaavansa oloja myöntämällä suuria lainoja maan suurille teollisuuslaitoksille, rautateille, pankeille ja kiinteistöjä rahoittaville laitoksille. Rikkaiden avustamisella luultiin autettavan puutteessa olevia.

Tätä varten perustettiin syksyllä 1931 erityinen hallinnollinen rahojen sijoitusyhtiö (Reconstruction Finance Corporation), joka saattoi myöntää lainoja 3,600 miljoonaan dollariin saakka. Tästä luovutettiin valtioille lainaksi 300 milj. dollaria työttömien avustamiseksi. Näiden miljoonien luovutuksesta ei ole sen jälkeen paljoa puhuttu ja useat epäilevät rahojen joutuneen suurvarakkaiden ja heidän poliittisten saalistajiensa kukkaroihin. Se vain on selvää, ettei näiden suurien lainojen johdosta mitään huomattavampia taloudellisia rakennusyrityksiä alettu; lisää työmahdollisuuksia ei työttömille ilmaantunut, eivätkä vararikot vähentyneet, kuten uskoteltiin,

vaan päinvastoin olot kävivät vähäväkisille entistä vaikeammiksi.

Hooverin hallitus aloitti sitten laajahkon agitation »nyt ostamisen» puolesta, mitä yhäkin jatketaan, siinä väärässä käsityksessä, että kansajoukot olojen epävarmuuden vuoksi piilottavat rahansa eivätkä anna niiden kiertää ja että koko pula täten johtuukin vain ihmisten luottamattomuudesta tai muista psykologisista tekijöistä. Tämänlaatuisella agitatiolla ei luonnollisestikaan saatu tuloksia sen vuoksi, että sillä alati suurenevalla joukolla, joka oli kaiken tarpeessa ja joka sen tyydyttämiseksi olisi kyllä voinut tyhjentää täysinäiset tavaravarastot, puuttui rahaa niiden ostamiseksi. Samanlaiseen tuloksettomuuteen hukkui Hooverin hallituksen kehoitus paikallisten yleisten töiden aloittamisesta.

Toimettomuuden, taipumattoman suurkapitalismin oman edun hallitus oli saanut kansan vihat päälleen ja se sai mennä. Vanhoillinen republikanismi, osakekeinoittelijoiden hallitus, oli herättänyt suuttumuksen myrskyn ja siekailematta, aitoamerikkalaisella kurssilla ja aitoamerikkalaisen poliittisen tavan mukaan porvaripuolueen hallitus vaihdettiin toisen porvaripuolueen hallitukseksi kansallisvaaleissa v. 1932. Kyllästyneenä Hooveriin kansa valitsi Franklin D. Rooseveltin. Tai oikeastaan äänestäjät tahtoivat heittää Hooverin yli laidan ja sen tuloksena oli Rooseveltin valinta.

Miestä, jonka hyväksi maanvieremä tapahtui vaaleissa, tunnettiin ennestään vähän. Mitään merkitsevää ei liittynyt hänen nimeensä, mutta se tiedettiin, että samanniminen mies oli ollut presidenttinä vv. 1901—09 ja että tähän nimeen sisältyi merkillinen, lumoava vetovoima. Entinen Roosevelt — uuden nousevan keskiluokan kapi-

nallinen, itsepäinen reformisti, trustien hävittäjä, epärehellisten liiketapojen ja poliittisten keinottelijoiden vihollinen — sai nyt haudastaan antaa lainavaloa uudelle Rooseveltille ja totuuden mukaisesti täytyy sanoa, että se oli hänelle suureksi avuksi. »Hän on niitä samoja Roosevelteja — molemmat polveutuvat new-yorkilaisista kauppiaista ja yhteisistä kantaisista 18. vuosisadalta — jotka aina tuovat hyvän ajan», päätteli kansan ihminen, ja toinen lisäsi, että »Rooseveltit kyllä osaavat hallita»!

Poliittiselta kannalta katsoen ei yhdenmukaistuttaminen myöskään ole kokonaan perusteeton. Itse asiassa kolmenkymmenen vuoden aikana on maan hallinnollisessa elämässä tapahtunut kolme »vallankumousta» rutivanhoillisuutta vastaan. Vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenellä eli ja vaikutti jo mainittu entisen Rooseveltin edistysmielisyys ja sen tuloksena oli enemmän yhteiskunnallisia uudistuksia ja suojeluslakeja, kuin mitä niitä ennen oli saatu koko maan historian aikana. Paljon porun ja suurisuisen sensation ohella — josta muuten amerikkalainen porvaripolitiikka on aina ollut sangen rikas — Theodore Roosevelt herätti etuoikeutettujen vihan, rautatie- ja rahapohattojen suuttumuksen, jotka v. 1908 vaa-leissa pääsivät tarkoituksensa perille ja saivat rutivanhoillisen hallituksen William H. Taftin johdolla. Mutta sitä seurasikin toinen »kumous»; T. Rooseveltin ryntäilevä progressivismi hajoitti republikaanipuolueen ja seurauksena oli Wilsonin valinta v. 1912.

Huolimatta siitä, että Wilson johti maan historian suurimpaan rikokseen, maailmansotaan, kantaa hänen nimensä yhäkin jeffersonilaisen demokratian perintätavan mukaan aatteellisen liberalismiin kaikua. Hänen pankkilakinsa, työväen järjestymisoikeutta suojeleva li-

säyksensä antitrustilakiin ja monet muut reformiluontoiset aloitteensa ovat jättäneet sen käsityksen, että hän oli tavallinen kansan mies ja että hän lopuksi joutui rahamahdin ja sen viekkaiden asiakkaiden uhriksi henkisesti ja ruumiillisesti.

Tämä tosiasia oli niin ikään Franklin Rooseveltille v. 1932 suureksi avuksi. Ollessaan Wilsonin hallituksen laivastosihteerin apulaisena ei Roosevelt merkittävästi osallistunut hallitustehtäviin, mutta hän saattoi kuitenkin menestyksellisesti käyttää hyväkseen yhteyttään tämän »suuren demokratian» mestarin kanssa, lainata hänen »uutta vapautta» esittävistä rikassanaisista kirjoitelmistaan oloihin soveltuvia ja tyytymättömiä ja puutteessa olevia lohduttavia sananparsia. Roosevelt tuli jatkamaan Wilsonin liberalismia! Roosevelt tuli myöskin jatkamaan entisen Rooseveltin progressivismia! Ja näin kaikki viimeisen kolmenkymmenen vuoden edistysmieliset tuulahdukset, porvarillisen radikalismien toiveet ja lupaukset jollakin tavalla liittyvät siihen »kumoukseen», mikä sisältyy »New Deal»iin, eli, kuten Amerikan suomalaiset huonosti suomentavat, »uuteen jakoon», mikä oikeastaan olisi käännettävä »uudeksi asiain hoidoksi».

Epäonnistuneen ja vihatun hallituksen vastustajana, keskellä historian raatelevinta taloudellista pulakautta, jossa jokainen odotti huojoennusta, oli Franklin Rooseveltilla, New Yorkin valtion kuvernöörillä, helppo saada populaarisuutta vaalitaistelussa. Verrattuna Hooverin valtiomiestaitoon ja poliittiseen johdonmukaisuuteen Rooseveltin esitykset ja puheet tuntuivat nousukasmisilta, mutta niillä oli puolellaan se suuri etu, että ne menivät kansaan. Hänen tarvitsi vain herättää kysymys »unoh-

detusta, jokapäiväisestä ihmisestä» ja hänen tarpeistaan, ja kansajoukot huusivat äänensä käheäksi hänen puolestaan. Hänen tarvitsi vain mainita »etuoikeutettujen vallasta Washingtonissa», tai »rikkaiden yksinoikeuksista kansakunnan elinehtoihin», niin ärsyyntyneet joukot olivat valmiit vaikka katukivityksen repimiseen, käyttäksemme Victor Hugon sanoja.

Rooseveltin erinomainen kyky hymyillä, hänen viehättävä äänensä, välittömyytensä, kansanomaiset sanontatapansa, radiopuheensa ja ennen kaikkea usko, että hän tuo kovaan aikaan huojennusta, tekivät hänestä erittäin suosituksen heti vaalitaistelun alussa. Halvat katulehdet panivat naisten keskuudessa merkintöjä toimeen siitä, mikä ehdokas heidän kannaltaan katsoen on suosituin ja Roosevelt voitti aina. Pelkkä lupaus »uudesta jaosta» ilman, että kukaan tiesi, mitä se sisältää, ja ilman, että Roosevelt myöskään itse sitä lähemmin selitti, riitti antamaan hänelle yhä vieläkin kestävänsä suuren kannatuksen. Hän puhui yleisradikaalisesti, kuten Yhdysvaltain vaalitaisteluissa aina tehdään ja hän käytteli määritelmiä ja sanoja tavallista suuremmalla vapaudella. Hän saattoi lopettaa puheensa julistamalla: »Tämä on enemmän kuin pelkkää poliittista kamppailua, tämä on kutsun julistamista taisteluun» — mutta kukaan ei selittänyt, mitä tämä taistelu merkitsee. Demokraattipuolueen ohjelma oli suunnilleen samanmukainen kuin edellisissäkin vaaleissa; se ei esittänyt mitään merkitsevää muutosta, eikä edes mainintaa koko »uudesta jaosta». Vaaliohjelma ei osoittanut mitään uutta suuntaa, eikä Roosevelt esittänyt mitään uutta yhteiskunnallista teoriaa tai edes ennen tuntematonta opinkappaletta. Kaikki rajottui vain ylimalkaiseen lupaukseen huojennuksesta.

PERIAATTEET JA NEUVONANTAJAT ILMESTYVÄT.

Vaikka Roosevelt nousikin virkaan suurimmaksi osaksi lainavalolla, niin hän on sen jälkeen osoittautunut erääksi taitavimmaksi politikoisijaksi ja hallituksen johtajaksi, mitä Valkoisessa talossa on ollut. Tätä tuskin silti voi sanoa periaatteiden ja systeemien kannalta, vaan pareminkin välttämättömän käytännön kannalta; hän uskaltuu uudistuksiin, joita Hooverin hallitus näytti pelkäävän.

Rooseveltilla on tässä ollut käytettävänä hyvää apua. Jo vaalitaistelun aikana alkoi sanomalehdistö nimittää tuolla aitoamerikkalaisella, hiukan ironiaan vivahtavalla sanalla »aivotrusti» niitä miehiä, jotka Rooseveltia avustivat ja jotka toimivat hänen neuvonantajinaan. Tämä ryhmä on merkillinen siitä, ettei se maan vallitsevan tavan mukaan käsitä puolueen vanhoja silmantekeviä, n.s. poliittisia »paaseja» (pomoja, napamiehiä), vaan aivan uusia voimia, koulumiehiä, oppineita talouden ja valtiollisen elämän tutkijoita ja itsenäisiä ajattelijoita; eräänlaisen yleisradikalismien elähdyttämiä olojen korjausta kaipaavia miehiä. Kolme professoria — Raymond C. Moley, Rexford C. Tugwell ja Adolf A. Berle — muodostivat »aivotrustin» rungon. Ensimmäinen näistä on eronnut, mutta toisia on liittynyt hänen tilalleen. Läheisiin avustajiin kuuluu myöskin kolme kabinetin jäsentä: sisäasiain sihteeri Harold L. Ickes, työsihteeri Frances Perkins ja maanviljelyssihteeri Henry A. Wallace. Kaksi professoria, James H. Rogers ja George F. Warren, ovat erikoisia raha-asiain tuntijoita ja elvytyslakiliikkeessä on tärkeä asema kahdella lähellä »aivotrustia» olevalla

miehellä, nimittäin professori Leo Wolmanilla ja lakimies Donald Richbergillä.

Vanhoja demokraattipuolueen politikkoja ei kabinettiin ole liitetty kuin yksi ainoa. Senaattori Thomas J. Walsh tuli alussa nimitetyksi prokuraattoriksi, mutta kuolema poisti hänet ja Wall-katu tunsu huojennusta, sillä Walsh oli tehnyt itsensä kuuluisaksi öljyskandaalien paljastamisessa kymmenen vuotta aikaisemmin. Sensijaan on hallituksen tehtäviin liitetty nuoria miehiä, joita presidentin ystävät ovat suositelleet. Kerrotaan, että liberaalisuudestaan tunnettu Harvardin yliopiston professori, Felix Frankfurter, on lähettänyt kaksikymmentä nuorta lakimiestä hallituksen toimiin.

Liioiteltua on tietysti sanoa »aivotrustin» johtavan maata, mutta huomattava merkitys näillä neuvonantajilla on joka tapauksessa ollut Rooseveltin hallituksen politiikassa. Eräät ovat tietävinään, että koko elvytyslaki on ollut näiden miesten taskussa jo Rooseveltin valinnan aikana ja senpä vuoksi pohdinta siitä, mikä on näiden miesten todellinen poliittinen katsantokanta ja mihin he haluavat maata johtaa, onkin tullut niin yleiseksi. Jotkut, vaikka aivan väärin tietysti, ovat »aivotrustissa» näkevinään vallankumouksellisen orgaanin, »kerenskiläisen liikkeen, jota seuraa leninismi», ja toiset taas tyytyvät kohtelemaan näitä miehiä vain »tavallisina sosialisteina», mutta sellaisinakin pois potkittavina, epäamerikkalaisina haihattelijoina. Aivan ihmeteltävän laajaksi on käynyt keskustelu siitä, onko »uusi jako» käsitettävä vallankumoukseksi vaiko ei, joka on omiaan osoittamaan, kuinka alkeellisella asteella yhteiskunnallisten kysymysten käsittely maassa on.

Toisaalta on huomioon otettava, että olot maassa oli-

vat ennenkuulumattoman ahtaat ja mielet olivat sen vuoksi alttiit kaikenlaisiin kuvitelmiin. Talvella 1932—33 monet hätäntyneet keskiluokkalaisetkin luulivat koko kapitalistisen järjestelmän lopun olevan ovella ja vakavasti pohdittiin sen vuoksi kysymystä, tuleeko uusi hallitus lopettamaan yksityisomistusoikeuteen perustuvan järjestelmän. Jotakin vakavaa muutosta odotettiin. Tietoisemmat porvariston edustajat olivat kuitenkin vakuutetut siitä, ettei vaaleissa oltu valittu vallankumouksellista hallitusta ja että »aivotrusti», huolimatta kylläkin hiukan epäilyttävistä ja nousukasmaisista eleistään, sittenkin muodostaa turvan todellista punaista vaaraa vastaan. Tältä kannalta kirjoitettiin m.m., että »ennen olen tuhannen kertaa Rex Tugwellin ja muiden 'aivotrustin' jäsenten käsissä, kuin ärsyyntyneitä työttömien joukkoja johtavien villisilmäisten työväen agitaattorien kynsissä!»

Mutta sittenkin oli tapahtunut muutos.

Klassillisen taloustieteen ja Adam Smithin käsitys, että omien etujensa parhaalla palvelemisella voi parhaiten palvella myöskin yhteiskunnan etuja, oli ajautunut toivottomaan vararikkoon neljä vuotta kestäneessä teollisuuspulassa. Järjestelmän luhistumista peläten liikemiehet, jotka vielä v. 1929 olivat tiukasti hallituksen ja liike-elämän erottamisen kannalla, riensivät joukoittain pääkaupunkiin v:n 1933 keväällä ja vaativat hallitusta »tekemään jotakin» tilanteen pelastamiseksi. Heidän mielensä muutos oli kylläkin tilapäinen, mutta sen takana oli kansan kaikkien kerrosten painostus. Pikaista apua, pikaista huojennusta tarvittiin, jos mielittiin estää jokin vielä pahempi — täydellinen luhistuminen! Se oli juuri tämä välttämättömyys, kansan jokapäiväisistä tarpeista

johtuva pakko, joka »aivotrustille» ja Rooseveltin hallitukselle toi eräitä periaatteellisia katsantokantoja siitä, mikä läheisimmäksi huojentavaksi tieksi nyt oli valittava.

SUUNNITELMALLINEN TALOUDEN JÄRJESTELY.

Rajoittamattoman yksilöllisyyden ja oman edun politiikan tilalle Rooseveltin hallitus tahtoi asettaa vastuunalaisuuden yhteiskuntaa kohtaan, anarkian tilalle järjestelmällisyyden ja niin ollen »aivotrustin» ja hallituksen ainakin alussa noudattamaksi periaatteelliseksi suunnaksi tuli yleisluontoisen suunnitelmatalouden kannattaminen jossakin muodossa. Hallituksen ensimmäisen kuuden kuukauden lainlaadinnalliset esitykset ja koko sen toiminta tarkoittivat rahaliikkeen, teollisuuden ja kaupan osittaisella kontrollilla voittaa joitakin »vapaan kilpailun» aiheuttamia pahimpia seurauksia.

Elvytyshallinnon lakimies selittää itse, ettei kukaan tietoinen ihminen enää voi hyljätä suunnitelmataloutta kokonaan. Hänen käsityksensä mukaan tässä suhteessa mielipiteet jakaantuvat kolmeen osaan: »Valtiososialisteihin», jotka tahtovat valtion täydellistä kontrollia teollisuudessa, vanhoillisiin individualisteihin, jotka suostuvat monopolien rajoitukseen ja jättävät suunnitelmat ja liikeolojen järjestelyn tuotantolaitosten omistajille hyvin vähäisillä hallituksen rajoituksilla. Hyljäten nämä molemmat, hän antaa kannatuksensa »rakenteellisen individualismin ohjelmalle, joka perustuu amerikkalaisiin tapoihin ja vapauteen, mutta joka tietää sitä, että elämä, menestys ja määrätty elintaso on nyt mahdollinen vain määrätynlaisten yleisten suunnitelmien ja kontrollitoimenpiteiden kautta».

Rooseveltin hallituksen politiikan suurin merkitys on juuri siinä, että se ensimmäisen kerran maan historiassa koko hallituksen voimalla julistaa vanhan amerikkalaisen yksilöllisyyden kelpaamattomaksi, että se tunnustaa yksilöllisen tuotannon ja hyödykkeiden kontrollin vanhentuneeksi ja yhteiskunnan eduille vastakkaiseksi sekä esittää ja tunnustaa hallinnollisen kontrollin tarpeelliseksi tuotannossa ja liike-elämässä! Hallitus saa sekaantua ja on tämän mukaan velvollinenkin yleisen edun nimessä sekaantumaan yksityisen liikeasioihin; se on velvollinen tutkimaan niitä ja esittämään ja käytäntöön saattamaan sellaisia kontrollitoimenpiteitä, joita yhteiskunnan yhteinen etu, tuotannon ja kulutuksen sopusuhtaiseksi saattaminen, vaatii.

Hooverin hallitus vielä käsitti asian aivan toiselta kannalta. Pitäen kiinni siitä käsityksestä, että hallituksen yritykset teollisuuden säännöstelemiseksi aina epäonnistuvat, se tahtoi karttaa vielä pahimmankin hädän aikana sekaantumista talouteen. Kaikilla hallituksen tähänastisilla yrityksillä teollisuus- ja liikelaitoksien hoitamiseksi tai säännöstelemiseksi on ollut suuria vaikeuksia. Jonkinlaisia yleisön turvallisuutta ja oikeutta suojaavia lakeja saatiin rautatieliikenteelle vasta pitkän ja ankaran taistelun jälkeen. Trustien kontrolloimisessa ja hajoituksessa epäonnistui hallitus kokonaan. Hallitus yritti kerran poistaa myöskin lapsityön, mutta ylioikeus julisti sitä tarkoittavan lain perustuslain vastaiseksi. Vanhan ajatustavan mukaan teollisuuden kontrolli kuuluu teollisuuslaitoksien omistajille, eikä hallituksella ole oikeutta eikä syytä sekaantumiseen.

Nyt sen sijaan järjestetyn suunnitelmatalouden katsantokanta löytää yhä enemmän puolustajia. Monet yli-

opistot järjestävät sitä varten erityisiä valiokuntia työhön. Columbian yliopiston erityinen tutkijakunta osoittaa selvästi, että suurien joukkojen puute voidaan poistaa ja elintasoa kohottaa vain suunnitelmallisen talouden järjestämisen kautta, jossa otetaan huomioon ennen kaikkea kulutuksen laajentamisen välttämättömyys. Oklahoman yliopiston kolme professoria laati tarkan suunnitelman koko maan talous- ja liike-elämän järjestämisestä ja soveltamisesta yhteisten etujen uomiin. Yleinen agitatio suunnitelmatalouden puolesta on laajentunut viime aikoina suunnattomasti. Sitä ei enää ilman muuta leimata epäamerikkalaiseksi, pelättäväksi villiopiiksi. Ankarat taloudelliset koettelemukset on tässä suhteessa toiminut suurena opettajana.

Kaukonäköisimmät teollisuuspohdintojen edustajat suhtautuvat siihen, kuten välttämättömään, joka on vastaan otettava. Heidän itsensä täytyi vaatia hallituksen sekaantumista oloihin ja tapahtuipa sitten mitä hyvänsä, täytyy koettaa ymmärtää ja mukaantua siihen. Niinpä eräs Uuden Englannin teollisuuden harjoittajien yhdistyksen johtava mies, heti Rooseveltin »vallankumouksen» alussa, tulkitsi käsityksensä seuraavalla tavalla:

»Meidän tulee käsittää, että maaliskuun neljännestä asti on maa ollut 'vallankumouksen' pyörteissä ja että ainakin seuraavan kuuden kuukauden ajan maan teollisuus, maanviljelys, kuljetus ja rahaliike tulevat olemaan osittaisen tai ehdottoman diktatuurimaisen kontrollin alaisina. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö tämä diktatuuri olisi oikeudenmukainen vastaliike hätätilana työttömyyden lieventämiseksi, ja meidän tulee tästä myöskin ottaa havainto-opetusta järjestyneen talouden yksityiskohtaisesta hallituksen kontrollin onnistumisesta, jota meidän

teollisen järjestelmämme ominaisen luonteen takia tulee avoimesti katsella tulevaisuuden asiana.»

Porvarillisen hallituksen luonteen mukaisesti lähdettiin suunnitelmatalouden periaatetta toteuttamaan vaatimattomassa muodossa, rikkomatta kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän olennaisimpia juuria. Alkuperäisenäkään tarkoituksena ei ollut voiton ja riiston lopettaminen, vaan päinvastoin niiden olojen tasoitus, rauhoitus ja järjestys, jotka takaavat liikevoittoa, vieläpä laajentaisivat sitä. Aitoamerikkalaisiin liberaalisiin traditsioihin vedoten tahdottiin vain rajoittaa yksilön ja liikkeenharjoittajan »kohtuutonta» hyötymistä yleisön kustannuksella, »epäoikeudenmukaista voittoa», kurkkuja katkova, raatelevaa kilpailua ja nälkäpalkoista hyötymistä, sekä supistaa kontrolleeraamattomia yksinoikeuksia, joiden turvissa kuluttajien kustannuksella kasataan suunnattomia rikkauksia. Se aika julistetaan menneeksi, jolloin yksityinen sai kiskoa järjettömästi; joku nousukas ei saa enää kasata miljoonia päivässä luonnonrikkauksien tai kansan riistämällä, kuten ennen.

Nyt osoitetaan rajaton kilpailu vaaralliseksi itse järjestelmälle. Mutta samalla kertaa käsitetään vaaralliseksi koskea voiton ja riiston perusteisiin. Voiton kiihotin on säilytettävä. Ilman sitä ei porvari käsitä sivistystä eikä yhteiskuntaa mahdolliseksi.

Rikkomatta järjestelmän perusteita ja loukkaamatta kapitalistisen riiston mahdollisuuksia oli Rooseveltin hallituksella neljä mahdollisuutta tarttua oloihin välttämättömiä huojennuksia aikaan saadakseen. Vallitsevat periaatteelliset näkökannat ja tilanne sallivat hallituksen 1) verotuspolitiikan kautta tasoittaa tuotantoa ja kuluskykyä, 2) antaa avustusta ja lainoja yksityisille ja

laitoksille luotto-olojen parantamiseksi ja vararikkojen estämiseksi, 3) yleisten töiden järjestämisen kautta antaa keinotekoinen sysäys talouselämän elvyttämiseksi, kuuluu siihen myöskin inflatio jossakin muodossa ja 4) koettaa rajoittaa oman edun politiikkaa teollisuudessa, kohottaa palkkoja, lyhentää työpäivää ja siten laajentaa suurien joukkojen ostokykä.

Hallitus jätti ensimmäisen mahdollisuuden käyttämättä. Kaikkia kolmea viimeksimainittua keinoa on sensijaan yritetty jättiläiskapitalismin jättiläismaisten probleemien ratkaisemiseksi.

IV. PANKKIEN SULKEMINEN JA RAHATALOUS.

Helmikuun 4 p:nä 1933 levitti maan sanomalehdistö sitä hälyyttävää tietoa, että Louisianan valtiossa oli kuvernöörin määräyksellä suljettu kaikki pankit ja kun taloudellisessa merkityksessä paljon tärkeämpi Michiganin valtio seurasi esimerkkiä 14 p:nä, niin kaikki tiesivät, että jotakin entistä tuhoisampaa, jotakin katastrofimaista oli tulossa.

Syksyisissä vaaleissa valittu »uuden jaon» presidentti astui virkaansa maalisk. 4 p:nä ja siihen mennessä olivat pankit suljetut 17 valtiossa.

Tilanne muistutti maan historian kohtalokkainta vuotta — vuotta 1861. Nyt ei tosin ollut uhkaamassa valtioiden eroiliike kapinalla ja kansalais sodalla, kuten silloin Lincolnin virkaanastuessa, mutta nyt tuntui siltä, kuin eläältä, koko järjestelmältä ja maailmankatsomukselta olisi pohja pudonnut. Kaikki tuntui olevan luhistumassa!

Ja sittenkin täytyy sanoa, että amerikkalaiset ottivat romahduksen tavattomalla maltillisuudella ja pidättyväisyydellä vastaan. Olisipa tämänlaatuinen romahdus tapahtunut kireiden ja jännittävien olojen jälkeen melkein missä muussa maassa tahansa, niin kapina tai kumous olisi ollut miltei varmana seurauksena.

Amerikka oli jollakin tavalla tottunut pankkikeikahdukseen. Kahdentoista vuoden kuluessa oli 10,738 pankkia sulkenut ovensa ja niihin oli jäänyt tuo sievoinen summa — \$ 5,009,999,000 tallettajien rahoja. Tästä vararikon

tehneiden pankkien lukumäärästä, joka käsittää miltei kolmanneksen koko maan pankeista, oli kuusituhatta kukistunut kolmen pulavuoden aikana.

Se uhkapeli ja keinottelu, mikä niin läheisesti liittyy maan pankkipolitiikkaan ja mikä on tuntematonta muissa maissa, on aina asettanut talletukset uhanalaisiksi, mutta ennen tuntematonta oli kuitenkin se, että luotetut ja edesvastuullisiksi käsitetyt rahalaitokset vieläpä valtion määräyksestä suljettiin. Se saattoi vankimmankin uskon kapitalistisen järjestelmän laitoksiin horjumaan. Epäily, johon yhtyi pelko omien persoonallisten etujen takia, saattoi ihmiset paniikkimielialan ja kauhun valtaan!

Senpä vuoksi nyt Rooseveltin virkaanastumista odotettiin samanlaisella jännityksellä kuin ennen Lincolnin samaan tehtävään astumista. Mitä tulee Roosevelt tekemään? Se oli kysymys, joka kuultiin miljoonien huulilta. Asemaa jännitti vielä se, että juuri virkaanastumispäivän aamulla suljettiin New Yorkin pankit, joihin oli luottamuksella katsottu kautta maan. Työläisten maksuosoituksia ei vaihdettu rahaksi missään, ihmiset eivät voineet ostaa välttämättömintä, vaikka olisikin ollut säästöjä, sillä niitä ei saanut ulos. Valtiot ja kunnat alkoivat painattaa paikallisia vastikelippuja, tekorahoja, liikenteen ylläpitämiseksi. Kaikenlaisia huhuja, otaksumia ja »teoreettisia» selityksiä oli maa täynnä. Ärsyyntyneet tallettajat hyökäsivät pankkeihin ja muodostivat jonoja suljettujen rahalaitoksien oville. Seurasi yhteenottoja poliisin kanssa. Työttömyystilanne oli pahimmillaan ja kaiken päälle pankit lyötiin kiinni niidenkin nenän edessä, jotka olivat luottamuksella niissä säästöjään säilyttäneet.

Tässä traagillisessa tilanteessa Franklin D. Roosevelt tuli Yhdysvaltain presidentiksi.

Hallitakseen tämänlaatuista tilannetta täytyy johtajan osoittaa sanomatonta tarmoa. Rooseveltin edelläkävijältä, v. 1922 »suurelta demokraatilta» olisi kansa tässä tilanteessa kuullut mahtavan, kaunissanaisen ja laajoilla tulevaisuuden ihanteilla höystetyn puheen. Roosevelt tiesi tämän. Senpä vuoksi hän virkaanastumispuheessaan lainailen ja mukaellen Wilsonin puheenparsia lohdutti kansaa ja sen päälle vakuutti, niin lujasti kuin sangen juhlallisessa puheessa koskaan voi tehdä, että »jotakin on nyt tehtävä ja tehtävä pian»!

Teot eivät viipyneet kauan.

Mutta tavalliselle kansalle suureksi hämmästykseksi hallitus sen sijaan, että olisi nopeasti avannut suljetut pankit, julisti yleisen pankkien »juhlapäivän», moratorion ja sulki loputkin pankit koko maassa maaliskuun 6—9 p:ksi. Samalla kutsuttiin kongressi koolle maalisk. 9 p:ksi ja siltä otettiin vielä samana päivänä »hätätilapankkilaki» niin nopeasti, etteivät edes puolueiden kaikki johtajat saaneet tilaisuutta syventyä sen sisältöön. Rooseveltille kuuluu erityinen kunnia siitä, että hän on pannut Yhdysvaltain parlamenttikot työhön; he ovat saaneet jaarittelematta puskea ylityötä ehtiäkseen hyväksymään hallituksen kaikki esitykset. Tämä hallituksen toimeenpanevan osaston koppava käskyvalta lakialaativaan osastoon nähden on ollut mahdollinen siksi, että demokraattipuolueella on riittävä enemmistö kongressin molemmissa huoneissa.

MAAN RAHATILANNE.

Vuoden 1933 alussa laskettiin maan pankkitalletuksien yhteissummaksi 46 biljoonaa dollaria. Samaan aikaan laskettiin maan yhteiseksi liikkeellä olevaksi rahasum-

maksi 5,700 milj. dollaria. Maan kultavarasto oli noin 4,500 milj. dollaria.

Teoreettisesti jokaisella tallettajalla pitäisi olla oikeus vaihtaa säästönsä ja rahansa kullaksi, mutta jos niin tehtäisiin, niin kultaa ei mitenkään riittäisi. Juuri tätä kuitenkin alettiin suuressa mittakaavassa yrittää heti senjälkeen, kun ensimmäiset hallinnolliset pankkien sulke-
mismääräykset julkaistiin. Ennen kuin talletuksien yhteissumma olisi voitu muuttaa rahaksi, jota vastaa-
massa olisi ollut lain määräämä kultapaljous, 40 senttiä dollaria kohden, olisi siihen tarvittu lähes kaksi kertaa enemmän kultaa, kuin sitä on koko maailmassa; kaikkien pankkitalletuksien taas puhtaaksi kullaksi vaihtamiseksi olisi tarvittu enemmän kuin viisi kertaa se kultapaljous, minkä koko maailma omistaa.

Normaalisen liikeajan yleisenä arvojen kulkusuuntana on niiden »rahatavaraksi» muodostuminen. Raha taas hautoo uutta rahaa sijoittuneena pankkiin tai pääomana tuotanto- ja liikelaitoksissa. Rikkauden rahamuotoa pidetään turvallisimpana ja rahamuodosta taas kultaa oikeastaan sinä ainoana, johon voi luottaa. Normaalisena aikana ei tavallisesti kukaan kokoa suuria raha- eikä kultavarastoja, vaan sijoittaa ne liikkeeseen tavaran kiertokulun palvelukseen, ja niin kauan kuin teollisuus ja liike-elämä käy häiriintymättä ja luotto pysyy tasa-suhtaisena, kaikki sujuu hyvin. Mutta häiriöt järjestelmän taloudellisessa koneistossa tuntuvat heti rahamaailmassa luoton horjahtamisessa, ja seurauksena on rahojen pois vetäminen pankeista. Koko pula-ajan on rahan virtaaminen pois pankeista ollut voimakas. V. 1929 pulan alkuvuotena nousivat maan pankkitalletukset 58 biljoonaan dollariin, joka oli 13 kertaa enemmän kuin

koko liikkeellä olevan rahan määrä. Yksin vuonna 1932 vähentyivät talletukset maan pankeissa 11 biljoonalla dollarilla, joka jo asetti vakavaraisetkin rahaliikkeet huomattaviin vaikeuksiin. Ne eivät olisi ilman hallinnollisen finanssiyhtiön lainoja suoriutuneet siihenkään asti. Pankkeihin tuli vähemmän rahaa kuin niistä vedettiin pois, ja kun pankki, joka oli tehnyt sijoituksia pitkiä aikoja varten kaikenlaisiin kotimaisiin ja ulkomaisiin yrityksiin, bondeihin, epäilyttäviinkin arvopapereihin jne., ei ollut aina kykenevä suorituksiin vaadittaessa, niin kasvoi paniikkimieliala, varsinkin, kun pankkien vararikot olivat jokapäiväisiä. Tämä paniikkimieliala johti »runniin», joukkohyökkäyksiin talletuksien pois ottamiseksi ja pakotti yleisön ja sijottajien turvallisuuden vuoksi pankkien sulkemiseen.

Kun valtio toisensa jälkeen joutui julistamaan moratorion, niin vielä avoinna olevista pankeista laajentui rahojen otto sitä suuremmaksi. Viikon kuluessa, joka päättyi maalisk. 1 p:ään, otettiin pankeista 732 miljoonaa dollaria ja kaksi seuraavaa päivää kohotti summan 1,550 miljoonaan dollariin. Erittäin raskaasti otettiin rahaa New Yorkin pankeista. Yksinomaan kullassa perittiin Federal Reserve Bank-pankeista 425 milj. dollaria.

Tämän takia, »kaikkien tallettajien yhteiseksi suojeluksiksi», kävi tarpeelliseksi sulkea kaikki pankit, ja presidentti teki sen sellaisen vihollissuhteita koskevan lain perusteella, minkä kongressi oli hyväksynyt Yhdysvaltain liittyessä maailmansotaan, sodan aikaisen hätätilalain perusteella.

Presidentti oli sulkenut pankit. Hänen tehtävänsä oli myöskin aukaista ne.

Oli selvää, että pankkien aukaisemiseksi tarvitaan

liittohallituksen tukea jossakin muodossa. Hallituksen kontrollin alaisena oli jo erityinen lainoja järjestävä yhtiö, jonka lainakykyä oli helppo laajentaa ja sitä tietä saattoi huoventaa Federal Reserve Bank-pankkien asemaa ja tehdä sen jäsenpankeille mahdolliseksi saada enemmän Federal Reserve nootteja. Mutta »hätätila-pankkilain» suurin merkitys oli kuitenkin siinä, että se määräsi kullan, sen viennin ja tuonnin samoin kuin ulkomaiset maksuvälineet kokonaan hallituksen kontrollin alaisiksi. Siinä edelleen annettiin rahastonsihteerille poikkeukselliset valtuudet tarkastaa ja kontrolloida pankkien liikettä — asia, joka sittemmin johti osittaiseen pankkien talletuksien vakuutuksen hyväksymiseen ja n.s. turvallisuuslain säätämiseen, joka tekee liittohallitukselle mahdolliseksi tarkastaa kiinnitysvakuutuksia ja niiden siirtoja. »Hätätila-pankkilaki» valtuutti pankit myöskin myymään etuoikeutettuja osakkeita niiden pääoman kartuttamiseksi. Turvalliseksi ja luotetuiksi katsotut rahalaitokset olivat lain mukaan heti oikeutetut avaamaan liikkeensä, kun ne olivat rahastovirastolle esittäneet riittävät takeet asemastaan ja saaneet luvan liikkeensä jatkamiseksi.

Kysymyksessä oleva hätäisesti hyväksytty pankkilaki ei millään tavalla kuulunut mihinkään oloja »kumouksellistuttavaan» reformismiin, eikä »uuteen jakoon». Pikemminkin sen kautta hallitus tuli tukemaan pankkipohatoita ja laajentamaan luottoa niiden hyväksi. Tämä ilmiö olikin heti nähtävissä, sillä turvalliseksi katsotut ja sellaisina toimintansa uudelleen alottaneet pankit saattoivat heti tarjota lainoja enemmän kuin löytyi lainaajia. Rahaa oli hetimiten pankeissa liikaakin. Kaikesta tästä huolimatta, tai ehkäpä juuri tämän takia, »hätätila-pankkilaki» palautti kansan keskuuteen luottamuksen niitäkin raha-

laitoksia kohtaan, jotka yhä olivat epäterveellä pohjalla. Ja tämä tulos oli järjestelmän säilyttämisen kannalta katsoen tärkein.

Pankkien uudelleen aukaiseminen alkoi vasta maalisk. 13 p:nä, eli neljä päivää sen jälkeen kuin alkuperäisesti oli määrätty. Mutta läheskään kaikki suljetuista laitoksista eivät aloittaneet toimintaansa. Vielä elokuun 16 p:nä piti 2,870 maan pankkilaitosta edelleen »juhlapäivää» ja oli niissä kansan varoja, suurimmaksi osaksi vähäväkisten pieniä talletuksia, \$ 2,163,803,000. Muutamissa kaupungeissa olivat kaikki pankit jääneet kiinni ja väestö odotti ja toivoi hallituksen apua edes pienen osan pelastamiseksi säästöistään. Monissa tapauksissa nämä odotukset ovat osoittautuneet toivottomiksi. Pankit olivat tehneet sijoituksiaan kalliina aikana, jolloin osakkeiden, bondien ja kiinteistöjen hinnat olivat korkeat, ja nyt kun ne olivat laskeneet, olivat pankit tulleet kykenemättömiksi suorittamaan sijoittajilleen ja myöskin tallettajilleen muuta kuin murto-osan heidän talletuksistaan.

Suljetuksi jääneiden pankkien ja niiden tallettajien kohtalo on näihin asti ollut pohdinnan alaisena, mutta hallitus on kieltäytynyt tässä suhteessa sellaisista selvistä avustustoimenpiteistä, jotka koituisivat tallettajien suoranaisesti hyödyksi.

Suurista menetyksistä huolimatta julistettiin uuden hallituksen »onnellisesti» sivuuttaneen pankkikriisin ensimmäisenä toimintansa viikkona ja nyt sen katseet alkoivat suuntautua laajemmille rahapoliittisille aloille — kullan pakkoluovuttamiseksi ja sen kautta varustautumiseen inflation varalta.

Lain antamien valtuuksien mukaan määräsi presidentti kaiken kullan pois liikkeestä. Huhtik. 5 p:nä julkaistun

varoituksen mukaan saatettiin kullin kätkejiä rangaista 10,000 dollarin sakolla tai 10 vuoden vankeudella, taikka molemmilla, ja seurauksena oli, että viisi päivää sen jälkeen yksityisten, yhtiöiden ja pankkien kätkeistä ja kassaholveista oli kultaa tyhjentyneet 773 milj. dollarin arvosta. Koko maan kultavarasto oli tällöin \$ 4,313,000,000 dollaria, josta Federal Reserve Bank-pankin varastoissa oli \$ 3,365,000,000 ja Yhdysvaltain rahastonviraston hallussa \$ 175,000,000.

Yksityisomistusoikeuden pyhää periaatetta loukaten oli hallitus nyt keräämässä kultaa reservipankin varastoihin, jossa sitä voidaan liikuttaa vain hallituksen johdon alaisena. Yksityisen kansalaisen, joka kaiken onnettomuuden varalta oli varustanut kätkeihinsä jalon metallin kolikoita, oli nyt lain käskylle kuuliaisena vietävä piilottamansa arvoesineet pankkiin, josta hänelle annettiin määrätynlaisia kullasta käypiä paperivastikkeita. Kätkejen puhdistuksen ensimmäisenä viikkona oli New Yorkin suurien rahalaitoksien ympärillä ihmeellinen näky. Kultaa tuotiin niihin käsilaukuissa, paperikääreissä, taskuissa ja kullin tuojat liikkuivat kuten ihmisten katseita lymyillen, piilosta esiin hiipien. Huolellisten laskemisten jälkeen varastonsa tyhjentäjä poistui keveämmin hengittäen, mutta sittenkään hän ei tiennyt, oliko teko välttämätön, oliko se edes oikea vaiko ei. Olihan loukattu yksityistä omistusoikeutta. Eihän maailmassa pitänyt olla mahtia, joka ihmiseltä ottaa pois, mitä hän itse oli ansainnut, itse omistanut ja itseään varten varannut. Syntyi muutamia koeoikeusjuttuja, mutta tuomiolaitokset selittivät hallituksen määräyksen olevan hätätilan vuoksi pätevän ja kun koko kesän ajan varoittavat määräykset seurasiivat toinen toistaan ja vihdoinkin kesäkuun alussa julkaistiin

luettelo tuhannesta epäiltävästä kullan kätäjistä, joita uhattiin ankaralla rangaistuksella, niin pienimmänkin kultamäärän omistajat näkivät parhaaksi luopua niistä. Heinäk. 6 p:nä oli epäiltävien luettelo supistunut 211:een, mutta sittenkin jatkettiin jalon metallin keräystä ja viimeinen uhkavaroitus annettiin joulukuun lopulla.

On selvää, että kenelläkään ei voi olla mitään varmaa tietoa siitä, tulivatko yksityisten ja pankkien varastot tässä puhdistuksessa kokonaan puti puhtaaksi kullasta. Niin kuitenkin arvellaan. Sekä yksityisen omistusoikeuden periaatteen että myöskin talousopillisen näkökannan mukaan heräsi toimenpidettä vastaan aika voimakas arvostelu. Pidettiin narrimaisena käsitystä, että velkaantunutta asemaa, jossa kysymyksessä ovat kymmenet biljoonat, voitaisiin korjata niillä muutamilla miljoonilla, joita kansalta kullan takavarikoinnissa voitiin saada. Todellakin, merkillistä »uutta jakoa» mahtaa olla se käsitys, että kullan säilyttäminen on rikos, yhtä hyvin kuin sekin, että miljoonan dollarin kullalla voi suorittaa biljoonan dollarin velan!

INFLATIO.

Mutta hallituksella oli mielessään toiset tuumat. Se oli päättänyt lähteä sille tutulle tielle, mitä kaikissa maissa sodan jälkeisten rikkinäisten taloudellisten olojen seurauksena on kokeiltu tai jouduttu kokeilemaan — hallinnollisilla määräyksillä järjestämään rahan arvoa.

Rahan arvo mitataan kullassa. Kullan arvon määrää sama, mikä määrää kaikkien muidenkin tavaroiden arvon, nimittäin työ, sen tuotantokustannukset, eli selvemmin sanoen, sen tuottamiseen tarvittava yhteiskunnallinen

työaika. Mutta kulta on muihin tavaroihin verraten poikkeuksellisessa asemassa siinä, että se rahan ominaisuudessa esiintyy yleisenä arvon mittana. Tässä suhteessa se on standartisoitava. Se on taas poliittinen ja hallinnollinen kysymys. Hallitukset saattavat täten yleiselle tavara-arvojen laeille väkivaltaa tehden määritellä kullan arvon ja sen suhteet hopearahaan, paperirahaan jne. sen mukaiseksi, mitä ne haluavat, tai minkä ne luulevat parhaiten soveltuvan niihin talouspoliittisiin näkökantoihin, joita ne edustavat. Samalla tulee määritellyksi rahan arvo suhteessa kaikkiin muihin tavaroihin, ja se merkitsee siis hintojen »rukkausta» puoleen tai toiseen.

Rooseveltin virkaan astuessa oli maassa päässyt yleiseksi se käsitys, että vallitsevaa taloudellista pulaa ei voida huojentaa entisillä talousjärjestelmän oman avun keinoilla. Luhistuminen on siihen liian perinpohjainen. Velat ovat lisääntyneet niin suunnattomasti ja ihmisten maksukyky niin paljon heikontunut, ettei vallitsevien raha-arvojen alaisena uuvuttavista kiinnitys- ja velka-kuormista ikinä päästä. Tältä suunnalta kehittyi vanha historiallinen kaipuu halvasta rahasta ja toisaalta taas kuviteltiin tavaran hintojen kohottamisella elvytettävän liike-elämää ja kartutettavan sijoittajien tuloja, jonka vuoksi nekin olivat halukkaat jonkinlaisen tilapäisen kiihokkeen omaksumiseen rahataloudellisessa järjestelmässä.

Omaksuen tämän periaatteellisen näkökannan kongressi liitti maanviljelystä säännöstelevään lakiin inflatiota koskevan kohdan, jonka presidentti allekirjoitti toukok. 12 p:nä. Lain mukaan hallitus sai valtuuden monella eri tavalla toteuttaa inflatiota. Hallitus sai määrätä reservi-pankit ostamaan hallinnollisia bondeja kolmen bilj. dol-

larin arvosta rahan vapauttamiseksi siten lainoihin ja avustuksiin. Hallitus sai vallan julkaista uusia Yhdysvaltain seteleitä 3 bilj. arvosta, vähentää dollarin kulta-arvoa noin puolella (tarkemmin sanoen alentaa dollarin kultapainoa 25.8 greinistä 12.9 greiniin) ja ostaa hopeaa hallituksen varastoihin ja ottaa sitä vastaan sotavelkojen suorittajilta, ei kuitenkaan korkeammasta hinnasta kuin 50 senttiä unssi eikä enempää kuin 200 milj. dollarin arvosta. Hallitus sai myös vallan tätä vastaan julkaista uusia hopeaseteleitä ja lyödä hopeaa rahaksi.

Sodan ajoilta asti on dollari kohonnut merkityksessään maailman markkinoilla, ja niin on tapahtunut varsinkin Englannin kultakannalta luopumisen jälkeen. Dollarin ulkomaisen kurssin korkean tason vuoksi oli velallisten vaikea suorittaa sitoumuksiaan Yhdysvalloille ja yhtä vaikea oli ulkomaiden ostaa amerikkalaisia tuotteita. Niiden suoritus- ja ostokyvyn helpottamiseksi hallitus pyrkii edellämainitun lain avulla alentamaan dollarin arvoa ulkomailla eli tarkemmin sanoen dollarin suhdetta muiden maiden rahaan ja samaan aikaan kohottamaan dollaria ja sen mukana hintoja kotimaisilla markkinoilla, että maanviljelijä voisi saada tuotteistaan kohtuullisen hinnan ja siten kehittyisi suorituskykyiseksi ja että kauppiat ja tavaran välittäjät rientäisivät hintojen nousuista peläten tilaamaan tavaroita varastoihinsa ja siten tyhjentäisivät tuotantolaitoksien varastot, jotka täten voisivat aloittaa tuotannon uudestaan. Se merkitsisi koko talouselämän elvytystä. Juuri tätä tarkoitettiin inflatioilla aikaan saada.

Asiallisesti tämän lain kautta luovuttiin kultakannasta, jossa oli oltu vuodesta 1900 asti. Seurauksena oli dollarin arvon jatkuva horjuminen. Syyskesällä se oli pudonnut

65 senttiin ja kaikki yritykset sen vakiinnuttamiseksi osoittautuivat turhiksi. Tilapäistä liike-elämän elpymistä ja vilkkautta erittäinkin osakemarkkinoilla oli havaittavissa, mutta samaan aikaan käytäntö osoitti turhiksi toiveet tehtaiden avautumisesta inflation seurauksena, eivätkä hinnatkaan sanottavammin kohonneet.

Vallitseva rahataloudellinen tilanne ei tuntunut vastaavan toiveita eikä hyvin tyydyttävän oikeastaan kehtään. Amerikkalaiset tuottajat ja liikemiehet alkoivat dollarin arvon horjahtelemisen vuoksi myydä ja ostaa tavaroita ulkomaisilla markkinoilla punnilla ja frangeilla, menekki ei ulkomaille lisääntynyt ja hetkeksi vilkastunut liike-elämä laski jälleen. Äärimmäiset inflation kannattajat alkoivat vaatia paperirahan julkaisemista suuressa mittakaavassa; uhkapeli ja keinottelu kasvoivat ja kongressi joutui kiinnittämään huomiota skandaalimaisiin osake- ja pankkihuujauksiin. Keinottelu inflation turvissa näytti sujuvan entistä paremmin.

Kun siis toivottua lisäystä hinnoissa, kansan kulutuskyvyssä ja tavaroiden menekissä ei näillä toimenpiteillä saatu aikaan, niin talousoppineet esittivät toista keinoa. Rahan arvon muokkaajat ovat usein siinä väärässä käsityksessä, että rahasta yksin riippuu tavaran kiertokulku, että sen muuntelemisella voi mielinmäärin määritellä hintoja ja että liike-elämä on riippuvainen vain »dollarin tanssista».

Dollarin arvon alentamisvaatimuksen ohella lisääntyi myöskin vaatimus sen vakiinnuttamisesta. Pankkikapitalistit ovat aina vaatineet dollarin säilyttämistä horjumattomana ja vastustaneet politiikkaa, mikä saa rahan arvossa aikaan äkkinäisiä muutoksia. Dollarin vakiinnuttamisen kannattajat jakaantuivat kahteen osaan.

Toiset vaativat dollarin kulta-arvon alentamista ainakin siihen rajaan, minkä huhtikuun laki mahdolliseksi tekee, eli noin puoleen normaalista kulta-arvosta ja siihen pysähtymistä — dollarin siihen vakiinnuttamista. Toiset halusivat asettaa rajan korkeammalle, siihen, mikä viime syksynä oli yleisenä käytäntönä, eli noin 67 sentin paikoille. Arvossa alennettu, mutta vakautettu dollari palautuisi jälleen kultakannalle, mutta uudesti määrätylle tasolle, entistä paljon alemmaksi. Toimenpiteellä väitetään olevan se etu, että siten vakiinnutetaan luottoa, saadaan pääomia liikkeelle pitkäaikaisia yrityksiä varten ja ettei vakautetulla dollarilla herätetä pelkoa kansainvälisillä markkinoilla erikoisella etuilulla, joka uhkasi muiden maiden rahanarvoja. Samalla osoitetaan myöskin hintojen nousevan sillä määrällä, minkä dollarin arvo laskee, joka merkitsee kaikkien sijoitusten ja kiinteistöjen arvojen nousemista. Heti edellytettiin myöskin, että tämänlaatuinen dollarin vakiinnuttaminen — devalvatio — merkitsee tallettajille sitä, että heidän säästönsä pienentyvät, koska he saavat ne takaisin arvossaan pienentyneessä dollarissa, mutta velan maksajille siitä koituu hyötyä samassa suhteessa; samoin niille, joilla on kultaa tai yksinomaan kultavastikkeita hallussaan.

Käytännöllisessä elämässä dollarin devalvatio monessa suhteessa ja itse periaatteellisessa tarkoituksessaan merkitsee ja johtaa samaan kuin inflatiokin. Työstään elävälle väestön osalle se ei merkitse mitään huojennusta, sillä samoin kuin yksinkertaisen inflation vaikutuksesta työpalkat jäävät jällelle kohoavista hinnoista devaluationkin vaikutuksesta.

Mutta niille miehille, jotka omistavat Federal reservi-pankin ja sen jäsenpankkien osakkeita, nämä rahapoliitti-

set toimenpiteet merkitsivät jotakin toista. Olemme nähneet, kuinka suurin osa koko maan kullasta keväällä 1933 oli reservipankin kassaholveissa ja niihin sitä kerääntyi suuret määrät kesän kestäneen kokoamisen vuoksi. Kun huhtikuun lain johdosta dollarin arvo arveluttavasti heilahteli ja kun rahamaailma erityisesti sen johdosta tuli rauhattomaksi, niin hallitus ryhtyi ensimmäiseksi kullan hinnan kontrolloimisella kontrolloimaan dollarin arvoa. Kun hallituksella lain mukaan oli yksinoikeus kullan myyntiin ja ostoon, niin sille oli myös helppoa ryhtyä keinottelemaan sen hinnalla. Huhtikuun lain mukaan toimitetussa kullan takavarikoinnissa oli sen omistajille kullasta maksettu siihen astisen lain määräämä \$ 20.67 unssilta, mutta syksyllä hallitus kohotti kullan hinnan aina \$ 31.86 asti unssilta. Se oli siis yli yksitoista dollaria enemmän kuin kullan entinen hinta oli. Kun nyt kultavarastot olivat reservipankin kassaholveissa, niin tuloksena oli näiden varastojen äänetön lisääntyminen noin kahdesta ja puolesta kolmeen bilj. dollariin, mistä käy selville, miksi reservipankin rahamiesryhmät ja siitä hyötyvät yksityiset keinottelijat ryhtyivät puolustamaan dollarin devalvatiota.

HALVEMPI DOLLARI KÄYTÄNNÖSSÄ.

Yritykset säilyttää dollarilla kahdenlainen ostovoima, ulkomailla alhainen ja kotimaassa korkea, menivät pian myttyyn ja kun määräävät voimat alkoivat kallistua dollarin vakiinnuttamisen kannalle, niin kongressi, hallituksen ääntä kuunnellen, laati sitä varten uuden lain, jonka presidentti hyväksyi tammik. 30 p:nä 1934. Tämän kultareservilain mukaan lopullisesti siirrettiin reservi-

pankin kultavarastot, samoin kuin kaikki muu maassa oleva reservikulta Yhdysvaltain rahastoviraston haltuun, josta se tähänastisille omistajille, ensi kädessä reservipankille, antaa erityisiä kultasertifikaatteja, jotka taas jäävät reservipankille vastikkeiksi niiden liikkeelle laske-
masta tavallisesta paperirahasta. Hallitus tuli näin kaiken kullan kontrolloijaksi. Pankin hallussa ollut kulta otettiin hallitukselle kullan entisen hinnan mukaan, joten hallitus tässä yhdessä yrityksessä voitti noin 2 bilj. dollaria.

Samalla lailla palautettiin maa jälleen kultakannalle, mutta dollarin kulta-arvoa alennettiin niin, että se tästä puolen sisältää sitä vain $15 \frac{5}{21}$ greiniä. Aikaisempaan »normaalidollariin» verrattuna nykyisen dollarin kulta-arvo on vain 59.06 senttiä. Samalla hallitus julisti kullan hinnaksi \$ 35.00 unssilta, joka merkitsee sitä, että entiseen kullan hintaan verraten hallitus hyötyi varastoissaan olevan kullan arvon kohottamisesta yli 2,792 milj. dollaria. Rahapoliittiselta kannalta katsoen tällä on toinenkin merkitys. Lain mukaan täytyy »rahan vastikkeena olevan» kullan olla vähintään 40 % liikkeellä olevan seteliston nimellisarvosta. Kun dollarin kulta-arvo alennettiin noin 41 % aikaisemman kultadollarin arvosta, merkitsee se, että dollareita saa nyt hallituksen hallussa olevan kulan vastikkeena laskea liikkeelle suhteellisesti niin paljon enemmän. Hallituksen hallussa olevan kullan arvo on nykyään pyöreissä luvuissa vähän päälle neljä biljoonaa dollaria, entisen kullan hinnan mukaan. Nyt tämän kulan nimellisarvo, dollarin arvon alenemisen kautta, kohosi yhtäkkiä yli seitsemän bilj. dollarin. Täten hallitus, joka ennen saattoi laskea seteleitä liikkeeseen korkeintaan kymmenen bilj. dollaria, voi nyt laskea seteleitä liikkeeseen noin kahdeksantoista bilj. dollaria. Näin hallitus

alentamalla dollarin kulta-arvoa, lisäämällä liikkeessä olevaa setelistöä, uskoo voivansa edistää taloudellista hyvinvointia.

Periaatteellisesti hallituksen rahapolitiikka ajautui siis siihen samaan, mistä inflation kannattajat alusta alkaen lähtivät. Mutta toinen kysymys kokonaan on, onko täten vakiinnutetulla dollarilla ja sen mukaisella rahapolitiikalla saavutettu tarkoituksenmukaista hyötyä niille kansankerroksille, joille pikainen lievennys on välttämättömintä. Kaikki työväenjärjestöt ja Sosialistipuolue vastaavat kysymykseen kielteisesti. Tosiasia on, ettei maatalouden tuotteiden hintojen kohoaminen ollut laajentanut maanviljelijäin suorituskykyä ja jos niinkin tapahtuisi, hyöty koituisi kiinnityslainojen omistajille, harvoille raharuhtinaille eikä suurille joukoille. Jokapäiväinen elämä osoittaa hintojen nousevan järjestelmällisesti ja kohoutumisen pysähdysrajaa, mikä n.s. kontrolloidun inflation johdosta pitäisi olla helppo asettaa, ei ole näkyvissäkään. Palkat eivät rahataloudellisten muutosten johdosta ole lainkaan kohonneet, eivätkä yleisen kansan tulot lisääntyneet.

Käsittäen sen vaaran, mitä lähes 20,000 itsenäisen pankkilaitoksen, luoton, rahaliikkeen, liiketilien ja talletuksien yksityisten hallussa oleminen ja niiden yksityisten hyväksi hoitaminen yhteiskunnalle merkitsee, vaatii Sosialistipuolue koko maan pankkijärjestelmän pikaista yhteiskunnallistuttamista. Nykyään vallitseva suunnaton keinottelu juuri pankkialalla voidaan lopettaa ja kunnollinen ja edesvastuullinen turvallisuus sijoittajille taata vain pankkien valtion ja kaupunkien haltuun ottamisen kautta.

V. YLEISET TYÖT JA AVUSTUKSET.

Yli neljä vuotta kestänyt ankara taloudellinen ahdinko oli uuden hallituksen virkaan astuessa vienyt paikallisten, kunnallisten ja yksityisten armeliaisuusyhdistysten avustuskassat tyhjiksi, työttömyys oli entistä laajempi, sadoissa tuhansissa kodeissa nähtiin nälkää, maanviljelijät joutuivat lähtemään mailtaan ja kotien omistajat kodeistaan, vararikot lisääntyivät joka päivä. Kansa oli yleisessä hädässä!

Tässä tilanteessa oli uuden hallituksen tehtävä muuta-kin kuin johdettava peliä dollarin arvokysymyksellä. Kansallishallitukselta oli vaadittu avustusta ja nyt tämä vaatimus oli muodostunut uhkaavaksi. Hooverin hallitus ei ollut luottanut yleisten töiden ohjelmaan, vaikkakin hallituksen päämies ennen kauppasihteerinä ollessaan oli niitä johtanut ja järjestellyt. Vähäinen määrä hallituksen käsiin joutunutta vehnää oli muutamilla paikkakunnilla jaettu työttömille, mutta toimenpiteellä ei ollut suurta merkitystä.

Rooseveltin hallitukselta vaadittiin nyt pikaista ja suoranaista avustusta vaalitaistelulupauksiensa täyttämiseksi. Ja »uuden jaon» periaatteiden mukaisesti hallitus ryhtyi siihen. Kun oli vaikeata löytää jokin yleisesti hyväksytty ja ehdottomasti tepsivä menettelytapa, niin hallitus koetti järjestää avunannon mahdollisimman monella eri tavalla.

Ensimmäiseksi, heti huhtikuussa kongressi myönsi 500 milj. dollaria suoranaisesti työttömien avustamiseksi ja perusti kansallisen avustushallinnon. Osa tästä summasta jaettiin tasasuhteisesti valtioille, joiden toivottiin puolestaan lisäävän siihen suoran avustuksen tai laajentavan työmahdollisuuksia. Samoin, kuin yleisiin töihin myönnettyistä varoista, ovat etelän valtiot näistäkin varoista käyttäneet ja saaneet suhteellisesti enemmän kuin pohjoiset. Kansallisen avustushallinnon johtaja ilmoitti apua annetun huhtikuussa pyöreissä luvuissa 4,445,000, toukokuussa 4,222,000 ja kesäkuussa, kun ansiomahdollisuudet muka olivat »paljon parantuneet», 3,745,000 perheelle. Mutta syksyllä, marraskuussa, ilmoitettiin avustettavien luettelossa olevan 14,960,000 ihmistä.

Samaan aikaan alettiin toisenlaatuinen apuliike. Jo maaliskuun viimeisenä päivänä kongressi myönsi 500 milj. dollaria toisen yleisen metsätyöarmeijan perustamiseksi, johon heti vuodeksi pestattiin hiukan yli 300,000 nuorta miestä ja jossa vielä vuoden kuluttua oli noin 600,000 miestä. Miehet sijoitettiin erityisiin metsäleireihin maan eri osiin istuttamaan metsiä ja puhdistamaan niitä ja maksettiin heille yksi dollari päivältä ja huolehdittiin heidän ravinnostaan ja vaatetuksestaan. Kun otetaan huomioon, että Amerikassa metsänhoito on kokonaan alkuperäisellä asteella ja että kasvitaudit ja tulipalot yhdessä järjettömän metsien raiskauksen kanssa turmelevat tavattomat määrät maan metsää, niin toimenpiteen kansantaloudellinen merkitys havaitaan helposti. Tilastolliset tiedot osoittavat kansallishallituksen ja valtioiden yleistä, metsänistutukselle valmista maata olevan noin 500 milj. eekkeriä ja sen lisäksi on avoinna suuri työmaa

soiden kuivauksessa, yleisten puistojen puhdistamisessa, tulvien estelaitoksien rakentamisessa jne.

Velkojen suunnaton lisääntyminen oli saattanut maan luotto-olot sellaisiksi, että jo v. 1931 olivat valtioiden lainlaatijakunnat, varsinkin maanviljelysseuduilla, joutuneet tarttumaan asiaan ja laatimaan konkurssihakemusten lykkäystä ja maksuajan pidennystä tarkoittavia säädöksiä. Kongressi oli myöskin v. 1932 uudella vararikkoilalla tarkoittanut asettaa esteitä velkojen mielivalhalle. Keväällä 1933 oltiin kuitenkin siinä asemassa, että maatalouden luotto-oloja piti jälleen koettaa korjata. Presidentin esityksestä kongressi laati hätätilaa varten maanviljelyskiinnityksien rahoittamista tarkoittavan lain, joka valtuutti liittovaltioiden maapankin julkaisemaan yli kahden bilj. dollarin 2 % korkoa kantavat bondit, josta voitiin antaa uusia lainoja hätääntyneille kiinnityksiä vastaan ja myöskin pienempiä lainoja »työpääoman» laajentamiseksi maanviljelystalouksissa. Samoin presidentin kehoituksesta kongressi hyväksyi perustettavaksi hallinnollisen kodinomistajien lainayhtiön 200 milj. dollarin pääomalla, mutta oikeudella julkaista kahden bilj. dollarin bondit kahdeksan vuoden maksuajalla. Toimenpiteellä oli tarkoituksena auttaa uuden lainan kautta sellaisia kotien omistajia, joiden kiinnitykset yksityisille, lainayhtiöille, pankeille tai vakuutusyhtiöille olivat langedenneet maksettaviksi ja jotka olivat siihen kykenemättömiä. Molempienkin lakien kautta on saatettu joillekin mahdollisuus säilyttää asuntonsa ja tehty kiinnityksen pääoman lyhennyksen lykkäys ja myöskin korkokannan alennus mahdolliseksi. Kuinka suuressa määrässä tätä on tapahtunut, on vaikea sanoa. Marrask. 10 p:nä julkaistut numerot osoittavat, että kodinomistajien laina-

yhtiö siihen mennessä oli asettanut 84 konttoria 208 haaraosastoineen ja että se oli myöntänyt vain vähäisen summan, 6,942 lainaa, jotka käsittivät \$ 20,275,125.

LUOVUTUKSET YLEISIÄ TÖITÄ VARTEN.

Kesäkuun 16 p:nä hyväksytyllä varsinaisella elvytyslailla, jonka toinen osa käsittelee yleisten töiden aloittamista työttömyyden lieventämiseksi, luotiin varsinainen kansallinen yleisten töiden hallinto, jonka johtajaksi tuli sisäasiain sihteeri, Harold L. Ickes. Hallinnon käytettäväksi luovutettiin 3,300 milj. dollaria tarkoituksella kehittää ja suojella maan luonnonrikkauksia, estää maaperän rappeutumista, edistää vesivoimien ja sähkövoimien siirtoa, rakentaa maanteitä ja puistoja, auttaa sotalaivojen ja satamien rakentamista, rakentaa kouluja ja sairaaloita, puhdistaa suurkaupunkien slumeja ja auttaa halpahintaisten asuntojen rakentamista ja yleensä työntää maan talouselämää eteenpäin. Tästä summasta saattoi presidentti myöntää valtioille yleisten töiden avustusta aina 30 % asti tällaisten töiden yleisistä kustannuksista.

Yritys aloittaa yleisiä töitä suuressa mittakaavassa oli uusi. Epäilyksiä vallitsi sen suhteen. Ensimmäisenä vaikeutena oli asiantuntijakoneiston luominen. Koko maasta haettiin kykeneviä toimivoimia. Tarvittiin insinöörejä, työnjohtajia ja kaikkein pahinta — hallinnon johtajan selityksen mukaan — oli se, että kaiken piti tapahtua heti paikalla. Miten päästä kaikkien lainlaadinnallisten, poliittisten ja yksityisen yritteliäisyyden muodostamien esteiden yli pikaiseen yleisten töiden alkamiseen — pikaisen avun saamiseksi? Siinä kysymys, joka oli

vaikea ratkaista. Liittohallituksen lainlaadinnan piirissä olevien yritysten alkaminen ei lainkaan riittänyt ja yleisten yritysten aloittaminen valtioiden, kaupunkien ja kuntien hallintopiirien sisällä oli monimutkainen juttu. Valtioissa, kunnissa ja kaupungeissa saattoi alkuperäinen hallinnollinen lupakirja, peruslaki, kieltää tai jollakin tavalla ratkaisevasti rajoittaa lainanottoa yleisiä töitä varten. Piti saada lainlaatijakuntien, valtuusmiesten tai komissioneerien lupa, vieläpä piti muuttaa entisiä paikallislakeja ja kaikki tämä osoittautui vaikeaksi. Yhtä vaikeata oli kunnollisten takeiden hankkiminen siitä, että aiottu yritys oli tarkoitustaan vastaava ja kannattava valmistuessaan. Rahaa ei, kuten hallinnon johtaja selitti, tahdottu työntää epävarmoihin yrityksiin, eikä myöskään tarpeettomiin. Kaikki tämä otti aikaa. Se merkitsi sitä, kuten eräät ovat sattuvasti huomauttaneet, että yleisten töiden hallinto sai suurella virkamiesjoukolla tehdä vuoden ankaraa työtä saadakseen selville, missä ja miten yleisiä töitä voitaisiin alkaa, toisin sanoen: hikoilla myönnetyn 3,300 milj. dollarin kuluttamisessa.

Rahaa alettiin myöntää suuria yleisiä yrityksiä varten suurissa summissa. Suurin erä, 400 milj. dollaria myönnettiin kansallisiin maanteihin ja toinen 400 milj. yleiselle siviilitöiden hallinnolle, mikä niinikään presidentin määräyksellä perustettiin pikaisen työmahdollisuuden hankkimiseksi sellaisille, joita ei tehtävän laadun mukaan voitu asettaa muiden yleisten töiden pitkäaikaisen ohjelman puitteisiin. Siviilitöiden hallinto, joka on läheisesti kuulunut yleisten töiden hallinnon piiriin, ilmoittaa kuluvan vuoden huhtikuussa yhdessä metsäarmeijan kanssa kuluttaneensa 700 milj. dollaria ja tähänastisen ohjelman mukaan n.s. siviilityöt pitäisi kokonaan lopettaa touko-

kuussa. Jo pitkin kevättalvea on tapahtunut huomattavaa työläisten vähentämistä.

Hetimiten yleisten töiden hallinto luovutti myöskin 100 milj. dollaria maatalouden luottoa kehittäväälle organille, 238 milj. laivaston rakentamiseen, 100 milj. hätätila-asuntorakennusyhtiölle, 95 milj. Mississippin ja Missourin jokien kontrolloimiseen ja tulvien estämiseen, 74 milj. armeijan insinöörien johdonalaisena käytettäväksi maan satamien, rannikkojen ja jokien puhdistamiseksi, 20 milj. Bonnevillen sulkulaitokseen Columbia-joella, 25 milj. Fort Peckin sulku- ja reservimaille Montanassa, 39 milj. yleistä terveyttä edistäville laitoksille, 44 milj. uuden kunnallisen sillan ja 37 milj. uuden tunnelin rakentamiseksi Hudson-joen alitse New Yorkissa.

Joulukuun 15 p:nä ilmoitetaan valtioiden välisen kauppakomissionin hyväksymänä kyseellisistä varoista luovutetun rautateille lainoina \$ 185,807,500. Kauppakomissionin viitoittamien suunnitelmien mukaan rahat olisi käytettävä ratojen korjaamiseen ja sähköistämiseen, uusien veturien ja vaunujen hankkimiseen ja yleensä kaluston korjaukseen. Nyttemmin ilmoitetaan luovutetun ja hyväksytyt työsuunnitelmia ja sopimuksia jo 449 milj. dollarin arvosta. Yksin Pennsylvanian Rautatieyhtiö lupaa näiden lainojen johdosta työtä 50 milj. miestuntia.

Huomattava erä, 320 milj. d. on luovutettu myöskin Tennessee-joen vesivoimien käytön kehittämiseen, johon kuuluvat suuret Muscle Shoals'in sulku- ja voimalaitokset. Noin 40,000 neliömailia käsittävä raudasta, kivihielestä, kuparista ja sinkistä rikas jokialue, jossa joen nousu lyhyellä matkalla on 290 jalkaa, joutui Theodore Rooseveltin aikana huomion esineeksi ja sodan aikana sinne

rakennettiin voimalaitokset valmistamaan lannoitusainetta ja sotateollisuudessa tarvittavaa typpiliuosta. Aselevosta asti ovat laitokset olleet poliittisena potkupallona. Nyt kongressin uuden lain mukaan presidentti nimitti kolmihenkinen hallinnon kehittämään voimalaitoksia teollisuuden ja kaupan palvelukseen. Se nosti myrskyn! Yhdysvaltain kauppakamari esitti heti väitteen, että suunnitelma ajaa nurin koko etelän sähköteollisuuden ja sen 1,250 milj. dollarin pääoman; toiset väittivät, että etelän yleishyödyllisten laitosten 400 milj. arvopaperit tulevat kelvottomiksi ja 75 keinotekoisen lannoitusaineen valmistajaa sähkötti presidentille, että Muscle Shoalsin voimalaitosten asettaminen hallituksen johdonalaiseksi merkitsee heidän markkinoidensa valtaamista ja 350 milj. dollarin pääoman ja 25,000 työläisen joutilaaksi joutumista.

Laitos, jonka sota oli tarpeelliseksi tehnyt ja joka sen humussa rakennettiin hallituksen kustannuksella (noin 200 milj. dollaria), mutta jonka sen jälkeen yksityiset suuret voimayhtiöt aikoivat joko anastaa tai jättää kokonaan käyttämättä, ja jotka tarkoituksensa ajamiseksi ovat harjoittaneet mitä julkeinta poliittista peliä, lahjomista ja sabotaasia, aiotaan nyt lopultakin asettaa yleisön palvelukseen hallituksen johdon alaisena. Yhteisomistuksen vastustajat ovat tässä näkevinään vakavan vaaran. Yksityisten intressien kynnet eivät vielä nytkään ole asiaan kokonaan vaikuttamatta.

Yleisten töiden tasasuhtaisesti järjestämiseksi ja yksityistenkin työmahdollisuuksien oikein hyväksi käyttämiseksi järjestettiin kansallinen työnvälitysvirasto, jolla on konttoreita yli maan ja jonka pitäisi rekisteröidä kaikki työttömät. Yksityistä keinottelua tällä alalla ei se kuitenkaan ole poistanut.

Se sadan milj. dollarin määräraha, mikä on luovutettu halpojen asuntojen rakentamista varten, ei vielä ole johtanut merkittäviin tuloksiin. Eri paikkakunnille (yli 10 valtiossa) on tosin myönnetty varoja, mutta jos entiset kokemukset vähänkin pitävät paikkansa, niin yrityksistä ei ole suuria odotettava. Amerikassa ei toimita, kuten sosialistit Wienissä tekivät. Suurkaupungeissa on kyllä satoja tuhansia, ihmisille aivan kelvottomia, jopa kaikkia rakennusasetuksia ja turvallisuussäädöksiä rikkovia hökkeleitä, mutta kun esim. New Yorkin valtiossa, valtion lainlaatijakunnan järjestämä yhtiö noin 8 vuotta sitten yritti uusien ja siedettävien asuntojen rakentamista kohtuullisella vuokralla käytettäviksi, niin kiinteistö- ja maanomistajien, yleensä vuokrankiskojien vastarinta ja toiselta puolen voiton mahdollisuuden rajoittaminen ajoivat homman karille. Hallitus kyllä kykeni tässä suhteessa toteuttamaan ohjelmansa sodan aikana, mutta motiivit olivat silloin aivan toista laatua kuin nyt. Keskittyvä sotateollisuus teki välttämättömäksi asuntojen lisäämisen erinäisille paikkakunnille ja kunjohto oli välittömästi hallituksen käsissä, niin suunnitelmat pantiin siekailematta käytäntöön. Nyt hallitus ei oikeastaan tee muuta kuin tunnustaa parempien asuntojen tarpeellisuuden ja odottaa, haluaako yksityinen voitonhimoinen yrittäjä lainaa. Yrittäjän pyrkimyksiä taas johtaa kokonaan oma etu ja se ei suinkaan ole sopusoinnussa asunnon tarvitsijoiden kanssa.

Helmikuun 15 p:nä 1934 ilmoitetaan, että vihdoinkin yleisten töiden hallinto on onnistunut myöntämään \$ 3,298,207,098. Se käsittää siis miltei koko alkuperäisen määrän. Samaan aikaan ilmoitetaan tämän rahaston turvissa työtä varatun noin 4,613,000 henkilölle.

Suurimmassa osassa niistä laitoksista, joille varoja on myönnetty, ei vielä ole päästy kunnollisesti töiden alkuunkaan. Noin 2,000 paikallishallintojen tai valtioiden hallitusten johdon alaista yleistä työmaata pitäisi ilmaantua työttömille nyt keväällä, mutta sekin asia on vielä riippuvainen eri virastoista ja muista hidastuttavista tekijöistä.

Yleisten töiden vastustajat ovat erikoisesti vedonneet niistä koituviin suuriin kustannuksiin ja veronmaksajien kannalle asettuen väittäneet, ettei hyöty ole tasasuhtainen. Käsittäen, että yleisten töiden ohjelma yhäkin kysyy varoja (huhtikuussa presidentti esittää taas puolentoista tai kahden bilj. dollarin myöntämistä avustus- ja työtarkoituksiin) ja tietäen hallituksen velan suuruuden — noin 22 bilj. d. viime elokuussa — on presidentti koettanut toisaalta supistaa menoja. Eläkemaksuja on pienennetty ja hallituksen työläisten palkkaa on alennettu noin 15 % keskimäärin. Tulojen kartuttamiseksi kongressi kumosi heti n.s. Volstead-lain ja julisti lailliseksi oluen ja viinin »alkohoolipitoisuuden perustuslain sallimaan rajaan asti». Lain osoitetaan tuottavan tuloja hallitukselle 100—150 milj. dollariin asti vuodessa. Se oli ensimmäinen isku kieltolaille. Sitä seurasi liittohallituksen johdolla tulinen taistelu perustuslain 18:n lisäyksen merkityksen, siis kansallisen kieltolain, tyhjäksi tekemiseksi. Kaikki vaikeudet helposti voittaen, ensimmäisen kerran maan historiassa perustuslaista onnistuttiin »jotakin poistamaan», minkä onnistumista oli suuresti epäilty, ja 5 p:nä joulukuuta v. 1933 oli »märkien» voiton kello helähtänyt 36 valtiossa, mitkä tarvittiin ennen kuin 18:n lisäys voitiin kuopata. Hallitusta kiinnosti tässäkin laajentuvien tulojen toivo.

Työväen vaatimusta koetetaan yleisten töiden ohjel-

massa huomioon ottaa siinä, että suositellaan 30-tuntista työviikkoa »siellä, missä se on käytännöllinen», kannatetaan alinta palkkaa, »joka takaa siedettävän toimeentulon». Vankityötä ei sallita, etutila paikallisille työläisille, perheellisille ja entisille sotilaille. Sopimatonta ja kohtuutonta sen sijaan on ulkomaalaisten pois sulkeminen kokonaan.

Mikä merkitys näillä yleisillä töillä oloihin yleensä on — se on kysymys, jota pohditaan paljon. Toisaalta huomautetaan, että ne vievät loputkin mahdollisuudet yksityisiltä työnteettäjiltä ja yksityiseltä yritteliäisyydeltä ja sen vuoksi tämänlaatuinen »yhteiskunnallistuttaminen» saisi riittää. Toisaalta — valveutuneiden porvarillisten tutkijoidenkin puolelta — osoitetaan suunta oikeaksi, vaikkakin riittämättömäksi ja parhaimmassakin tapauksessa tilapäiseksi keinoksi edes pienen lievennyksen saavuttamiseksi. Yleisillä töillä ei korjata asiaa perusteellisesti, sen osoittavat jo ne esimerkit, joita Englannin kokeiluista voimme saada, huomauttaa professori Adams ja jatkaa:

»Tämänlaatuisella ohjelmalla kylläkin saatetaan tilapäisesti kohottaa kuluttajien tuloja, mutta kun rakennusohjelma on suoritettu, todennäköisesti probleemin vaikeus muodostuu entistä kireämmäksi. Sillä ei ratkaista työttömyyskysymystä, sillä ainoastaan voidaan tilapäisesti antaa työmahdollisuus joillekin työttömille. Ainoastaan työläisten työajan lyhentäminen kaikissa teollisuuslaitoksissa voisi ratkaista kysymyksen. Keinotekoisilla parannustoimenpiteillä, kuten inflatiolla ja yleisillä töillä voidaan liike-elämä elvyttää vain tilapäisesti, jos ei hallitus kykene korjaamaan pulaan johtavia perustekijöitä, jotka ovat alhainen realipalkka ja liian pitkät työpäivät.

Tämänlaatuinen tilapäinen huojennus voi päättyä liike-elämän luhistumiseen, joka on vielä vakavampi ja vaarallisempi kuin vuosien 1929—33.»

MAANVILJELIJÖIDEN AVUSTAMINEN.

Vanhan Manchester-opin mukaan ei kapitalistinen tuotantotapa milloinkaan voi vapautua joistakin »lapsipuolen» asemassa olevista tai »sairaista» teollisuuksista.

Amerikan maatalous ei ole ainoastaan sairas, vaan se on raajarikkoisessa, toivottomassa asemassa. Sen parissa vararikkoutuminen ja hävitys ovat tehneet työtään jo neljätoista vuotta.

Neljäkymmentä vuotta, sisällissodasta 20:nneen vuosisadan alkuun, oli Amerikka maailman vilja-aitta. Halvat, helposti raivattavat ja viljavat lännen maat ja alati uudistuvat viljelysvälineet tuottivat viljan Euroopan kauppakansoille. Vv. 1866—1899 vietiin maan viljasta 30 % ulkomaille ja saatiin hyvä hinta. Siinä oli Amerikan suurtuotannon ja maailmanvallaksi kohoutumisen taloudellinen pohja. Laaja, rikas maaperä ja suunnattomat luonnonrikkaudet — siinä peruste komentavalle jenkki-imperialismille.

Maailmansota antoi jälleen uuden, teknillisesti yhä enemmän mullistavan sysäyksen Amerikan maanviljelystuotannolle. Kun ruokittavana oli sota ja sen ohella enemmän kuin puolet koko maailmasta, niin oli amerikkalaisen maanviljelijän laajennettava tiluksiaan. Ja olihan hänellä aavikkoa käytettävänä. Hallitus antoi luottoa ja kun tuotteiden hinta oli korkea, niin ei muuta kuin lisätä liikettä, liittää koneistoa toiseen ja tuottaa entistä enemmän. Maanviljelys muodostui selvästi suur-

tuotannoksi markkinoita varten ja maanviljelijän talous vain tavaraa tuottavaksi taloudeksi. Maatalous muodostui teollisuusjärjestelmän kaltaiseksi. Maan hinta kohosi ja keinottelu maaomaisuuksilla sai ennenkuulumattoman laajuuden.

Vielä vuosina 1918 ja 1919 maksoi maa monin paikoin viisi kertaa vuoden 1913 hinnan. Ne, jotka tällöin vaihtoivat maaomaisuutensa rahaksi, olivat pelin voittoisalla puolella, sillä vuodet 1920 ja 1921, jotka toivat mukanaan tilapäisen pulan koko maan talouteen, laskivat maataloustuotannon ja tuotteiden menekin ja hinnan paljon huomattavammin kuin teollisuustuotteiden, eikä maataloustuotanto voinut kohota tästä tilanteesta v. 1922 teollisuuden kanssa sopusointuisesti. Tilanteeseen vaikutti vielä muitakin tekijöitä: Juuri kun hajalle laskettu armeija antoi lisää työvoimaa maatalouteen, ehtyivät markkinat, sillä v. 1921 oli tärkeimpien Euroopan maiden maatalous kohotettu sodan edelliselle tasolle ja Kanada, Australia ja Argentiina alkoivat sysätä tuotteitaan maailmanmarkkinoille uhkaavassa määrässä.

Amerikkalaisen maanviljelijän tuotantokyky oli sota-vuosina teknillisten välineiden huomattavan kehityksen ja koneiston yhä automaattisemmaksi muodostumisen johdosta lisääntynyt ja kun tuotteiden menekki ei sopusointuisesti kasvanut, vaan päinvastoin menekkimahdollisuudet supistuivat, laskivat hinnat romahtamalla. Maanviljelijä joutui myymään tuotteensa alle tuotantokustannusten. Jos esim. maissibushelin kasvattaminen tuli maksamaan 68 senttiä, niin hän joutui myymään sen 55 sentillä. Kun tuotteiden hinta aleni tähän asti, niin maanviljelijä, joka oli liikettä harjoittamassa velkapääomilla ja joka edellisinä nousun vuosina oli koneistoaan ja

viljelysaluettaan laajentanut velaksi, joutui ensimmäiseksi hätään, sillä hän tuli kykenemättömäksi suorittamaan sitoumuksiaan. Epätoivoinen maanviljelijä koettaa hintojen laskun vuoksi saada enemmän myytävää, raataa lujemmin ja tuottaa enemmän! Se merkitsi kansallisessa mittakaavassa maatalouden »liikatuotantoa» ja maanviljelijän tulot eivät suinkaan kohonneet, vaan päinvastoin tuloksena oli se paradoksimainen tilanne, että mitä enemmän maanviljelijä yritti, mitä enemmän hän koetti kestää ja kärsiä, sitä epätoivoisemmaksi hänen tilansa muodostui.

Muutamit numerot lienevät tarpeelliset tilanteen havainnollistuttamiseksi.

Maanviljelijöiden osuus maan kansallistuloista oli v. 1914 19, v. 1919 21, 1929 14 ja v. 1932 enää vain 11 %. Vuonna 1931 laskettiin maanviljelijäin tuloiksi 6,920 milj. ja 1932 vain 4,500 milj. dollaria. Maatalouden tulot ovat laskeneet vuosi vuodelta. Nyt väitetään hallituksen taholta, että v. 1933 maatalouden tulot olisivat lisääntyneet edelliseen vuoteen verraten, mutta jos asia niinkin on, johtuu se keinotekoisista ja tilapäisistä toimenpiteistä.

Teollisuuselämän vilkkaan nousun vuotena 1925 lisääntyivät maanviljelijöiden vararikkohakemukset joissakin valtioissa tuhannella prosentilla ja yhden ainoan kuukauden aikana lisääntyivät maanviljelijöiden velat 78 milj. dollarilla. Virallisen sensuksen mukaan olivat maanviljelijöiden kiinnitysvelat v. 1930 lopussa 4,080 milj. ja maalisk. 27 p:nä 1934 osoitti maanviljelyssihteeri niiden nousseen 8,500 milj. dollariin. Sen lisäksi hän selittää maanviljelijöillä olevan lyhytaikaisia ja persoonallisia lainoja 3,500 milj., joten Amerikan yhteinen maatalouden velkataakka nousee 12 milj. dollariin. Tämä suunnaton taakka johtaa suuret maanviljelijäjoukot vuosittain maan-

tielle; vararikkojen kautta he menettävät koko elämänsä ansiot ja sitä seuraa luotto-olojen horjuminen, liike-elämän tyrehtyminen, pankkien sulkeminen jne. Vuokraviljelijöiden luku kasvaa. 41 valtiossa oli v. 1925 vuokraviljelijöitä 38.6 % ja v. 1930 oli luku kasvanut 42.4 %:iin. Mississippin valtioissa on vuokraviljelijöiden luku 72 %. Kiinnitykset ja korkomaksurasitukset ovat monissa tapauksissa niin suuret, etteivät nykyisten arvojen mukaan maanviljelijöiden koko omaisuudet vastaa niitä.

Käsittäen maatalouden tärkeäksi yhteiskunnallisen elämän perusteeksi, yhtyi Hooverin hallitus jo toimenpiteisiin »avun» hankkimiseksi. Sädettiin erinäisiä markkinoimissädöksiä, annettiin maanviljelijöille mahdollisuus ottaa uusia lainoja, jatkettiin siis »kiinteimistöviljelystä» ja lopuksi hallitus päätti ostaa maanviljelijöiden liikatuotteita siten säännöstelläkseen hintoja.

Maatalouden säännöstelemiseksi ja maanviljelijöiden avustamiseksi on kuluneiden vuosien aikana hyväksytty monta eri suunnitelmaa, laadittu useita lakeja, organisoitu yhtiöitä ja järjestöjä, pankkeja ja luottoyhdistyksiä ja muuteltu niiden toimintaperusteita. Tässä teoksessa ei kuitenkaan ole mahdollista ryhtyä näitä asioita lähemmin selostamaan. Sen sijaan meidän on kiinnitettävä läheisempää huomiota siihen asiallisesti »uuteen jakoon» liittyvään lakiin, mikä toukok. 12 p:nä 1933 hyväksyttiin ja mikä tunnetaan maanviljelyksen säännöstelylain nimellä.

Sitten kun Rooseveltin hallitus oli eräillä toisilla säädöksillä koettanut korjata maatalouden luotto-oloja ja tehdä maanviljelijälle mahdolliseksi päästä osalliseksi niistä avustuslupauksista, mitä vaalitaistelussa oli annettu, valitsi »aivotrusti» vakinaisemmaksi, vaikka tosin hätä-

tilaa varten, avustusohjelmaksi sellaiset järjestelytoimenpiteet, jotka tasoittaisivat teollisuus- ja maataloustuotteiden hinnat ja kohottaisivat viimeainitut pääasiassa siihen tasoon, missä ne olivat ennen maailmansotaa.

Periaatteellisena näkökantana tässä on se ihmeellinen käsitys, että *tuotannon rajoittamisella* ja supistamisella päästään hintojen kohoamiseen ja sitä tietä hyvinvointiin. Presidentin neuvonantajat olivat tehneet sen merkillisen keksinnön, että maa on taloudellisessa ahdingossa ja suuret joukot puutteen runtelemina sen vuoksi, että maanviljelijä tuottaa liikaa, että elintarpeita on aivan liian paljon! Jokaisessa muussa maassa olisi säännöstelylain tämä periaatteellinen pohja pakoittanut aidan seipäätkin nauramaan, mutta Amerikan maatalouden säännöstelemisessä oli jo totuttu kaikkeen mahdolliseen ja sen vuoksi kansanjoukot ikäänkuin päättelivät: koetetaan nyt sitäkin.

Lain suunnitelman mukaan maanviljelijä tekee hallituksen kanssa sopimuksen viljelyalueensa supistamisesta ja siten tuotannon rajoittamisesta. Hallitus maksaa maanviljelijälle tästä hyvitystä jo etukäteen määrättyjen säännösten mukaan. Maanviljelijä saa tuottaa tavaraa, periä markkinahinnan ja päälliseksi hän saa hallitukselta lisäkorvausta tyhjästä, siitä, mitä hän on jättänyt tuottamatta! Kehnossa kunnossa olevat pellot — joita Amerikassa ryöstöviljelyksen takia on suunnaton määrä — kannattaa näin ollen paljon paremmin jättää viljelemättä ja periä hallitukselta maksu siitä, että on yrityksenkin lyönyt laimin. Jos asia olisi näin yksinkertainen, niin maanviljelijä olisi päässyt olosuhteisiin, jossa pankolla maaten kultavirta valuisi hänen taskuihinsa.

Mutta tämä onnen tila muuttuu toiseksi, kun otamme huomioon, että hyvitysmaksun hallitus perii maanviljelystuotteiden valmistusverona, joka siis koituu kuluttajien ja yleisön maksettavaksi. Alkuperäisen suunnitelman mukaan asetettiin vehnälle 30 sentin valmistusvero bushelia kohden, puuvillalle 4.2 senttiä paunalta, maissille 28 senttiä bushelilta ja sikakannan vähentämiseksi määrättiin sianlihan valmistusvero ensin 50 senttiä sataa paunaa kohden ja sitten se kohotettiin kahteen dollariin. Samalla tavalla verotetaan tupakan valmistamista hyvitysmaksun saamiseksi tupakanviljelyksen rajoittajille. Maidon hinta säännöstellään paikallisilla ja alueellisilla sopimuksilla.

Kuluvan vuoden maaliskuun loppupuolella ilmoitetaan, että noin 40 milj. eekkeriä maata on sopimuksien mukaan jätetty viljelemättä ja että tammikuun kuluessa hallitus on tästä maksanut hyvitystä 181 milj. dollaria, kohoten hyvitysmaksujen yhteissumma nykyisten sopimuksien mukaan kuluvan ja seuraavan vuoden aikana 847 milj. dollariin. Maatalouden säännöstelyn johtaja ilmoittaa valmistusveron kautta perittävän niin paljon enemmän, että hallitukselle jää voittoa yli kaksi milj. dollaria.

Mutta, kuten arvostelijat aivan oikein huomauttavat, supistamisliikettä ei voida rajoittaa tähän. 40 milj. eekkerin rajoitus täytyy pian kohottaa 60 miljoonaan ja se merkitsee noin 5 miljoonalle maaseutuasukkaalle täydellistä toimettomuutta. Mistä ottavat toiset viisi tai, kymmenen miljoonaa ansiotöissä olevaa varat kohoavien valmistusverojen maksuun ja mistä saa maanviljelijä avustusta niin paljon, että hän kykenee kestämään valmistusveron aikaansaaman hintojen yleisen kohoamisen?

Tähän kysymykseen käy yhä vaikeammaksi vastata. Työväen palkkatulot eivät kohoa lainkaan samassa suhteessa hintojen kohoamisen kanssa ja kun palkka pysyy alhaisena, suurien joukkojen ostokyky pysyy rajoitettuna ja seurauksena on maanviljelijän varastojen mätäneminen markkinoiden puutteessa ja myöskin hintojen laskeminen. Niinpä jo nyt itse maanviljelyshallitus hämmästykseseen havaitsee vehnän hinnan laskevan ja syyksi esitetään se, ettei riittäviä viljelysalan rajoituksia olekaan toimeenpantu. Viljelysalaa piti rajoitettaman 15 %:lla ja sitä onkin rajoitettu vain 7 %:lla. Jo viime vuonna oli 10 milj. eekkeriä puuvillan viljelysmaata tuhottu hallituksen kustannuksella, mutta »luonto yhteistoinnassa ihmisen kanssa» työnsi suuremman sadon kuin edellisenä vuotena. Pitäisi siis aina hävittää lisää, tehdä lisää kasvullisuudelle väkivaltaa, jotta hinnat tämän teorian mukaan pysyisivät jossakin määrättyssä tasapainossa. Eräät »viisaat» maanviljelyshallitusta lähellä olevat ovatkin jo keksineet sen keinon, että maan kasvuvoimaa täytyy ruveta rajoittamaan, lypsylehmiä täytyy ruveta piinaamaan nälällä jne., että tuotanto pysyisi määrättyissä rajoissa.

Sanomattakin on selvää, että maanviljelystä säännöstelevän lain yllämainitunlainen periaatteellinen näkökanta on, ei ainoastaan väärä, vaan hullunkurinen ja yhteiskuntavastainen. Ihmiskunnan perimmäisille pyrkimyksille, saada luonnosta irti mahdollisimman helpolla mahdollisimman paljon, tässä tehdään raatelevaa väkivaltaa. Sillä ei myöskään korjata maanviljelijöiden oloja. Monet miljoonat dollarit, joita muka heidän avustamiseksi on luovutettu, ovat mikä mitäkin tietä kulkeutuneet keinottelijoiden ja suurrahakkaiden taskuihin. Kulunei-

den neljän pulavuoden aikana lasketaan maan hallituksen käyttäneen maanviljelijöiden avustustarkoituksiin lähes viisi milj. dollaria, mutta todellista apua siitä ei ole koitunut. Maanviljelijöiden asema on yhtä epätoivoinen nyt kuin ennenkin.

MAANVILJELIJÄT PUHUVAT ITSE.

Viime vuosisadan 70-luvulta asti amerikkalainen maanviljelijä on ollut tekijä valtiollisessa elämässä. Mutta järjestäytyminen ja taistelu ovat olleet ajankohtaisia, tilapäisiä. Nouseva kapitalismi saattoi edullisten liikekonjunktuurien vallitessa poistaa pahimmat tyytymättömyyden syyt ja maanviljelijä luopui taistelustaan, järjestöistään ja äänesti taas jompaakumpaa porvaripuoluetta. Amerikassa ei ole lainkaan eurooppalaisia agraaripuolueita muistuttavaa liikettä.

Nykyinen vararikkoinen tilanne on jälleen johtanut maatalousväestön järjestäytymiseen ja taisteluun. Kesällä 1933 suuret maatalousjärjestöt esiintyivät erittäin uhkaavasti. Tuottajat kieltäytyivät luovuttamasta työnsä tuloksia miltei ilmaiseksi. Maatalousväki lakkoili useissa eri valtioissa. Päättävään esiintymiseen ei kylläkään aina liittynyt selvää käsitystä koko kapitalistisen järjestelmän probleemista, mutta hallituksen ohjelmaan veraten he esittivät kuitenkin terveempiä katsomuksia. Satoja tuhansia maanviljelijöitä edustavan »Farmers Union» presidentti, John Simpson, toi maanviljelijöiden kannan selvästi ilmi heti maanviljelystä säännöstelevän lain voimaantulon jälkeen avoimessa kirjeessään maan presidentille. Hän lausui m.m.:

»Teidän 'aivotrustinne' jäsenet ovat osoittautuneet sellaisiksi, kuin ennen ennustinkin, nimittäin teoreetikoiksi, joilla ei ole minkäänlaista käsitystä käytännöllisestä elämästä. He yrittävät valjastaa hevosen maanviljelyskärryjen eteen, mutta panevat kärryt hevosen edelle. Toisin sanoen, 'aivotrusti' alkoi säännöstellä tuotantoa, kun sen olisi pitänyt käydä säännöstelemään ja lisäämään kulutusta. He, 'aivotrustin' jäsenet, järkeilevät, että tässä maassa on olemassa liian paljon lihaa ja määräsivät hävitettäväksi viisi miljoonaa sikaa. Kukaan ei todella tiedä, onko tässä maassa liian paljon sianlihaa, sillä minkäänlaista kokeilua eikä tutkimusta tässä suhteessa ei ole tehty. Mutta me tiedämme, että tässä maassa on ainakin 30 miljoonaa nälkäistä ihmistä, joille sianliha olisi varsin tervetullutta ravinnoksi. Minun käsitykseni on se, että jos tämän maan kansalle varataan riittävästi ravintoa, minkäänlaista ylituotantoa ei ole olemassa.»

»Jos omaisuuden (tässä tapauksessa ruokatavaran) hävittäminen tuottaisi ihmiskunnalle hyvinvointia, niin meillä pitäisi riittää sitä maailmansodan jälkeen ainakin sadaksi vuodeksi. Sodassa hävitettiin omaisuutta 330 milj. dollarin arvosta aivan kuin se olisi lyöty yhteen kasaan ja poltettu tuhkaksi. Teidän talousmiehenne, herra presidentti, uskovat, että he voivat palauttaa hyvinvoinnin hävittämällä yhä enemmän omaisuutta. Toivoisin, että olisitte ollut kokouksessa kuulemassa, miten ihmiset suhtaantuivat asiaan, kun selitettiin tätä rikoksellista menettelyä, jonka mukaan omaisuutta hävittämällä muka palautetaan hyvinvointi.»

Lopuksi Simpson osoittaa, ettei tällä hävityksellä mitenkään voida parantaa maanviljelijöiden asemaa.

»Mitä hyvänsä maanviljelijät saavatkin tuotteistaan, he eivät voi sillä ostaa niitä tarvikkeita, joita he mitä kipeimmin tarvitsevat, vaan tuotteiden hinta menee pankkireille velkojen koroista», lausuu hän.

VI. KANSALLINEN ELVYTYSLAKI.

Terveillä kansantaloudellisilla näkökannoilla oli Rooseveltin hallituksessa niin paljon vaikutusta, ettei se »uuden jaon» elvytystoimissa voinut jäädä inflation, yleisten töiden ja avustuksen varaan. Huutavan hädän vuoksi se käsitti teollisuusolojen säännöstelyn tarpeelliseksi hätätilatoimenpiteeksi »jokapäiväisen unohdetun ihmisen» tulojen ja niin ollen kansan kulutuskyvyn lisäämiseksi. Mutta jotta sellainen säännöstely saataisiin tehokkaaksi, pitäisi kontrolloida koko teollisuus, määrätä työaika ja palkkasuhteet kokonaan riippumatta yksityiskapitalistin itsekkäistä motiiveista. Siihen ei luonnollisestikaan voitu hypätä. Senvuoksi oli keksittävä jokin sopivalta näyttävä välimuoto.

Kun huhtikuun 9 p:nä koolle kutsuttu 73 kongressi osoitti ymmärtämystä palkka- ja työtuntiolojen merkitykseen nähden talouselämässä ja kun senaatti sen vuoksi jo ehti hyväksyä 30-tuntisen työviikkolain ennen mitään »uuden jaon» kulmakiviä, niin presidentti neuvonantajineen sai rohkeutta puhua yksilöllistä vapautta rajoittavista teollisuuden kontrolloimistoimenpiteistä. Elvytyslain tätä osaa nimitettiin suoraan kontrollilaksi.

Mutta nämä rohkeat tuumat kohtasivat pian päättävää vastarintaa.

Maan teollisuuden harjoittajat ja tehtailijaliitot kauppakamarien ja koko järjestyneen pääoman painostavalla mahdollilla puhuivat Washingtoniin kerääntyneen 400 edus-

tajansa kautta uhkauksen sanoja hallitukselle ja kongressille! Heidän ääntään oli totuttu kuuntelemaan. Heidän luokkansa puolueet ja voimat olivat lakia laatimassa. Tottakai ne siis kuuntelivat isännän ääntä.

Senaatin päätös 30-tuntisesta työviikosta jäi hyllylle ja on siellä vielä nytkin. Teollisuuden kontrolloimisen asemasta alettiin puhua vain elvytyksestä ja työolojen tilalle asetettiin »oikeudenmukainen kilpailu» siksi johtavaksi tekijäksi, jonka koko laki tulee järjestämään. Tämä selittää sen, miksi sittemmin lain mukaan hyväksytyissä teollisuuksien säännöstelyissä — »koodeissa», »oikeudenmukaisen kilpailun» järjestäminen on asiakirjojen nimenä ja niiden sisällön pääasiallisena tarkoituksena.

Liikemiehet olivat kylläkin vailla hallituksen apua, mutta liike-elämän kontrollimuodoista he hyväksyivät vain sellaiset, jotka vapauttavat heidät Shermanin trustivastaisen lain *) alaisuudesta. Ne väittivät, että pula-

*) Raharuhtinainden ahdistava valta alkoi ilmeisesti tuntua viime vuosisadan 80-luvulla. Säälimätön kilpailu, joka tuhosi itsenäiset ja vähäväkiset liikkeenharjoittajat, johti suuriin yhtymiin, ensin osakeyhtiömuotoihin ja sitten 90-luvulla kokonaisia teollisuuden aloja hallitseviin trusteihin. Alkoi pääomien vesitys, yleisen vastuunalaisuuden väistäminen, keinottelu ja yleisön eduista kokonaan välinpitämätön yksinoikeuksien häikäilemätön käyttö. Rautateiden edesvastuuttoman politiikan ja luonnottoman kiskomisen vuoksi valtiot laativat lakeja trusteja, salaliittoutumisia ja monopoleja vastaan. Maanviljelijöiden tyytymättömyys oli huomattava. Valtioiden painostuksesta Yhdysvalt. kongressi hyväksyi *Shermanin trustivastaisen lain* v. 1890, mutta liittohallituksen puolelta ei sitä yritettykään saattaa käytäntöön. Sensijaan ylioikeus, tulkiten lakia vastoin sen tarkoitusta, julisti valtioidenvälisen kauppakomissionin päätökset rahtimaksujen säännöstelemiseksi v. 1897 laittomiksi. Sanamuodoltaan jyrkkää lakia alettiin sitten valtioiden oikeuslaitoksissa sovelluttaa trusteja vastaan. Syntyi sarja oikeustaisteluita. Mutta niissä trustit vain oppivat paremmin kiertämään lain teknillisiä määräyksiä ja ne pakenivat keskusorgaaneineen valtioihin (New Jersey, Virginia ja Delaware), jotka olivat »vapaat» trustivastaisista laeista.

Sherman-lakia alettiin vastoin sen tarkoitusta sovelluttaa työväen

aika vaatii yrittäjille suurempia vapauksia liittyä yhteen ja järjestää tuotantoa. Siltä taholta osoitettiin myös, että kilpailua täytyy säännöstellä, jos mielitään kohottaa palkkoja tai lyhentää työpäivää. Kaikki tämä vaatii teollisuudelle suurempia vapauksia kuin mitä vanha trustivastainen laki sallii.

Tältä kannalta teollisuuden harjoittajat olivat valmiit hyväksymään jonkinlaisia säännöstelyjä ja hallitus, joka käsitti kansan ostokyvyn kohottamisen välttämättömäksi, oli valmis hyväksymään murhaavia kilpailuololoja säännöstelevän suunnan, koska siten päästään hikipajoista ja tehdään teollisuuden suurelle työläisjoukolle mahdolliseksi parempi palkka, parempi ostokyky ja siis »amerikkalainen elintaso». Tähän luottaen presidentti julisti kesäk. 16 p:nä kirjoittaessaan nimensä lain alle, että tässä maassa ei kukaan saa menehtyä nälkään ja että yrittäjä, joka ei voi tai halua maksaa kunnollista palkkaa, ei ole oikeutettu jatkamaan liikettä. »Juuri allekirjoittamani laki on hyväksytty johtamaan ihmiset *takaisin työhön*, jotta he voivat ostaa enemmän maanviljelyksen ja tehtaiden tuotteita ja uudestaan alkaa meidän liike- ja elintasomme», lausui presidentti. Muut lain esittäjät tähdensivät samaa: Se hävittää vahingollisen kilpailun, laajentaa ansiomahdollisuuksia, kohottaa kuluttajajoukkojen tuloja ja siten tasoittaa tuotannon ja kulutuksen välistä ristiriitaa.

Kansallinen teollisuuden elvytyslaki (National Industrial Recovery Act — lyhennettynä NIRA) määräsi presidentin luoman koneiston lain käytäntöön saattamiseksi.

järjestöjä vastaan. Unioita rusikoitiin sen perusteella. Wilsonin aikana lakia täydennettiin n.s. Claytonin lisäyksellä, joka selitti, ettei lakia saa soveluttaa työväenjärjestöjä vastaan. Mutta vielä senkin jälkeen ovat tuomarit antaneet unioita vastaan uhkakieltopäätöksiä ja tuomineet työväen järjestäjiä ja unioita sakkoihin saman lain perusteella.

Ensimmäiseksi muodostettiin elvytyshallinto (National Recovery Administration — NRA), jonka johtajaksi tuli kenraali Hugh S. Johnson. Laaja koneisto, monet alahallinnot, paikalliskomiteat jne. järjestettiin heti ja on koneistoa aina hiljalleen korjailtu.

Ennestäänkin ja jo maan perustavan valtiosäännön mukaan laajoja presidentin valtuuksia laajennettiin tällä lailla huomattavasti. Presidentti sai vallan säännöstellä ulkomailta tuotujen tavaroiden tullia lain tarkoituksen mukaisesti. Hän sai oikeuden ryhtyä toimenpiteisiin vahingollisen kilpailun lopettamiseksi sekä vaatia teollisuuden harjoittajia noudattamaan yleensä määrätynlaisia suunnitelmia, standartia ja samankaltaista tilinpitojärjestelmää. Presidentti voi tutkia oloja, toimeenpanna kuulusteluja ja määrätä alimman palkan rajan samoin kuin työpäivän tai työviikon pituuden ja muita yleisiä työsuhteita. Jos presidentti havaitsee tarpeelliseksi ja lain mukaisia säännöstelyjä ei muuten käytäntöön saada, niin voi hän lissenssien julkaisemisoikeudellaan peruuttaa kokonaan lupakirjan teollisuuden harjoittajalta ja siten pakottaa hänet säännöstelyihin. Jokaista, joka jatkaa liikettään lupakirjan peruutuksen jälkeen, voidaan rangaista \$ 500 sakolla, tai 6 kuukauden vankeudella, tai molemmilla, ja voidaan jokaisesta tällaisesta rikoksesta jatkettua päivää kohden antaa sama rangaistus. Laki on voimassa yhden vuoden.

Tämän mukaan alettiin nyt valjastaa teollisuutta »koodeihin».

Mutta se ei osoittautunut aivan yksinkertaiseksi tehtäväksi.

Jo alusta alkaen hallitus ja presidentti olivat omakseen neet sen kannan, ettei järjestelyjen eikä lain kirjaimen

käytäntöön panossa haluttaisi käyttää pakkoa ja sen vuoksi julkaistiin kauniita vetoomuksia teollisuuden harjoittajille ja kehoitettiin heitä vapaaehtoisesti suostumaan säännöstelyihin, jopa itse esittämään ja käytäntöön saattamaan niitä. Mutta määräävät teollisuudet osoittautuivat hidasliikkeisiksi. Heinäkuun puolivälissä oli ainoastaan puuvillakutomoteollisuus joidenkin pienien yrittäjien kanssa alistunut valjaisiin.

Tilanne näytti sitäkin pahemmalta, kun sydänkesällä alkoi pelottava hintojen kohoaminen erittäinkin raskaan teollisuuden tuotteille ja vaikkakin samaan aikaan oloissa tuntui pientä lievennystä ja työmahdollisuuksia hiukan lisääntyi (heinäk. lopulla oli tehdasteollisuus joillakin aloilla kohonnut 97 %:iin normaalista, mutta työläisiä tarvittiin vain 50 %), niin palkkatulot eivät lainkaan lisääntyneet hintojen kohoamisen kanssa sopusuhtaisesti. Tehtailijat riensivät viimeisellä hetkellä kohottamaan tavaran hintaa ja polkemaan palkkoja voidakseen »koodi»-kuulusteluissa saada itselleen edullisimmat järjestelyt.

Washington pääsi selville siitä, että mitkään tähänastiset toimenpiteet eivät riittävästi kohottaneet kansan ostokykyä. Pelottava hintojen kohoaminen sen sijaan uhkasi koko elvytysliikettä. Kaikki yritykset ovat vaarassa, jos ei voida kajota palkka- ja työpäiväoloihin. Julistettiin virheeksi se, että hintojen oli annettu kohota ennen kuin voitiin vastaavalla määrällä laajentaa kuluttajien tuloja. Samalla alkoi pohdinta inflation kontrollista.

PRESIDENTIN TYÖNLISÄÄMISSOPIMUS.

Näiden probleemien edessä tuli ratkaistavaksi kysymys siitä, voiko hallitus kontrolloida työpäivä- ja palkkakysy-

mystä. Jos lapsella olisi syntymässään ollut hampaat, niin olisi se tietysti voinut puraista vastarinnan, mikä juuri tässä asiassa oli ankarin. Mutta kun niitä ei ollut, niin oli lähdettävä sovinnon ja vapaaehtoisuuden tietä. Työnteettäjiä ja yrittäjiä yhteisesti, koko luokkana, kehoitettiin ja pyydettiin tilapäisesti luopumaan oman edun politiikasta ja kansallisen vaaran edessä alistumaan säännöstelyihin.

Käytännöllisen muodon tämä agitatio sai siinä hätätila-»koodi»-luonnoksessa, mikä laskettiin liikkeelle heinäk. 27 p:nä ja lähetettiin kaikille työnteettäjiille, postikonttoreille, kauppakamareille ja työnteettäjien yhdistyksille »presidentin työnlisäämissopimuksen» nimellä. Se oli ylimalkainen luonnos, jonka pikaista hyväksymistä vaadittiin nyt kaikilta koko elvytysliikkeen pelastamiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Sen vuoksi agitatio NIRA:n puolesta sai yleisen ja joukkoihin menevän puolittain uskonnollisen kiihkon luonteen. Kansa käsitti kysymyksessä olevan jotakin ratkaisevaa. Odotettu apu oli nyt lähellä. Postikonttoreista oli saatavana elvytyshallinnon vaakunalla, sinisellä kotkalla varustettuja, huomiota herättäviä ilmoituslehtiä ja kortteja, joihin liittyi seuraava teksti: »*N.R.A. — Jäsen! Me teemme osuutemme!*» Näitä sai postikonttoreista ja kauppakamareista kirjoittamalla alle yllämainitun presidentin yleisen »koodin» ja sadat ja tuhannet tekivät sen edes tietämättä, mitä asiakirjassa sanottiin. Sadat ja tuhannet pestautuivat vapaaehtoisesti työhön näiden tunnusmerkkien levittämiseksi. Tuhannet yhdistykset keskustelivat asiasta. Kiihko »Niran» puolesta muistutti maailmansodan aikaista hysteriaa. Onnetonta vastustajaa kohtasi väkivalta ja liikemies ja kauppias, jonka ikkunoissa ei näkynyt yllämainittua

merkkiä, saattoi minä hetkenä tahansa joutua perin ikäviin selkkauksiin.

Sinisen kotkan liikkeestä oli tullut kansanomainen. Kansa oli taistelussa sen puolesta! Siihen liittyivät kaikki odotetut toiveet »uudesta jaosta».

Elvytyshallinnon johtaja, kenraali Johnson, sai voimaa puhua vakuuttavasti: Kaikissa liikkeissä, joissa ei ollut nähtävänä N.R.A.-merkkiä, oli kysyttävä: »Veli, missä on sinun sininen kotkasi» ja jos sitä ei ilmaantunut, oli sellaista paikkaa kartettava. Varsinkin naisten oli ostoksia tehdessään pidettävä tämä mielessään. Ensin kehoitus, sitten pakko!

Tämän lisäksi mainittakoon, että presidentin sopimusluonnoksen tarkoituksena oli työpäivä- ja palkkaolojen säännöstely ja sen kautta ostokyvyn kehittäminen. Palkka-asteikon määräämisessä vaihdeltiin kaupunkien suuruuden mukaan ja yleisesti koetettiin pitää kiinni vuoden 1929 tasosta. Minimiksi säädettiin kahdestatoista neljääntoista doll. viikolta. Siinä määrättiin rajoituksia lasten palkkaamiseen ja maksimituntimääräksi 40 konttoreissa ja 35:sta 40:ään tehtaissa viikkoa kohden. Tavaroiden hintoja ei sen mukaan saisi kohottaa. Sopimuksen voimassaoloaika oli elok. alusta vuoden loppuun.

TEOLLISUUDEN SÄÄNNÖSTELY.

Pääoman oppineet palkkapaimenet kirjoittivat ylimielistä halveksumista osoittaen »uudesta jaosta», jota toteutetaan tietämättömien joukkojen sokean innostuksen voimalla. Hallitus usuttaa roskajoukkoja liikkeelle »Niran» puolesta! Alusta alkaen epäilyttävä politiikka näyttää johtavan yhä merkillisempiin tuloksiin.

Epäilevä, välttelevä ja tuomitseva käsitys vallitsi pankkiirien ja trustipohattojen mielissä. Kun hallitus elokuussa kääntyi rautatieyhtiöiden puoleen kehoittaen niitä vakavasti laajentamaan työvoimaansa miljoonasta miljoonaan sataanseitsemäänkymmeneenviiteen tuhan-teen »normaaliajan» tasolle, niin ne eivät vastanneet sanaakaan. Mitkään mahdolliset ja tilanteenmukaiset, itse kapitalistisen järjestelmän pelastamista tarkoittavat toimenpiteet eivät näyttäneet hallitsevien puolelta saavan kannatusta. Taantumus on aina ja kaikkina historiallisina aikoina käyttäytynyt lyhytnäköisesti.

Hidastelevia ja vastaan hangoittelevia teollisuuksia hoputettiin kuulusteluihin ja tutkimuksiin ja sitä tietä »koodien» valjaisiin. Vuoden lopussa oli saatu taipumaan lähes 200 teollisuutta ja tämän vuoden maalisk. alkuun oli lukumäärä lisääntynyt 240:een. Kiivaimpia säännöste-lyjen vastustajia ovat olleet raudan, teräksen, öljyn, kivihiilen ja voiman tuottajat, yleensä raskaan teollisuu- den edustajat. Niiden vastustus on ennen kaikkea koske- nut yritystä määritellä palkka- ja työtuntimäärää, sekä työläisten oikeutta järjestyä ja esiintyä järjestyneesti neuvotteluissa työntekijänsä kanssa. Pääoman omista- jat tahtovat hinnalla millä hyvänsä pitää kiinni siitä periaatteesta, että työvoiman ostossa molemmat ovat tasa-arvoiset ja vapaat ja ettei niin ollen mikään poliit- tinen mahti saisi sekaantua kapitalistin oikeuteen palkata työläisensä niin halvalla kuin mahdollista, niin pitkäksi työpäiväksi kuin mahdollista. Koko järjestelmän lailliset ja siveelliset käsitykset tukevat tätä vapautta ja ilman tätä ei muka teknillinen kehitys ja koko uusiaikainen tuotantoelämä olisi mahdollistakaan! Näin järkeilee kapitalisti.

Tämän takia jokainen neuvottelu tai tutkimus uuden »koodin» muodostamiseksi muodostui tinkimiseksi ja kaupusteluksi näistä kysymyksistä. Hintakysymys tuli myös esille paloöljy- ja puutavarateollisuuden säännöstyissä. Pienempien ja alkuperäisempien tuottajien vaatimuksen mukainen alimman hinnan määräämisoikeus myönnettiin näille yrittäjille. Se on erittäin edullinen suurille tuottajille. Sodanaikainen kokemus osoittaa, että alimman hintarajan käytännössä olo tekee teknillisesti kehittyneimmille tuottajille mahdolliseksi ylimää-
räisten miljoonien kokoamisen.

Kuten jo mainittiin, olivat työnteettäjät rientäneet palkkojen alennukseen hallituksen kontrollin pelossa. Palkkojen polkemista sitäpaitsi oli jatkettu neljä vuotta, eikä niitä »koodeissa» yleensä voitu kohottaa siedettävälle tasolle. Joissakin »koodeissa» minimipalkka on määrätty niin alhaiseksi kuin 14 sentiksi tunnilta, eli \$ 5,60:si 40-tuntiselta työviikolta. Tämä on kylläkin poikkeus. Yleisenä miniminä on 12 ja 13 dollaria 40-t. työviikolta. Mutta kun työläisellä ei ole mahdollisuutta työskennellä 40 tuntia viikossa ympäri vuoden, niin keskinkertainen palkka jää säädetyn minimin alapuolelle. Asian tekee vielä huonommaksi se tosiseikka, ettei ole yritettykään määritellä ylempien palkkataksojen säilyttämistä, jota hyväkseen käyttäen työnteettäjät alentavat ammattitaitoisempien työläistensä korkeimpia palkkoja suhteellisesti enemmän kuin mitä he joutuvat kohottamaan alinta palkkatasoa.

Kun ottaa huomioon, että näiden järjestelyjen kautta oli maan kaikissa teollisuuksissa elvytyslain kuudentena kuukautena, viime vuoden joulukuussa, päästy 51.2 sentin keskimääräiseen tuntipalkkaan (kesäk. se oli 43.7

ja tammik. 45.8), niin käsittää helposti, minkä verran työläisten ostokkyky on parantunut. Ja kun tarkemmin asiaa katsotaan, niin havaitaankin ostokyvyn heikentymistä laajentumisen asemasta. Elvytyslain 6 ensimmäisen kuukauden aikana ovat elintarpeiden hinnat hallinnollisten tilastojen mukaan kohonneet 5.4 %:lla ja toisen tilaston mukaan työläisten raha-ansiot kohosivat vain 3.7 %:lla. Kaikki tosiasiat huomioon ottaen ei kukaan voi otaksua tässä suhteessa tapahtuneen muutosta työläisille parempaan päin nyt kuluvan vuoden aikana uusien »koodien» käytäntöön tulemisen jälkeen. Pikemmin on käynyt päinvastoin. Kuluvan vuoden helmikuulta on sitäpaitsi käytettävissä tilastoja, jotka osoittavat työläisten ansioiden ja siis ostokyvyn lisääntyneen 1 %:lla, mutta elinkustannusten kohonneen samaan aikaan 3 %:lla.

Kun työpäivän pituudella on työttömyyden supistamisessa tärkeä merkitys, niin on työväki vaatinut yleistä 30-tunnin työviikkojärjestelmää. »Koodissa» ei kuitenkaan ole siihen päästy. Vain 15 »koodissa» on työviikko määrätty 40 tuntia vähemmäksi. Suurista lupauksista huolimatta työpäivän supistaminen on jäänyt perin vähäiseksi, kun ottaa huomioon, että esim. puutavara-teollisuudessa sallitaan 48-tuntinen ja sitäkin pitempi työviikko. Terästeollisuudessa sallitaan sama. Useimmissa raskaan teollisuuden »koodissa» työpäivän järjestely on työläisille epäedullisempi kuin yleisessä presidentin työnlisäämissopimuksessa.

Työtoimiston tilastot osoittavat, että maan kaikissa teollisuuksissa oli keskimääräinen viikottainen työaika viime vuoden tammikuussa 41.0, kesäk. 43.3 ja jouluk. 37.7 tuntia. Nämä numerot eivät kuitenkaan anna todellista kuvaa tilanteesta, sillä ne osoittavat vain työaikaa,

jonka työnteettäjät ilmoittavat olevan käytännössä, mutta aivan toinen asia on, oliko työläisillä mahdollisuus tähän työmäärään kuukaudesta kuukauteen. Tarkemmat tilastolliset numerot osoittavat, että v. 1933 ensimmäisen viiden kuukauden aikana keskimääräiseksi työviikoksi muodostui vain 34.7 tuntia ottamalla huomioon vakinaisten ja osa-ajalla olevien kaikkien työläisten todella kulutettu työaika. Tämän mukaan ei maan tehdasteollisuudessa »koodi»-järjestelmällä, jossa yleisemmin työviikon minimi vaihtelee 35 ja 40 tunnin vaiheilla ja jossa maksimi voi kohota 54 tuntiin, lisätä paljon työmahdollisuuksia. V. 1929 tasoon verraten, jolloin keskinkertainen työviikon pituus oli 48 tuntia, 40 tunnin alimmalla työviikolla olisi jotakin merkitystä, mutta pulan aikana, jolloin käytäntö jo on pakosta aikaisemmin alentanut työajan alapuolelle tämän minimin, ei sillä luonnollisesti-kaan työttömien joukoille työmahdollisuuksia hankita.

Talvikuukaudet osoittivatkin työttömien lukumäärän laajentuvan sen sijaan, että hallitus oli julistanut johtavansa työttömät ansiomahdollisuuksiin ei yhden eikä kahden, mutta vähintään viiden miljoonan joukkona. Joulukuun työttömien lukumääräksi osoitetaan Amerikan Työväenliiton raporteissa 10,826,000 ja helmikuun lopulla oli niitä 11,374,000. Työsihteeri Perkins väittää kyllä, että Rooseveltin hallituksen ensimmäisen vuoden aikana on ansiotöissä olevien lukumäärä lisääntynyt 2,400,000:lla ja kun otetaan huomioon tilastot viime kesän kolmelta kuukaudelta (heinäk.—syysk.), jolloin työttömien lukumäärä vähentyi 1,685,000:lla, niin tuntuu työsihteerin väite sellaisenaan totuudenmukaiselta. Mutta ikävä kyllä, se ei vielä todista erikoista »Niran» hyväksi. Alkuperäinen työttömien lukumäärä on monissa tilastoissa

laskettu paljon suuremmaksi kuin yllämainittu ja varmaa on, että työttömyydestä on välittömästi joutunut kärsimään lähes 20 miljoonaa ihmistä kolmen vuoden ajan. Jos siis hiukan yli 2 miljoonan vähennys olisikin tapahtunut, niin se ei vielä oikeuta optimismiin. Sitäpaitsi numerot eivät lainkaan osoita, kuinka paljon samaan aikaan on esiintynyt n.s. peitettyä työttömyyttä: vakinaisen työajan supistamista, määräaikaista erottamista, rajoitusta, kappaletyössä jne.

Raportissaan työsihteeri ilmoittaa myöskin, että työläisten palkkatuloissa on tapahtunut kohoamista, mutta samalla hän selittää, että välttämättömät tarvikkeet ovat kohonneet hinnoissaan niin, että tavaramäärän ostoon, mihin vuosi sitten riitti \$ 1.60, nyt tarvitaan \$ 2.13. Jokapäiväinen kokemus osoittaa selvästi, kuinka hintojen kohoaminen sivuuttaa työläisten tulot, mikä merkitsee saman epävarmuuden ja saman toivottomuuden jatkumista kansan suurelle enemmistölle.

Teollisuussäännöstelyjen tarkoitus kuluttajajoukkojen ostokyvyn laajentamiseksi työpäivän lyhentämisen ja palkan kohottamisen kautta on siis epäonnistunut. Suurpääoman vaatimukset tässä suhteessa ovat päässeet voitolle. Liike-elämä sen alaisena tuottaa 'suuria voittoja kuten ennenkin, pääomajärjestelmän tarkoitukset ja peruslait ovat pysyneet loukkaamattomina.

VAIKEUDET JA RISTIRIIDAT.

Riistojärjestelmän säilyttämisen varmuus ja luottamus siihen, että »uusi jako» auttaa kapitalismia selviytymään tilapäiseksi käsitetyistä romahduksesta, on synnyttänyt omalaatuista optimismia teollisuuspohattojen keskuudessa.

Kun huhtikuussa pidetyssä Lontoon pankkien osakkeenomistajien vuosikokouksessa vakuutettiin luotettavan tulevaisuuteen ja siihen, että »talousahdingon syvin kuilu on sivuutettu ja pahimmat vastoinkäymiset voitettu», niin virteen yhdyttiin Yhdysvalloissa ja terästrustin presidentti »lohdutti» kansaa selittämällä: »Nyt me tiedämme sivuuttaneemme aikakautemme vaikeimmat olot ja nyt me saamme katsoa tulevaisuuteen luottamuksella ja varmuudella.»

Osakkeiden ja bondien hinnat kohosivat pörssissä. Mutta sitä on tapahtunut jo kaksi vuotta.

Suloista harmoniaa ei kuitenkaan saavutettu. Toinen merkkimies, tri Virgil Jordan, kansallisen teollisuuslautakunnan puheenjohtaja pelkää tulevaisuutta voiton laajentumisesta huolimatta: Hän sanoi: »Minä käsitän, että se, mitä Yhdysvalloissa on kuluneen vuoden aikana tapahtunut, muodostaa ehkäpä suurimman katastroofin, mitä on tapahtunut sivistyshistoriassa, ainakin kaikkein kamalimman, mitä on tapahtunut Amerikassa!» Keväällä myöhemmin hämmästyttivät etelän 300 yhdistynyttä teollisuuspuhatta maata julistamalla sulun alaiseksi 21,000 kaivostyöläistä sen vuoksi, että »Niran» uusi »koodi» sääti työläisille \$ 4.60 palkan 7-tuntiselta työpäivältä. Sotaväki komennettiin liikkeelle ja sisällissodan aikoja muistuttaen etelän herrat julistivat »Niran hävittävämmäksi kuin kenraali Shermanin marssin meren rannalle!» Sillä viitataan siihen monissa etelän valtioissa suurta hävitystä aikaan saaneeseen voittoisaan marssiin, jonka yllämainittu pohjoisten valtioiden kenraali johti maan sisäosista Atlantin rannikolle. Samoin kuin silloin, uhkaavat etelän herrat nytkin valtioiden eroamisella Unionista. »Ennen kuin tämä on ohi, meidän täytyy

turvautua eroamiseen. Etelän täytyy näyttää poliittista voimaansa. Vika on siinä, että me menneisyydessä olemme mahdollisesti olleet liiaksi demokraatteja!»

Tämänlaisella ärhentelyllä vastasivat työnteettäjät elvytyshallinnolle, joka kannatti pientä lisäystä entiseen palkkataksaan.

Mutta tämä ei ollut vielä kaikkein pahinta. Jo vuoden vaihteessa saattoivat Washingtonin viranomaiset tehdä sen harmillisen havainnon, etteivät inflatio, yleisiin töihin myönnetyt huomattavat määrärahat, luotto-olojen korjausyritykset eivätkä teollisuusolojen säännöstelyt olleet toivottavassa määrässä saaneet rahaa liikkeelle, vaan se jäi makaamaan pankkiholveihin. Odotettu parannus jäi toteutumatta.

Samaan aikaan havaittiin, että kuluttajien etuja valvomaan asetettu erikoinen neuvonantotoimisto tuli entistä kapinallisemmaksi voittopolitiikan tavattoman yleistymisen ja hintojen kohoamisen johdosta. Pienemmät liikemiehet ja heikommat itsenäiset yrittäjät herättivät myös huomiota valituksillaan suurien yksinoikeutettujen yrittäjien kiskonnasta ja murhaavan hintapolitiikan johdosta. Asia vietiin senaattiin ja siellä puhuttiin painokkaasti siitä, kuinka »Nira» uhkaa kokonaan hävittää vapaan itsenäisen yritteliäisyyden ja suurempien yrittäjien suosimisen kautta syöstä itsenäiset liikemiehet ja pienet kauppiat koko luokkana vararikkoon. Tutkimukset, joihin asian johdosta ryhdyttiin, paljastivat merkittäviä asioita hintakiskonnasta. Kuten jo on mainittu, on eräisiin »koodeihin» sisällytetty suoria tai epäsuoria myönnytyksiä hintasopimusten laatimiseksi kilpailijain kesken. Sitä hyväkseen käyttäen olivat yrittäjät keskinäisten sopimusten avulla kohottaneet tavaroiden hin-

toja aivan suhteettomassa määrässä. Tärkeää voitonhimoa ilmeni eräiden terästeollisuuden, puutavarateollisuuden, rakennustarpeiden valmistuksen ja villa- ja puuvillateollisuuden tuotteiden hinnoittelussa vastoin kaikkia presidentin ja kenraali Johnsonin lupauksia suojella kuluttajien etuja.

Kuluttajien ja heidän järjestöjensä kautta osoitetaan, että elvytyslain tarkoituksen mukaisesti pitäisi hallituksen päästä myöskin *hintojen kontrolliin*, eikä tätä asiaa olisi jätettävä vain vapaaehtoisuuden varaan. Mutta ennen kuin se olisi mahdollista, pitäisi koko elvytyslain periaatteellista tarkoitusta syventää; sen pitäisi laajasuuntaisten tutkimuksien kautta selvästi suunnitelmatalouden vaatimuksien mukaan luoda yleiset laatu- ja kustannusstandardit ja siten todellisella *hintojen kontrollilla rajoittaa voittoa*.

Tässä asiassa ovat elvytystoimenpiteet siis pahassa ristiriidassa. Toinen suunta vaatisi työpäivä-, palkka- ja hintapolitiikan kautta ostokyvyn laajentamista, siis elintason kohottamista ja toinen viittaa taloudellisesti hallitsevan luokan tunnettuihin pyrkimyksiin saada pikaista voittoa ja käyttää hyväkseen jokaista tilaisuutta hintojen kohottamiseksi. Jälkimmäinen suunta on johtamassa ja Roosevelt kuittaa asian hymyilemällä valittajille ja antaa uuden luvan protesteerata kiskomista vastaan.

SÄÄNNÖSTELYJEN RIKKOMUKSET.

Sitä henkisesti ja fyysillisesti uuvuttavaa epävarmuutta, johon amerikkalainen teollinen feodalismi on työläisen saattanut, ei lievennetty »koodeilla». Tässä maassa oli teollisuuselämän nousun vuosinakin vakinaisessa teolli-

suuden reserviarmeijassa noin 3 milj. työläistä. Toiset 3 milj. työläistä menettivät joka vuosi pitemmän tai lyhyemmän osan työajastaan teollisuustapaturmien takia. Useita miljoonia on joka päivä poissa ansiotoimista jonkin ruumiillisen tai henkisen vaivan takia, tai yksinkertaisesti sen takia, etteivät he »yli-ikäisinä» enää kelpaa kenenkään palvelukseen. Varsinaisten työläisten enemmistö elää turvattomana. Sitä eivät suojaa vakuutukset eikä odotettavat perinnöt. Työläinen ei näissä olosuhteissa ole lainkaan varma siitä, miten hän selviytyy huomista päivästä, mikä odottaa häntä perheineen. Työttömyyden kirous johtaa itsemurhiin suuremmassa määrässä kuin kuvitellaankaan.

Maan hallitsevat voimat eivät sittenkään tahdo käsitellä oloja niiden todellisessa muodossa. Itsepintaisesti ne kieltäytyvät tehokkaista toimenpiteistä tuotannon ja kulutuksen tasasuhtaistuttamisesta, mikä olisi mahdollista vain tehokkaalla riiston rajoittamisella. Elvytyshallinto on jo joutunut myöntämään, että se on hyväksynyt virheellisiä »koodeja» ja siten tehnyt mahdolliseksi hintojen luonnottoman kohoamisen palkkoihin verraten, mutta se lohduttaa itseään sillä, että liikemiehet »yleisen edun nimessä» luopuvat tunnottomasta kiskomisesta.

Kuinka vähän tällaiseen voidaan luottaa, käy selville siitä jatkuvasta vasta-agitatiosta, jota järjestyneen pääomamahdin taholta harjoitetaan lievimpiäkin kontrollirytyksiä vastaan. Tehtailijaliiton lakimies, dollarikuninkaiden virallisin poliittinen vahti, selittää ominaisella röyhkeydellään elvytyslain »polkevan kansalaisten vapauksia» ja osoittaen teollisuuselämän monimutkaisen luonteen, hän selittää joudutun sellaiseen hullunkurisuu-

teen, että muudan hänen asiakkaistaan on joutunut 47 eri »koodin» alaisuuteen.

Vastustavien voimien painostuksen takia työväki ja työväen edustajat ovat saaneet sangen vähän vaikutusvaltaa »koodien» laatimisessa. Teollisuuden harjoittajat ja liikemiehet edustajineen ovat ne laatineet. Kauppakamarit ja tuotannon harjoittajien yhdistykset ovat tutkimuksia ja kuulusteluja varten varustaneet »tosiasiat». Työväki »sivullisena» ollen ei ole saanut esittää »koodia» millekään tuotantoalalle. Työväki ei myöskään ole saanut osallistua neuvotteluihin ennen yleistä tiedustelua jonkin »koodin» laatimiseksi. Yleisissä tiedusteluissa työväen puolesta on saatu tehdä muutosesityksiä, mutta kun otetaan huomioon yleisen tiedustelun ylimalkaisuus ja puutteellisuus, niin käsitetään helposti, kuinka vähäiseksi työväen vaikutus »koodien» laadinnassa muodostuu.

Työväki on myöskin miltei kokonaan syrjäytetty niistä koneistoista, joita nimitetään »koodi»-hallinnoiksi. Useimmissa niissä ei ole työväestöllä edustajaa lainkaan. Juhlalliset lupaukset saattaa työ ja pääoma »sopusointuun» toteutetaan siis siten, että elvytyslain perustarkoitusten käytäntöönpano jätetään kokonaan työnteettäjille, niiden yhdistyksille, kauppakamareille jne. Työväen ja Sosialistipuolueen puolesta on näissä suhteissa esitetty ja vaadittu pikaista korjausta. Sama vaatimus koskee myöskin niitä elimiä, joita talven kuluessa on luotu »Niran» säännöstelyjen rikkomusten johdosta. Itse elvytyshallintoon ei alusta alkaenkaan otettu varsinaista työväestön edustajaa. Sensijaan heti muodostettuun työväen neuvonantolautakuntaan otettiin neljä Amerikan työväenliiton johtavaa miestä, muiden ohella presidentti William Green. Työnantajia varten muodostettiin

niinikään neuvova lautakunta ja kuluttajien eduista huolehtimaan asetettiin kolmas lautakunta.

Paitsi *työväen edustuksen sivuuttamisesta* tärkeissä hallinnollisissa elimissä, kärsii elvytyslain alkuperäinen tarkoitus tavattomasti siitä julkeasta *säädöksien ja sopimusten rikkomisesta*, mitä kaikkialla yli maan harjoitetaan.

Joka päivä antaa sanomalehdistö tästä mitä räikeimpiä todistuskappaleita.

Luotettavista lähteistä saadaan tietää, että Uuden Englannin puuvillakutomoissa joillakin paikkakunnilla teetetään työläisillä, eli tarkemmin sanoen, työläistyöillä 13½ tunnin työpäiviä keskimääräisen viikkopalkan ollessa 6 ja 7 doll. Tätä teollisuutta varten hyväksyttiin »koodi» ensimmäiseksi ja se säätää alimmaksi palkaksi pohjoisvaltioissa \$ 13.00 viikolta ja työviikon pituudeksi erinäisillä poikkeuksilla 40 tuntia.

Silkkiteollisuuden alalta, Patersonista, New Jerseyssä, ilmoitetaan — ottaaksemme toisen esimerkin — että siellä noin 3,000 aikuista ja 200 alaikäistä työskentelee olosuhteissa, jotka eivät ole orjuutta paremmat! Itse »koodi»-hallinnon paikallinen edustaja myöntää työpäivän nousevan 16 tuntiin, eli toisin sanoen, työläiset alkavat »varhain aamulla ja kutovat siksi, kunnes väsymyksen takia eivät enää voi jatkaa!» Tämänlaisena jatkuvat olot erityisen paikallisen järjestelmän, perhe-työpajan alaisena, mikä merkitsee tuotannon jaottelemista pienempiin työpajoihin, mutta joiden tuottama hyöty kuitenkin tulee suurtuottajien hyväksi. Silkkiteollisuuden »koodilla», jossa samoin kuin puuvillakutomoalallakin, kielletään alle 16-vuotisten työssä käyttö ja aikuisten työviikko määrätään 40-tuntiseksi, ei näissä oloissa ole mitään käytännöllistä merkitystä.

»Koodien» rikkomukset ovat yhtä yleisiä kuin ennen kieltolain rikkominen. Sanomalehdet yhdessä epävirallisten tutkimuksien kanssa osoittavat lukemattomat keinoja, joilla työnteettäjä voi sivuuttaa hatarat ja takaportteja täynnä olevat määritelmät. Mitä vanhemmaksi elvytyslaki pääsee, sitä yleisemmäksi näyttävät rikkomukset muodostuvan.

MIKÄ ON OLEVA »NIRAN» KOHTALO?

Ne monet ristiriidat, joihin Rooseveltin »vallankumous» oli itsensä johtanut, tekivät jo viime talvena selväksi sen, että joitakin uudistuksia ja muutoksia tarvitaan. Käytännöllinen kokemus teki selväksi teollisuuden kontrollitoimenpiteiden riittämättömyyden ja toisaalta pääoman omistajien puolelta kapinoitiin vähäisiäkin säännöstelyjä vastaan. Itse elvytyshallinnossa ilmeni erinäisiä jarruttavia tekijöitä. Johtaja, kenraali Johnson karttoi sanomalehtikonferensseja ja oli vaitelias. Hänen kerrottiin kallistuvan paremmin teollisuuden itsehallinnan kannalle, mutta presidentin väitettiin suunnittelevan »Nirasta» pysyvää laitosta. Koko »vallankumous» oli suunniteltu tilapäiseksi. Teollisuutta säännöstelevä elvytyslain osa raukeaa vuoden kuluttua ja koko laki ei kestä kahta vuotta enempää. Alkuperäinen presidentin työnlisäämissopimus hyväksyttiin 5 kuukaudeksi, siviilityöt 4 kuukaudeksi, yleiset työt kongressin istuntokaudeksi ja inflatio-suunnitelma — jos saa sanoa, kuten tähänastinen käytäntö osoittaa — siksi, kunnes joku taloustieteilijä keskii uuden!

Mikä on oleva »Niran» lopullinen kohtalo, se on vieläkin ratkaisematta. Presidentti on puhunut asiasta ylimalkai-

sesti ja Johnson on tehnyt selväksi vain sen, että koneisto kaipaa uudistusta. Muiden kipeiden kysymyksien ohella ovat elvytyshallinnon kaikki elimet monasti joutuneet mykistymään laajentuvan työväen levottomuuden ja lakkoliikkeiden edessä. Lukemattomia lakkoja on julistettu nimenomaan elvytyslain ja sen hallinnon hyväksymien säännöstelyjen puolustamiseksi ja niiden käytäntöön saattamiseksi. Työväki on taistelulla koettanut pakottaa työnteettäjät lain noudattamiseen! Tämä tosiasia, johon seuraavassa luvussa palataan uudestaan, oli ilmeinen osoitus siitä, että »Niralle» pitäisi saada sen tehokkuutta ja toimikykyyä lisäävää lääkettä.

Sen hankintaan ryhdyttiin. Kuluvan vuoden maalisk. alussa kutsuttiin Washingtoniin suuri kokous, johon saapui yli maan noin 5,000 elvytysliikkeen toimitsijaa ja asiantuntijaa. Presidentti piti juhlapuheen. Hyötyä on jo saatu, ostovoimaa on laajennettu ja tarkoitusta toteutetaan, vakuutti presidentti ja jatkoi: »Maan teollisuuden hallitsijoille minä julistan tänään seuraavan haasteen: Teollisuuden täytyy ottaa lisää ihmisiä työhön ostokykuisellä palkalla ja tehdä se heti! Ainoastaan täten me voimme jatkaa tervehdyttämistä ja saavuttaa tasapaino, jota me etsimme... Koskaan me emme enää salli yhteiskunnallisia suhteita, jotka ovat suurelle osalle kansastamme aiheuttaneet epäamerikkalaiset olot ja jotka johtuvat rikkauden ja vallan keskittymisestä!»

Juhlapuheiden ohella kokouksessa tehtiin työtä. Kenraali Johnson vaati asian käsittelyä, probleemien esittämistä, jopa arvosteluakin. Uudelleenjärjestelyistä ja henkilövaihdoksista oli puhetta. Kokouksen käytännöllisenä tuloksena julkaistiin Johnsonin esittämä, 12 kohtaa käsittävä ohjelmaluonnos elvytyskoneiston uudistami-

seksi. Niissä esitetään: palkka- ja työpäiväolojen samankaltaistuttamista kilpailevissa teollisuuksissa, palkan kohottamista ja työpäivän lyhentämistä, kohtuulliseen hintatasoon pyrkimistä, tuotantokustannuksien tarkempaa säännöstelyä ja tutkimista, työläisten ja kuluttajien parempaa edustusta »koodi»-hallinnoissa ja neuvontakomiteoissa, hallinnollisten edustajien politiikan yhtäläistytymistä, suojelusta monopolien kehitystä vastaan, työriitojen tehokkaampaa järjestämistä ja mukavampaa »koodi»-hallintojen rahoittamista.

Kuten uudistusesityksistä havaitsemme, ovat ne miltei kaikki sen luontoisia, joita suunnitelmatalouden puolustajat esittävät ja ne osoittavat myöskin, kuinka selviintositasioihin työväen arvostelu elvytyshallinnon politiikasta nojautuu. Toinen asia on kokonaan, saadaanko näitäkään, taaskin verraten vaatimattomia korjauksia aikaan. Tähän kysymykseen liittyy koko »uuden jaon» sisältö ja tulevaisuus.

Vanha yksilöllinen suunta vaatii elvytyslain kaikkine koneistoineen mahdollisimman pikaista hautausta. Kaukonäköisempi kapitalistinen suunta eroaa tästä selvästi. Se ymmärtää 150 vuotta kestäneen teollisen vallankumouksen suunnattomalla tuotannollisten voimien kiihottamisella joudutun olosuhteisiin, joissa yksilöllisen omistuksen ja kontrollin alaisena rikkaudet ovat kasaantuneet yksiin käsiin, tehden siten 85 %:lle kansasta mahdottomaksi käyttää hyväkseen ja kuluttaa lisääntyneitä tuotteita.

Tältä kannalta monet syvästi oppineet miehet puhuvat varoittavassa äänilajissa teollisuuden kontrollikysymyksestä. Suuri vaara kaikenlaisen kontrollin lopettamisessa olisi jo siinä, että »Niran» aikana luovutettuja yksin-

oikeuksia jatkettaisiin sen jälkeen. Hallitus on elvytyslailla tehnyt suuret yhtymät ja monopoolit mahdolliseksi siten muka paremmin kontrolloidakseen teollisuutta, mutta tämän *kontrollin lopettaminen ei suinkaan hajoittaisi näitä yhtymiä!* Päinvastoin kaikkien kontrollitoimenpiteitten lopettaminen merkitsisi suurille pääomayhtymille ja monopooleille ennenkuulumattomia tilaisuuksia. Tältä kaukonäköisemmältä kannalta osoitetaan, ettei kokonaan järjestyvätön talous enää ole mahdollinen. Jos sitä yritetään, saattaa seurauksena olla yleinen luhistuminen. Se merkitsisi tarvetta paljon lujempaan kontrolliin, kuin mitä »Nira» sisältää. Sen vuoksi »viisas» kapitalisti varoittaa »tuhmaa» toveriaan.

VII. TYÖVÄEN JÄRJESTÄYTYMINEN JA ELVYTYSLAKI.

Heti elvytyslain hyväksytyksi tultua Amerikan Työväenliitto *) (American Federation of Labor) julisti:

»Haluatteko korkeampaa palkkaa, lyhyempää työpäivää ja parannuksia työsuhteisiinne ja jos haluatte, olet-

*) Amerikan Työväenliitto johtaa syntymänsä kahdesta työväen edustajakokouksesta v. 1881. Työväen järjestäytyminen ja taistelut olojen parantamiseksi olivat tällöin saaneet huomattavan laajuuden. Yleisesti työväkeä järjestävän »Työn Ritarien» järjestön ohella laajentui eri ammattialojen kansallinen järjestäytyminen, joka sai erityisen sysäyksen v. 1886 8-tuntisen työpäiväliikkeen johdosta. Samana vuonna Columbus'in edustajakokouksen päätöksen mukaan Työväenliitto sai nykyisen nimensä ja amerikkalainen ammattiunionistinen liike sai muutenkin järjestölliset muotonsa. Periaatteelliseksi pohjaksi hyväksyttiin käsitys »kohtuullisista» velvollisuuksista »kohtuullinen» korvaus ja käytiin kiivaisiin lakkotaisteluihin, joissa saavutettujen voittojen johdosta ammattiliitto voitti »Työn Ritarien» vaikutusvallan.

Järjestöllisessä suhteessa Työväenliitto on hajanainen kokoomus. Nykyisin siihen kuuluu 108 kansallista järjestöä, 29,988 paikallisunionia, 49 valtioliittoa, 804 kaupunkijärjestöä ja 673 paikallista ammatti- ja federaaliunionia. Maan taloudellisesti järjestyneiden työläisten lukumäärää ja sen kehitystä osoittavat seuraavat numerot:

Vuosi	Työväenliiton jäsenmäärä	Yleinen unionien jäsenmäärä
1881	40,000	
1885	125,000	
1890	225,000	
1895	270,000	
1900	548,320	868,500
1905	1,494,300	2,022,300
1910	1,562,112	2,184,200
1915	1,946,347	2,607,700
1920	4,078,740	5,110,800
1923	2,926,468	3,780,000

teko valmiit järjestäytymään näiden etujen saavuttamiseksi?»

»Yhdysvaltain hallitus takaa teille laillisen oikeuden järjestäytymiseen!»

»Kukaan työnteettäjä tai yhtiö ei voi lakia rikkomatta estää työläisiään käyttämästä järjestäytymisoikeuttaan ja ottamasta osaa yhteiseen neuvotteluun oman valitsemansa edustajan kautta!»

»Se on laki!»

»Ensimmäisen kerran kansakunnan historiassa on Yhdysvaltain kongressin hyväksymään lakiin kirjoitettu työläisille laillinen oikeus järjestäytymiseen ja tämän oikeuden käytäntöön panemiseen!»

Milloinkaan ei ole ollut otollisempaa aikaa järjestäytymiseen ja järjestöjen lujittamiseen! Työväki on nyt vapaa! Mahdollisuudet tavattomat! Jos vain työväki niitä tahtoo hyväkseen käyttää.

Työväki saa nyt laillisesti yhdistyä ja liittyä unioihinsa (ammattijärjestö) ja se saa itse vapaasti valita — ja laki käskee niin tekemään — omat edustajansa neuvottelemaan työnteettäjien kanssa palkka-, työpäivä- ja muista työsuhteita koskevista kysymyksistä!

Tähän suuntaan puhui Amerikan Työväenliitto ja aloitti tavallista tarmokkaamman järjestämistyön. Lento-kirjasia ja ohjeita lähetettiin paikallisjärjestöjen virkailijoille. Väitetään, ettei Amerikan Työväenliiton päämaja milloinkaan ennen ole ollut niin vilkkaassa yhteistoiminnassa alaistensa kanssa kuin kesällä 1933.

Liiton johtavat virkailijat, jotka edesmenneen johtajan, Samuel Compersin alulle paneman politiikan mukaan suurimmaksi osaksi kannattivat demokraattipuoluetta, olivat nyt erittäin toivorikkaita demokraattipuolueen

uuden hallituksen aloitteiden suhteen ja luottivat sen vuoksi rajattomasti elvytysliikkeeseen. Aitoamerikkalaisen ammattiyhdistysliikkeen poliittisten traditioiden mukaan Työväenliiton johto käsitti itsensä hallitusta lähellä-olevaksi »kanssatekijäksi» taloudellisten olojen elvyttämiseksi ja sen vuoksi se esim. kieltäytyi osallistumasta laajaan, koko maata käsittävään »mannermaakongressi»-liikkeeseen, jolla keväällä 1933 oli pääkaupungissa noin 5,000 edustajaa käsittävä kokous ja jossa työväen vaatimukset esitettiin poliittisella selvyydellä ja luokkatietoisuudella. Alkeellisen luokkasivistyksen asteella ja poliittisen puolueettomuuden lumoissa on Työväenliiton johto, varsinkin maailmansodasta asti, etsinyt vain »hyviä miehiä» ja tukenut porvarillista politiikkaa — tosiasia, mikä muodostaa Amerikan työväenliikkeen erään huomattavimman heikkouden!

Näille ammattiyhdistysliikkeen voimille oli siis ilo mitä luonnollisin »Niran» johdosta. Demokraattipuolueen hallitukselta odotettiin nyt »palkintoa» työväelle. Uusi »oikeuksien julistus», työn »vapauskirja» oli saatu! Tässä mielessä Amerikan Työväenliitto valmistautui avustamaan hallitusta kaikella mahdollisella tavalla elvytysohjelman käytäntöön saattamiseksi.

Mutta taas tapahtui, kuten niin monasti ennenkin, että sopimus, minkä pääoma työlle tarjosi, olikin vain »uusi Troijan hevonen, uhri, joka tuodaan rauhalle, mutta jonka sisus kalisee aseista».

Kolme viikkoa elvytyslain hyväksymisen jälkeen joutui Amerikan Työväenliitto esittämään seuraavat varoituksen sanat:

Raportit maan eri osista osoittavat suurien työnteettäjä-firmojen kiihkeästi järjestävän omia *yhtiöiden unioita* ja

työväkeä värvätään ja pakotetaan niihin! Työläisiä este-
tään liittymästä omiin unioihinsa. Työväen järjestäjiä
erotetaan työpaikoilta. Lain henkeä ja tarkoitusta rik-
koen kapitalistit johtavat työväen järjestäytymisliikkeen
kokonaan väärään suuntaan!

Tätä on vastustettava! Työväenliiton päämaja lupaa
kaikkea mahdollista apua yhtiöiden unioliikkeen vastus-
tamiseksi ja työväen itsenäisten järjestöjen kehittämiseksi.

JÄRJESTÖJEN VOIMASUHTEET.

Vuoden 1930 sensuksen mukaan oli maassa 48,829,920
ihmistä »tuottavassa työssä». Professionaalit ja »valko-
kaulus»-työläiset poistaen jäi tavallisiksi työläisiksi
28,269,128. Niistä oli ammattitaitoisia 6,282,687, puoli-
ammattitaitoisia 7,977,572 ja kokonaan ammatittomia
14,008,869. Kaikkien työssä ja palveluksessa olevien
yhteiseksi lukumääräksi lasketaan nyt 39 miljoonaa.

Tästä työläisten lukumäärästä on parhaimpinakin aikoi-
na ollut vain viisi tai korkeintaan viisi ja puoli miljoonaa
järjestynyttä. Maailmansodan aikana Amerikan Työväen-
liiton jäsenmäärä kohosi niin, että se v. 1920 oli 4,078,000,
mutta sen jälkeen alkoi jäsenmäärä laskea ja viisi vuotta
myöhemmin se ei enää ollut kuin 2,813,000 pyöreissä
luvussa. Maalisk. v. 1934 ilmoitetaan jäsenmäärän jäl-
leen sivuuttaneen neljän miljoonan rajan. Elvytyslain
hyväksymisen jälkeen on vilkkaan järjestämistyön kautta
voitettu yli 1,300,000 uutta jäsentä. Kun otetaan huo-
mioon neljä rautatietyöläisten veljesjärjestöä ja kaikki
muut Amerikan Työväenliiton ulkopuolella olevat itse-
näiset järjestöt, joissa on hiukan toista miljoonaa jäsentä
(»Niran» jälkeen ne ovat voittaneet 400,000 jäsentä),

niin saamme järjestyneiden työläisten yhteiseksi lukumääräksi hiukan yli 5 miljoonaa.

Yhtiöiden unioliike pääsi erikoiseen vauhtiin liike-elämän nousun vuosina 1922 jälkeen. Niiden erikoisena voimistumisen vuotena pidetään 1926. Silloin oli 432 yhtiöllä oma järjestönsä, oma »työläisten edustuslaitoksensa» ja laskettiin niiden edustavan noin 2 miljoonaa työläistä. Teollisuuselämän tutkijat kehittivät erilaatuisia suunnitelmia työläisten liittämiseksi kiinteästi työnteettäjien ohjelmien noudattamiseen ja sitä tietä »teollisen rauhan» säilyttämiseen. Alusta alkaen siinä käytettiin houkutusta ja pakkoa. Työläisiä viihdytettiin illallisilla ja tanssiaisilla, heille puhuttiin juhlallisella ja ylevällä tavalla sopusoinnusta ja toisaalta heitä urkittiin, heidän mielipiteitään nuuskittiin ja heitä uhattiin työstä erottamisella! »Avoimen työpajan» tarkoitusta toteutettiin monilla kieroilla keinoilla. Teeskennellen työväen ystävyyttä pääoman edustaja toimii prikulleen siinä samassa hengessä, minkä muudan pennsylvanialainen kivihiiliparooni ilmaisi jo 30 vuotta sitten sanoilla: »Työläiset, nuo kirotut narrit, eivät ymmärrä omaa hyvänsä, eivätkä käsitä, etteivät heidän etujaan ja oikeuksiaan suojaa union agitaattorit, vaan ne kristityt miehet, joille jumala määräämättömässä viisaudessaan on antanut maamme luonnonrikkaudet!»

Työväen edun »paremmin» käsittäen kuin työväki itse, nämä »kristityt miehet» elvytyslain hyväksytyksi tultua riensivät heti tehostamaan yhtiön union liikettä päästäkseen käytännöllisessä toiminnassa työväen unioista edelle. Tästä kiirehtimisestä on annettu varsin mielenkiintoisia selostuksia. Yhtiöt muka tulivat pakotetuiksi siihen Amerikan Työväenliiton »uhkaavien» toimenpiteiden

vuoksi! Se oli muka »puolustustoimenpide», ettei teollisuus joutuisi kokonaan työväen unioiden »armoille». »Turvatonta» trustikapitalismia uhkasi se kamala vaara, että työväki järjestäytyy suuremmassa mittakaavassa.

Mutta työväen puolelta osoitettiin heti, ettei yhtiöiden unioliike ollut lainkaan »muuttanut karvaansa». Työväenliiton presidentti osoitti niiden luonteen lyhyesti seuraavalla tavalla:

»Yhtiöiden uniot ovat *yhtiöiden laitoksia!* Niitä perustavat, järjestävät, rahoittavat, kasvattavat ja ylläpitävät yhtiöt!»

»Luonteeltaan yhtiöiden uniot ovat pahempia kuin täydellinen järjestymättömyyden tila. Ne ovat niitä välineitä, joiden avulla teollisuuslaitosten johtajat kontrolloivat työläistensä taloudellista elämää (ja voisi vielä lisätä: myöskin henkistä ja poliittista toimintaa).»

»Työläisiltä, jotka yhtiön unioon liittyvät, kielletään kollektiivisten sopimusten teko. Työläiset, jotka kärsivät vääryyttä tai sortoa ja joilla on todellisia valituksia esitettävänä, eivät saa minkäänlaista lievityksen tilaisuutta silloin, kun heidän on esitettävä valituksensa ja vaatimuksensa sellaisten miesten harkittaviksi, jotka saavat palkkansa yhtiöltä!»

Hallinnolliselle teollisuuslautakunnan työsuhteiden komitealle ja itse elvytyshallinnolle alkoi heti tulvehtia valituksia yhtiöiden häikäilemättömyydestä järjestökysymyksissä. Osoitettiin, kuinka yhtiöt palkkaavat miehiä kymmenenkin dollarin päiväpalkalla järjestämistyöhön, ostavat jäseniä omiin yhtymiinsä ja rahan voimalla, silmien lummeeksi koolle kutsutuissa yleisissä työläisten ja työnteettäjien kokouksissa valituttavat omat edustajansa kaikkiin komiteoihin ja tehtäviin. Edellisen hallin-

nollisen komitean järjestösuhteita koskevan kiertokyselyn mukaan oli maan 3,314 työnteettäjällä, joiden palveluksessa on hiukan yli kaksi ja puoli miljoonaa työläistä, ennen »Niraa» yhtiöiden unioihin kuuluvia 365,900 ja 10 kuukautta sen jälkeen 1,164,200 työläistä, ollen lisäys 218 %. Samojen työnteettäjien palveluksessa oli työväen unioihin kuuluvia ennen »Niraa» 106,600 ja jälkeen 240,800, ollen lisäys vain 126 %. Yhtiöiden uniot olivat siis laajentuneet paljon suuremmassa mittakaavassa kuin työläisten uniot.

Kyseellisestä työläisten yhteisestä lukumäärästä edusti yksilöllisesti itseään 1,181,000, eli 45.7 %, yhtiöiden unioiden kautta oli edustettuna 1,164,000, eli 45.0 % ja työväen unioiden kautta vain 241,000, eli 9.3 %. Senaattori Wagner lausuu teollisuuksien järjestäytymistä koskevien tutkimuksiensa perusteella, että jokaista yhdeksää vapaisiin työväenjärjestöihin liittynyttä kohden on 60 liittynyt yhtiöiden unioihin. Hän myöntää, ettei hänen tutkimuksensa käsitä kaikkia teollisuuksia, mutta väittää suhteen suunnilleen samansuuntaiseksi kaikilla aloilla.

»Työn vapauskirja» näyttääkin siis koituneen yhtiöille vapaudeksi pakottaa työläiset omiin järjestöihinsä!

ELVYTYSLAIN 7. PYKÄLÄ JA TAISTELU SIITÄ.

Elvytyslain 7. pykälän a-kohta käsitettiin työväen kannalta tärkeimmäksi, jopa työn vapauden julistukseksi. Pääoman edustajat olivat alusta alkaen sitä vastustaneet. Kohta jäi kuitenkin lakiin »tasapuolisuuden vuoksi» ja sen johdosta vastustajat kiiruhtivat yhtiöiden unioiden perustamiseen.

Kyseellinen lain kohta kuuluu seuraavasti:

»Pykälä 7 (a). Jokaisen oikeudenmukaisen kilpailun säännöstelyn, sopimuksen ja lissenssin hyväksymisen, mikä tämän lain alaisena säädetään tai julkaistaan, täytyy sisältää seuraavat ehdot: 1) Että työläisillä tulee olla oikeus järjestäytyä ja olla yhteisesti neuvottelussa itse valitsemansa edustajan kautta ja tulee työväen valitessaan sellaisen edustajan, tai itsenäisessä järjestäytymisessä, tai muussa aktiivisessa toiminnassa yhteisen edustuksen, tai muun keskinäisen avun tai suojeluksen saamiseksi, olla vapaa työnteettäjien tai heidän edustajiensa sekaantumisesta, pidätyksestä tai pakotuksesta; 2) että työläiseltä tai työhön pyrkijältä työhön pääsyn ehtona ei saa vaatia liittymistä mihinkään yhtiön unioon, tai pidättää liittymästä, järjestäytymästä tai tukemasta itse valitsemaansa työväen uniota; 3) ja että työnteettäjien on noudatettava sellaista maksimia työtunneissa ja minimiä palkkataksassa ja muita työsuhteita, joita presidentti hyväksyy tai säätää.»

Oikein ymmärrettynä ja tulkittuna nämä selvät määritelmät vapauttaisivat työväen järjestäytymistoiminnan kaikesta kapitalistien painostuksesta ja siten ratkaisisivat työväestön hyväksi vanhan riitakysymyksen järjestäytymisoikeudesta. Oikein tulkittuna tästä, kuten alimman palkan ja ylimmän työpäivärajan määräämisestä olisi hyötyä työväelle. Mutta tapahtuuko nyt niin?

Johtavimmat ja tärkeimpien teollisuuksien edustajat asettuivat heti avoimeen vastarintaan tämän pykälän johdosta.

Kun teräspohatat, joiden työväenjärjestövastaisesta taistelusta voisi kirjoittaa kokonaisen ja verisen historian, vihdoinkin suostuivat »koodi»-neuvotteluihin, niin heidän luonnoksessaan (heinäk. 15 p.) mainittiin järjestäytymiskysymyksestä, että »teollisuuden työpaikat ovat

kelvollisille työläisille avoinna huolimatta heidän jäsenyydestään tai ei-jäsenyydestään työväen unioissa. Teollisuuden johto uskoo vakavasti, että tämän periaatteen tiukimätön säilyttäminen palvelee työläisten hyvää. Monta vuotta ovat teollisuuden edustajat suoranaisesti neuvottelleet työläistensä kanssa yhteisesti kaikkia työsuhteita koskevista asioista ja nyt valmistaudutaan siihen. Yhteisen neuvottelun periaate on saatettu käytäntöön työläisten edustuslaitoksissa, mitkä nyt ovat toiminnassa yleisesti teollisuuden alalla.

»Teollisuuden johto on siinä käsityksessä, että tällä tavalla järjestetty yhteinen edustus tekee parhaiten mahdolliseksi järjestää teollisuuden työsuhteet ja työläisiä koskevat seikat päivästä päivään ja samalla se antaa työläisille mahdollisuuden ymmärtää ja tulla tietoiseksi työntekijöiden asemasta ja vallitsevista liikeoloista, joita he eivät muuten tuntisi. Nämä periaatteet olisi säilytettävä, samaten kuin työläisten oikeus neuvotella teollisuuden edustajien kanssa yhteisesti valittujen tai nimettyjen edustajiensa kautta, minkä kyseellinen järjestelmä tekee mahdolliseksi ilman sekaantumista, pidätystä tai pakotusta.»

Tästä huomaamme, kuinka toisenlaiseksi kysymyksessä oleva lain kohta oli teräsherrojen käsissä muodostunut. Vain viimeiset sanat olivat samansuuntaiset. Heillä oli yhtiön unio vaatimattomasti ristitty »työläisten edustuslaitokseksi», mikä hienostelu monilla muillakin yhtiöillä on käytännössä. He vaativat »avoimen työpajan» periaatteen hyväksymistä, jota peittäisi teeskennelty työläisten edustus yhtiön union kautta sen vapauden asemasta, joka tekisi mahdolliseksi työläisten liittymisen omiin järjestöihinsä!

Sitten astuivat esiin autoteollisuuden harjoittajat kansallisen autoteollisuuden kauppakamarin johdolla — toinen työnteettäjäyhtymä, joka menestyksellisesti on syrjäyttänyt unionistisen liikkeen alaltaan ja lainaten ylläolevan 7 pykälän a-kohdan he tahtovat »selitykseksi» lisätä (heinäk. 28 p.) siihen seuraavaa:

»Edelläolevien määritelmien mukaan autoteollisuuden työnteettäjät esittävät edelleen jatkavansa 'avoimen työpaikan'-politiikkaa, mitä tähän asti aivan erikoisella menestyksellä ja harmoonisilla ja rauhallisilla suhteilla työläisten kanssa on ylläpidetty. Työläisten valinnassa, erottamisessa tai erikoisetujen myöntämisessä nojaututaan kokonaan yksilöllisiin avuihin lainkaan välittämättä heidän yhteyksistään minkään työväen tai muun järjestön kanssa.»

Tämä meni liian pitkälle! Elvytyshallinnon lakimies, Donald R. Richberg astui väliin ja selitti, että »avoimen työpaikan» selittäminen lain objektiksi tarkoittaa sen muokkausta, lain vääristelemistä! Tehtailijat suostuivat »korjaamaan» esitystään! He määrittelivät tarkemmin, että »avoin työpaikka» tarkoittaa olotilaa, missä työläisiä otetaan palvelukseen huomioon ottamatta heidän mahdollisia järjestöyhteyksiään, mutta kieltäytyivät menemästä myönnytyksissä tämän pitemmälle. Autokapitalisteja ei saatu edes poistamaan sanoja »avoin työpaikka» luonnoksestaan.

Hallitus antoi perään! Amerikan Työväenliitto ja työväenjärjestöt yleensä alkoivat protesteerata.

Pennsylvanian rautatieyhtiön vaikutusvaltainen presidentti puhui muiden suurien työnteettäjien kanssa samaan suuntaan. Hänestä »elvytyslain alkuperäinen tarkoitus on hyvä, mutta sitä yritetään johtaa äärimmäi-

syyteen erikoisesti työsuhteiden säännöstelyssä ja erinäisten 'koodien' kehityksessä. On väärin pakottaa (pääomaa) liian pitkälle myönnytyksiin!» Moittien erityisesti kongressia yrityksestä pakottaa suljettu työpaja-järjestelmä käytäntöön, tämä arvon herra lausuu: »Kaikki, millä yritetään teollisuuteen pakottaa suljettua työpaikka-järjestelmää, on pahaa erikoisesti työläisille itselleen ja sillä erotetaan johto ja työntekijät toisistaan!»

Työnantajaluokan vastustus unioita kohtaan nojautui nyt, kuten ennenkin siihen, että työläiset liittyessään kansalliseen järjestöön asettavat paikallisasioiden johdon ulkopuolisten käsiin. Työväen unio on ulkopuolinen laitos. Yhtiön unio on kotoinen. Työväen uniota ei sitäpaitsi tarvita, koska elvytyslaki ja sen mukaiset säännöstelyt tulevat käytäntöön. Jos työläiset kuitenkin haluavat järjestyä, niin on siihen mahdollisuus sen työpaikan puitteissa, missä he työskentelevät. Toiset, kuten esim. hiilikaivosten omistajat, kieltäytyivät röyhkeästi neuvottelemasta, jos läsnä on Amerikan Työväenliiton johtajia ja elvytyshallinto suostui tällaiseenkin työläisten loukkaukseen.

Jokainen työnteittäjä tahtoi alistaa lain palvelemaan omia pyyteitään. Ristiriitaisten tulkintojen, monien taistelujen ja myönntyksien johdosta elvytyshallinto, Johnsonin ja Richbergin nimessä, antoi elok. 23 p:nä lausunnon, jossa sanottiin:

»Lain selvää tarkoitusta ei kukaan voi minkäänlaisella tulkinnalla muuttaa!... Sanoja 'avoin työpaikka' ja 'suljettu työpaikka' ei ole laissa käytetty, eikä niitä voida kirjoittaa siihen.» Edelleen, yhteistä edustusta koskeva kohta »voi merkitä vain yhtä asiaa ja se on, että työläiset voivat valita, kenen hyvänsä he haluavat edustamaan

itseään, tai he voivat itse edustaa itseään. Työnteettäjät niinkään voivat yhteisesti neuvotella järjestyneiden työläisten kanssa tai tehdä yksityissopimuksia yksilöllisesti toimivien kanssa.»

Presidentti hyväksyi tämän tulkinnan elok. 27 p:nä lausumalla ainoastaan, että laki oikeuttaa autoalalla ottamaan työläisiä palvelukseen yksilöllisten näkökantojen mukaan välittämättä heidän järjestyksistään.

Seitsemännen pykälän a-kohdan alkuperäinen tarkoitus oli heti ensimmäisten suurteollisuuksien »koodien» laadinnassa sumentunut niin, että elvytyshallituksen virkailijat katsoivat tarpeelliseksi sitä selittää tuon tuostakin. Jouluk. alussa Johnson selitti taas: »Meillä on tämän lain alaisena määräys (ehdoton ja selvä) toimia teollisuuksien järjestämiseksi ja saada yhteistoimintaa kaikkien alojen kesken. Mutta meillä ei ole sellaista määräystä työväkeen nähden. Ainoa, mitä työväestölle tässä myönnetään, on oikeus järjestäytyä (jos haluaa) ja tehdä työsopimuksia (jos tarpeelliseksi katsoo) joko yksityisinä tai joukkona ilman, että työnteettäjät sitä pyrkisivät estämään.»

Jokainen tietää kuitenkin, että käytännöllisessä elämässä työnteettäjät pyrkivät estämään työväen järjestäytymistä itsenäisiin unioihin. Ja Johnson myöntää itse tämän tosiasiaksi puhuessaan autoteollisuuden olosuhteista maalisk. v. 1934. Silloin lakonuhan poistavan kompromissin johdosta, josta heti puhumme enemmän, elvytyshallinnon lainopillinen neuvonantaja oli alkuperäisen lain tulkinnassa päässyt jo niin pitkälle, että hän selitti seuraavaa:

»Laki ei kiellä olemasta paikallisia työväen unioita, joita voidaan kutsua yhtiöiden unioiksi ja joihin kuuluu

vain yhtiön työläisiä.» Hän jatkoi: Mutta se vain kieltää yhtiöt *pakottamasta työläisiä niihin!* Johnson toistaa saman, mutta lisää siihen sen merkitsevän tosiasian, että jokainen kuitenkin tietää *pakotusta harjoitettavan 99 tapauksessa sadasta!*

Koko yhteisen neuvottelun käsite ja periaate on monien tulkintojen johdosta joutunut ei ainoastaan riidanalaiseksi, vaan myöskin alkuperäisen lain tarkoitusta lieventäväksi siinä määrässä, ettei siitä ainakaan pääomanomistajille suurta pelkoa ole.

KANSALLINEN TYÖLAUTAKUNTA JA LAKKOJEN SOVITUS.

Ristiriitaiset tulkinnat lain tarkoituksista ja erikoisesti 7 pykälän a-kohdasta, sekä yhtiöiden unioliikkeen voimistuminen ja »koodien» rikkomukset kärjistikivät työläisten ja työnteettäjien välisiä suhteita ja nostattivat esiin suuren lakkoliikkeen. Vuoden 1933 syyskesällä lakkoaalto nousi korkealle huolimatta siitä, että työväki juuri vasta oli saanut hiukan laajemmin työmahdollisuuksia. Työväki käsitti, että sen on puolustettava taisteluoikeuttaan ja myöskin niitä uudistuksia, jotka »Niran» mukaan sille kuuluvat. Lakkoilemiseen kiihotti vielä sekin, että »Niran» alaisena hahmoiteltiin kieltää tämä työväen alkuperäinen puolustus- ja taisteluoikeus. Eräissä lakko-tapauksissa ottivat viranomaiset sen kannan, että lakko sellaisenaan on vastakkainen elvytyslain periaatteille. Muudan elvytyshallinnon johtaja New Yorkissa lausui, että »kaikki pakottavat sekaantumiset elvytyslain kysymyksiin ovat luonteeltaan salaliittoutumisia Yhdysvaltoja vastaan» ja yleensä uhattiin ajan koittavan, jolloin lakot

kielletään kokonaan! Työväki ja erikoisesti Sosialistipuolue osoitti, mikä vaara on työväkeä uhkaamassa niiden lievennyksien ja vapauslupauksien asemasta, minkä »uuden jaon» sanottiin sisältävän.

Tämän johdosta jouduttiin siihen omituiseen asemaan, että esim. hallinnollisessa työväen neuvonantolautakunnassa oleva miesten pukutyöläisten järjestön presidentti, Sidney Hillman valtuutti 40,000 pukujentekijää New Yorkissa ja lähiympäristöllä lakkoon. Se oli omiaan osoittamaan, että elvytyskoneistossa on jotakin vinossa. Ainakin se on tehoton! Sen vuoksi elokuun 5 p:nä presidentin määräyksellä muodostettiin vielä uusi koneistontentisten orgaanien lisäksi, ensikädessä sovittamaan ja ratkaisemaan presidentin työnlisäämissopimuksen johdosta aiheutuneita ristiriitoja.

Täten muodostettu kansallinen työlautakunta (National Labor Board) muistuttaa presidentti Wilsonin v. 1918 perustamaa sota-ajan työlautakuntaa. Sen puheenjohtajaksi tuli New Yorkin senaattori Robert F. Wagner ja työväenunionien edustajaksi tulivat William Green ja John L. Lewis. Lautakunta joutui heti käsittelemään »koodien» johdosta syntyneitä erimielisyyksiä, sovittamaan ja ratkaisemaan lakkoja ja myöskin tulkitsemaan ja sovelluttamaan käytäntöön elvytyslain 7 §:n a-kohtaa. Lautakunta toimi ensin elvytyshallinnon alaisena, mutta sittemmin sen valtuuksia laajennettiin, siihen lisättiin m.m. kolmas työväen edustaja ja siitä tehtiin toimeenpaneva itsenäinen laitos, joka muun ohella johtaa ja järjestää vaaleja yhteisen edustuksen valitsemiseksi työpaikoilla. Pääviraston ohella on 18 alueellista eli paikallista lautakuntaa, joilla on päälautakunnan kanssa samat tehtävät.

Kansallinen työlautakunta saikin heti kädet täyteen työtä. Sille ilmoitettiin lukemattomia yksityistapauksia, joissa työnteettäjät olivat yhteisen neuvottelun valinnassa harjoittaneet pakotusta. Camdenin, New Jersey saippuayhtiö tahtoi pakolla asettaa yhtiön union käytäntöön, vaikka 80 % työväestöstä vaati itsenäistä uniota! Tuhannen työläistä ryhtyi sen johdosta lakkoon. Työläisten järjestäytymisliikkeen ja yhtiön union aktiivisen toiminnan johdosta pyysivät Wiertonin (kaupunki Ohiojoen laaksossa, Pennsylvanian valtiossa) terästyöläiset työlautakuntaa johtamaan yhteisen edustuksen vaaleja, mutta huolimatta kaikista elvytyshallinnon ja presidentin lausunnoista, on teräsyhtiö kahdesti kieltäytynyt antamasta apuaan lautakunnalle vaalien toimittamiseksi ja juttu on sen vuoksi siirtynyt Yhdysvaltain oikeusvirastolle ja sitten elvytyshallinnon paikalliselle valitustoimistolle.

Toinen valaiseva esimerkki on käytettävissämme Fort Worthista, Texasin valtiosta:

Ölji-yhtiön työläisten enemmistö halusi edustajakseen öljytyöläisten union paikallisosastoa. Yhtiö halusi omaa edustuslaitostaan. Kutsutaan konferenssipäivälliset. Vain yhtiön herrat puhuvat. Itsenäisen union kannattajille ei anneta tilaisuutta puhua ja lopuksi »periaatteellisesta» kysymyksestä toimitettu äänestys julistetaan päätökseksi yhtiön union perustamisen hyväksi. Työläisten valituksen johdosta öljyalan työlautakunta sille esitettyjen todistuksien perusteella julisti äänestyksen mitättömäksi selittämällä, että työläisten tulee saada valita edustajansa vapaasti. Mutta äänestettäväksi asetettiin nyt neljä seuraavaa kysymystä: Halutaanko työväen uniota neuvotteluedustajaksi, halutaanko yhtiön uniota, halutaanko jotakin muuta orgaania, tai halutaanko yksilöllistä edustusta?

Eräissä yhteyksissä on jo käynyt selville se, että lain piiriin on sovellettu myöskin yksilöllinen edustusoikeus, vaikka sellaisesta ei itse lain kyseellisessä kohdassa puhuttu mitään.

Autoteollisuuden työselkkauksen sovittaminen vuoden 1934 maaliskuussa, mikä nimenomaan johtui yhtiöiden yliolkaisesta käyttäytymisestä hyväksytyä teollisuuden »koodia» kohtaan ja mihin Ford, itsenäisenä ollen ei alussa aikonut taipua missään muodossa, toi jälleen esille uuden tulkintamuodon lain sisällöstä. Siinä tehdään työläisten enemmistö ja vähemmistö yhtä oikeutetuiksi olemaan yhteisesti edustettuina neuvotteluissa, vaikka lain pykälässä ei siitä mainita sanaakaan. Tässä ei tietystikään silti ole kysymys kiintymisestä lain kirjaimen, mutta myöntymyksellä yksilölliseen, ryhmittäiseen ja komiteaedustukseen on hallitus antanut perään periaatteellisesti sangen tärkeässä asiassa! Se on sen kautta tunnustanut *yhtiön union tasa-arvoiseksi työväen union kanssa* ja yhtiön union edustajat yhtä laillisiksi työväen edustajiksi kuin työväen union valitsevat edustajatkin!

Autokapitalistit olivat synnyttäneet kriisin nimenomaan pakottamalla omia työpaikkajärjestöjään käytäntöön. Työväen union edustajia vainottiin. Ja selkkauksien kuumimmillaan ollessa, jolloin neuvottelua käytiin Washingtonissa, autokapitalistien kannatti kuluttaa miljoona dollaria joka päivä ilmoituksiin, joissa selitettiin, kuinka »mahdoton» työväen unio autoteollisuudessa olisi ja solvattiin Amerikan Työväenliittoa. Tarkoituksena oli estää työläisten järjestäytyminen tällä teollisuuden alalla, jossa ensi kerran koko teollisuuden historian aikana työväen järjestäytyminen oli päässyt huomattavaan vauhtiin.

Elvytyslaki oli työläisiä rohkaissut järjestäytymisliikkeeseen. Kapitalistit tahtoivat tämänlaisen rohkaisevan piirteen poistaa laista lisäselityksellä, ja he onnistuivatkin.

Presidentin hyväksymät autoteollisuuden sovintoperiaatteet ovat seuraavat:

A. Työläisillä on oikeus järjestäytyä ryhmään tai ryhmiin.

B. Kun sellaiset ryhmät ovat järjestäytyneet, ne voivat valita edustajansa vapaalla vaalilla ja nämä edustajat on vastaanotettava kollektiivisesti ja siten yritettävä ratkaista kiistoja ja parantaa työsuhteita.

C. Työläisten seulominen uniotoiminnan, tai jonkin muun aiheettoman syyn takia, on kielletty.

Näiden periaatteiden käytäntöön panon valvominen jätettiin elvytyshallinnon järjestämälle lautakunnalle, johon kuuluu yksi työläisten, yksi työntekijöiden ja yksi yleisön edustaja ja joka on vastuunalainen vain Yhdysvaltain presidentille. Tälle lautakunnalle alkoi heti tulvia valituksia seulomisista uniotoiminnan takia, työläisten pakottamisesta yhtiön unioniin ja myöskin valituksia palkkaoloista. Mutta sopimuksen yleiset suuntaviivat viitoittavat lautakunnalle ratkaisukeinot ja niin ollen sitoivat sen jo etukäteen politiikkaan, joka ei ole työväen etujen mukainen.

Tärkein merkitys kyseenalaisella päätöksellä oli kuitenkin siinä, että se määräämällä työläiset ryhmiin ja tekemällä useat ryhmät ja komiteat laillisiksi, pakottaa työläisten unionsa kautta valitsevat edustajat toimimaan yhdessä yhtiön unionin edustajien kanssa työ- ja palkkasuhteiden neuvotteluissa ja tekee siten todellisen neuvottelun tuloksettomaksi. Se antaa yhtiöille tilaisuuden

näiden neuvottelujen kautta organisoida omat voimansa puhumaan työläisten »puolesta» — sanalla sanoen: käytännössä se merkitsee *yhtiön unioni voittoa työväen järjestäytymisestä!*

Kansallisen työlautakunnan puheenjohtaja, senaattori Wagner myöntää tämän tosiasian. Jo talvella työlautakunta selitti, että »kahden erilaisen yhteisen neuvottelumuodon keskinäisessä kilpajuoksussa työnteettäjien edustukset näyttävät pääsevän pitemmälle» ja senaattori selitti lukemattomien yksityistapauksien osoittavan, kuinka neuvottelupöydän molemmilla puolilla istuu työnteettäjien edustaja, mikä on kohtuutonta. »Yhtiön unioni suun kautta puhuu aina työnteettäjä», lausui senaattori ja lisäsi, että noin 70 % kaikista elvytyshallinnolle tulevista valituksista koskee työväen järjestäytymisoikeuden rajoittamista.

Sen vuoksi senaattori esitti kongressille lakiesityksen, jolla työläisten itsenäinen toiminta- ja järjestäytymisoikeus turvattaisiin ja saatettaisiin laittomaksi sellainen neuvottelumuoto, jossa työnteettäjät kontrolloivat kaikkia neuvotteluun osaa ottavia. Lainopillisesti esitys perustuu ylioikeuden oikeaksi havaitsemaan rautatie-työlakiin, eli Watson—Parker lakiin v:lta 1926, jolloin rautatietyöläisten lakon uhan edessä tällä lailla asetettiin laajanlainen sovittelukoneisto ja jolla lailla huomattavasti rajoitettiin työläisten lakko-oikeutta. Viimemainittua puolta ei sisällynyt Wagnerin esitykseen ja ehkäpä juuri sen vuoksi työnteettäjien yhdistykset lakimieslausuntoineen riensivät esityksen kimppuun, julistaen sen epä-amerikkalaiseksi ja bolshevistikseksi sikiöksi. Kun tarkoituksena oli rajoittaa yhtiöiden unionien valtuuksia ja tehdä laittomaksi työläisten pakottaminen niihin, niin

se ilman muuta tietysti käsitettiin yhtiöiden unioiden vastaiseksi ja jo se riitti metelin nostamiseen. Puolustukseen Wagner selitti, että »esitys ei suosittele mitään erityistä uniota. Se ei edes suosittele unionismia. Lyhyesti: nyt vallitseviin oloihin verraten lakiesitys yksinkertaisesti tekisi työläisestä vapaan ihmisen!»

Mutta tämä alusta alkaen vaatimaton esitys muodostettiin vieläkin »vaatimattommaksi» autoteollisuuden kompromissin johdosta ja Wagner itse selittää lakiin nyt liittävänsä kohdan, joka laillistuttaa yhtiöiden uniot ja tasa-arvoistuttaa ne työläisten unioiden kanssa. Esitys on muodostunut työväelle merkityksettömäksi. Sitä mieluummin vastustetaan kuin kannatetaan.

Autotehtailijoiden voitolla oli se yleinen merkitys, että työnteettäjät saivat siitä kaikilla aloilla rohkeutta vastustaa hallituksen säännöstelyjä. Kansallinen työlautakunta ilmoittaa, että 142 vaalissa, joita se on hoitanut yhteisen edustuksen valitsemiseksi, on työväen unio voittanut 70:ssä tapauksessa 100:sta, mutta suurten työnantajien päättävä vastarinta työväen unioihin nähden tekee rauhan rakentamisen vaikeaksi. Lautakunnan puheenjohtaja valittaa, että ne toiveet, joita helmikuussa 1934 tässä suhteessa oli, osoittautuivat maaliskuussa turhiksi. Helmikuussa puhkesi 78 lakkoa, käsittäen 65,000 työläistä ja lautakunnalle tuli 431 riita-asiaa. Mutta maaliskuussa nousi lakkojen lukumäärä 218, käsittäen 139,000 työläistä ja lautakunnalle esitettiin 604 riita-asiaa. Huhtikuun 1 p:ään mennessä oli lautakunnalle kaikkiaan esitetty 2,643 työtaistelua, käsittäen 1,375,253 työläistä, joista lautakunta on sovittanut 1,899 selkkausta.

ONKO TASA-ARVOISUUS LUOKKAYHTEISKUN- NASSA MAHDOLLINEN?

Rooseveltin hallituksen elvytysliikkeen perimmäisenä taustana on se käsitys, että tuotantolaitoksien omistajien, tuottajien ja kuluttajien — kaikkien yhteiskunnallisten tekijöiden juriidinen tasa-arvoisuus tekee suloisen sovinnon ja rakenteellisen yhteistoiminnan mahdolliseksi.

Tälle samalle kapitalismin klassilliselle filosofialle, jos niin saisi sanoa, nojautui Wagnerin lakiesityksen parhain tarkoitus, kun hän sanoi vapauttavansa työmiehen. Arvoisa senaattori: eikö työläinen olekaan tähän asti ollut vapaa? Enemmän kuin 150 vuotta on kulunut itsenäisyyden julistamisesta ja kohta sata vuotta on kulunut siitä, kun työmies tuomittiin vankilaan kuulumisestaan työväen järjestöön tai »toveripiiriin», mutta sittenkin senaattori sanoo tarvittavan lain, joka vapauttaisi työmiehen. Hän on oikeassa! Työmies saa olla, kunhan on siivosti! Hän saa tehdä työtä ja ansaita, mikäli siihen tilaisuus annetaan! Hän saa elää yhteiskunnassa, mutta ei vaikuttaa sen asioihin!

Mutta vaikka työläinen olisikin tehty juridisesti täysin tasa-arvoiseksi, vaikka elvytyslain tarkoituksena olisikin antaa työläisille vapaa tilaisuus järjestäytymiseen ja vaikka Wagnerin laki olisi hyväksytty ja työläinen olisi vapautettu kaikista yhtiöiden unioiden painostuksista, niin sittenkään ei vielä todellista, käytännöllistä ja yhteiskunnallista tasa-arvoa olisi saavutettu.

Yksityisomistusoikeus, riisto, yhteiskunnan luokkajako — kaikki hallinnon ja sarron välineet, sivistysmahdollisuuksien rajoitus, siveyskäsitteet ja moraali, nykyiset laitokset, kasvatus, koulu, äidin ensimmäiset kuiskeet

rintalapselleen yhdessä koko menneen historian kanssa — nämä kaikki painavat alppien lailla työväkeä luokkana. Historiallisen alemmuutensa ja nykyisen taloudellisen ja poliittisen sarron vuoksi työväki ei ole tasa-arvoinen työnteettäjänsä kanssa. Valistustasonsa alkeellisuuden ja puutteellisen luokkatietoisuutensa vuoksi työväki ei ole kykenevä käyttämään hyväkseen niitäkään myönnetyksiä, joita hallitseva luokka, järjestelmän romahdusta peläten, joutuu sille antamaan.

Amerikan työväenliikkeen eräänä takapajuisuuden ilmiönä on juuri se, ettei täällä taloudellinen järjestäytyminen ole laajentunut lainkaan sopusointuisesti teollisuusjärjestelmän kehityksen kanssa. Keskinertainen amerikkalainen työläinen ei vielä tunne uniota omakseen. Se ei käsitä sitä välttämättömäksi, kuten esim. englantilainen työläinen tekee. Se ei yksinkertaisesti ymmärrä järjestäytymisen välttämättömyyttä, kuten kapitalistiluokka tekee. Työväki on sallinut pääoman agenttien hajoittaa monta järjestöään. Tähän asti työväki on nähnyt järjestöissä vain jonkin tilapäisen kriisin tai aloitetun taistelun ratkaisukeinon, mutta se ei ole käsittänyt niitä pysyväisiksi laitoksiksi, jotka velvoittaisivat jatkuvaan ja järjestelmälliseen toimintaan niiden ylläpitämiseksi. Ver-raten vähälukuinen korkeampi ammattitaitoinen ryhmä on tehnyt tästä poikkeuksen. Se on ylläpitänyt Amerikan Työväenliittoa. Mutta juuri tämän etuoikeutetumman työläisryhmän vaikutuksesta kyseellinen liitto on myöskin niin monessa tapauksessa noudattanut politiikkaa, joka ei ole ollut sopusointuista laajempien luokkataistelunäkökantojen kanssa ja joka ei edes aina ole parhaalla tavalla auttanut järjestymättömien joukkojen järjestämistä.

Todellisessa käytännössä ei elvytyslaki tarjoa työväelle tasa-arvoisia järjestäytymisoikeuksia pääoman kanssa, sillä me olemme jo nähneet, kuinka monissa yksityistapauksissa trustikenraalit ovat asettaneet lain kokonaan omien etujensa palvelukseen. Todellinen tasa-arvo ja tasapuoliset oikeudet jonkin lain hyväksikäytössä, jostakin edistyksestä hyötymiseksi tai jonkin liikkeen kehittämiseksi ovat mahdolliset vasta sitten, kun pääoman herrautta, luokkajakoa, kaikkine taloudellisine ja poliittisine sarron koneistoineen ei enää ole olemassa; *vasta sitten, kun dollarin valta on kukistettu!*

»Parhaimmallakin tavalla toteutettuna se vapaus, mikä työläisille taataan elvytyslain 7 §:n a-kohdan mukaan tehdä työsopimuksia työnteettäjien kanssa yhteisesti tai yksityisesti, ei ole mitään siihen tavattomaan valtaan verrattuna, jonka sama laki takaa teollisuuden harjoittajille», lausutaan aivan oikein Sosialistipuolueen toimeenpanevan komitean lausunnossa, ja jatketaan: »Sosialistipuolue kehottaa ottamaan vakavasti huomioon sen, että nykyisissä oloissa ei ole mitään tasaväkistä neuvotteluvoimaa tai työehtojen sopimusvapautta yksityisen työntekijän ja työnteettäjän välillä. Nykyaikaisten teollisuuslaitosten suuruus yksin jo aiheuttaa tavattoman erilaisuuden voimasuhteissa. Ja kun työnteettäjät ovat yhtyneet voimakkaisiin kansallisiin liittoihin, niin tämä erilaisuus tulee sitäkin suuremmaksi.»

»Mutta sen lisäksi on vielä suuri erilaisuus siinä, mitä kummallakin on kysymyksessä keskinäisessä sopimuksessa. Jonkun yksityisen työläisen työhön ottaminen ei ole lainkaan elinkysymys työnteettäjälle. Sellaisina työttömyyden aikoina kuin nykyinen on, voi työnteettäjä aina saada jonkun toisenkin palvelukseensa. Joka tapauk-

sessä työntekijän puolella on kysymyksessä ainoastaan hänen liikevoittonsa. Mutta työläisellä on kysymyksessä kaikki. Hänen työnsaannistaan riippuu hänen oma ja perheensä toimeentulo. Järjestäytyminen on ainoa muoto, millä työläiset voivat lainkaan olla samalla tasolla työmarkkinoilla järjestyneen pääoman kanssa, mutta ei järjestyneinä yhtiöiden unioihin tai ammattittain, vaan teollisuuksittain. Vain silloin, kun unionit kontrolloivat tarjolla olevan työvoiman samalla tavalla kuin työntekijät ja heidän järjestönsä kontrolloivat työpaikat, saavuttaa työväestö jonkinlaisen tasapuolisen voiman ja voi yhdenvertaisena neuvotella sopimuksista työvoiman myyntiehdossa.»

»Yhtiöiden unionit on kokonaan julistettava laittomiksi ja oikeus 'suljettuun' työmaahan määriteltävä selvästi! Työntekijät on pakotettava tekemään joukkosopimuksia työntekijäin järjestöjen kanssa ja lakkoutumis- ja lakko-vartioimisoikeus on koskemattomana säilytettävä!»

VIII. ROOSEVELTIN POLITIIKAN MERKITYS.

Olemme nähneet, kuinka eräät taantumuksellisimmat tukipylyvät kuvittelivat Rooseveltin muutamalla kynänvedolla aikaan saaneen vallankumouksen. Toiset vallitsevan järjestelmän kiivaatkin puolustajat, ymmärtäen, ettei kumous ollut todellinen, ottivat lakoonisen kannan ja sanoivat, että raatelevan talouspulan vuoksi entinen komento vanhettuneine tapoineen saikin mennä. Järjestelmä on itse saattanut itsensä rangaistuksen alaiseksi!

Julistuksiansa ja ohjelmallisten puheittensa puolesta, joihin epäilemättä sisältyy ihanteellisiakin tarkoituksia, Rooseveltin ohjelma, kuten myöskin jo olemme huomauttaneet, lainaa Wilsonin liberalismia. »Uudessa vapaudessaan» Wilson julisti, että »Yhdysvaltain hallitusviranomaiset on koottu kapitalisteista ja teollisuuden harjoittajista»!... »Näkymätön suurvalta on asetettu kansanvallan muotojen yläpuolelle!» Ja varoittaen maata finanssi-ruhtinaiden taloudellisen ja valtiollisen vaikutuksen kasvusta hän lausui: »Te tulette vielä selvästi havaitsemaan, että meillä kuunnellaan vain pankkiireja!»

Kansanomaisten julistuksiansa puolesta »uusi jako» on »uuden vapauden» lapsi. Näihin julistuksiin on sisältynyt paljon sellaista, mikä ystävällisten käsien kautta käytäntöön pantuna koituisi suurille kansanjoukoille huojenukseksi. Epäilemättä suurpääoman vallan rajoitus työpäivä- ja palkkakysymyksissä, yhtä hyvin kuin koko-

naan järjestymättömän ja vapaan riistännän vallassa olevien teollisuuksien jonkinlainen järjestäminen olisi vähäväkisille hyödyksi. Samaa täytyy sanoa siitä yleisestä tarkoituksesta, joka pyrkii rajoittamaan riistoa. Mutta ylevien julistuksien sisältö ja tarkoitus ovat tulleet käytännössä, todellisessa elämässä, niin perin rajoitetussa määrässä toteutetuiksi. Sanat ja käytäntö ovat kovin vähän soveltuneet yhteen.

Wilsonin »uusi vapaus» hukkui maailmansotaan. Ja se lapsi, mikä nyt on syntynyt, osoittautuu puhdasveriseksi amerikkalaisen vanhan liberalismiin perilliseksi. Se on yhtä heikko, yhtä horjuva ja vaikeasti hoidettava kuin porvarillinen liberalismi aina on. Sen esittämiä parannuskeinoja on varovaisuudella ja huolella hoidettava, juuri kuin lasta, joka yrittää ottaa ensimmäisiä askeleitaan.

Elvytysliikkeen eräs käytännöllis-poliittinen peruste — kun juhlalliset julistukset jätetään huomiotta — on siinä täysin kotimaisessa, mutta perin vanhettuneessa poliittisessa filosofiassa, että valtion tulee palkita »hyviä» ja rangaista »huonoja» työnteittäjiä! Siinä ei ole mitään uutta eikä se myöskään ole lohdutusvoimalla pilattu. Työväki on taistellut lyhyemmän työpäivän puolesta jo enemmän kuin puoli vuosisataa ja toista kymmentä vuotta sitten täytyi hallituksenkin tässä suhteessa asettaa erinäisiä rajoituksia varsinkin muutamille johtaville (esim. terästeollisuus) teollisuuden aloille. Alinta palkkarajaa, samoin kuin työpäivääkin on yritetty säännöstellä aina kuuluisista Oregonin valtion hyväksymistä laeista asti, v. 1903. Mitään uutta periaatetta ei siis »koodi»-järjestelmään sisälly.

Mutta palkka- ja työpäivärajoitukset, yhtä hyvin kuin yhteisen neuvottelun oikeuskin, jonka puolesta myöskin

työväki on vuosikymmeniä taistellut, merkitsee käytännössä hyvin vähän, jos säännöstelyjen toimeenpano jää, kuten nyt on tapahtunut, miltei yksinomaan työnteettäjille. Muussakaan tapauksessa säännöstelyt eivät paljoa merkitse, jos oikeus työhön ottamiseen ja työstä erottamiseen jää, kuten myöskin nyt on asian laita, yksinomaan työnteettäjälle. Säännöstelyihin pitäisi välttämättä liittyä kohta, mikä asettaisi palvelukseen ottamisen ja erottamisen erikoisen lautakunnan harkittavaksi ja ratkaistavaksi. Ja tällaisessa lautakunnassa pitäisi työväen olla ainakin tasasuhteisesti edustettuna.

Yleisten töiden teettäminen ja siihen valtion varojen luovuttaminen työttömyyden lieventämiseksi on niinikään vanha työväen vaatimus. Porvarilliset hallitukset ovat myöskin toteuttaneet ohjelmaa, vaikkakin pienemässä määrässä. Kun otetaan huomioon nykyiset olosuhteet ja työttömyyden laajuus, niin hallituksen avustuksiin ja yleisiin töihin myöntämät varat ovat kovin vähäiset. Vertailun vuoksi mainittakoon, että v. 1928 käytettiin sellaisiin töihin ja rakennuksiin, joihin nyt myönnetty 3,300 milj. doll. aiotaan käyttää, lähes 10 milj. doll., josta meni yksin yleisiin korjaus- ja rakennustöihin lähes 200 milj. doll. enemmän kuin koko nyt myönnetty erä. Se osoittaa siis, että vaikka 3,300 milj. doll. asemasta summa olisi puolta suurempi, niin ei se sittenkään riittäisi 5 milj. työttömän töihin sijoittamiseen, kuten elvytys-hallinto lupasi.

Yleisten töiden ohjelmaa vastustetaan erikoisesti siksi, että se tulee kalliiksi ja lisää hallituksen velkaa veronmaksajien rasitukseksi. Rahastonsihteerin tammik. alussa julkaiseman raportin mukaan tulevat hallituksen menot n.s. »hätätila»-luokittelun alaisena olemaan \$ 6,357,486,700

tilivuonna, joka päättyy kuluvan vuoden kesäk. 30 päivään. Yleisenä käsityksenä on lausuttu, että seuraavan vuoden kuluessa täytyy vähintään toinen 6 bilj. luovuttaa näihin tarkoituksiin.

Elvytysliikkeen maltilliset puolustajatkin asettavat kyseenalaiseksi, vastaako hyöty kustannuksia? Eräältä taholta huomautetaan siitä, että yleisten töiden teettäminen perustuu siihen vanhaan ja kelvottomaksi havaittuun käsitykseen, että kannattaa tuhjata kaksin jopa kolmin kerroin enemmän rahaa yrityksessä saada työttömälle työtä ja siten luottamusta työmahdollisuuksiin, kuin antaa hänelle suoranaista, nöyryyttävää avustusta. Käytännöllisen hyödyn kannalta eivät myöskään kaikki myönnetyt varat läheskään vastaa tarkoitustaan. Rahoja on upotettu yrityksiin ja laitoksiin, joista vain yhteiskunnan loiset hyötyvät. Varoista on mennyt myöskin suuri osa poliittisille onnenonkijoille, keinottelijoille ja kräftäreille, joista Amerikka on niin tavattoman rikas.

Vuoden kokemus yleisten töiden ohjelman toteuttamisessa osoittaa kaiken kaikkiaan sen, että työttömien joukoille siitä koituu hidasta ja tilapäistä apua, josta osalliseksi pääsee vain työttömien murto-osa. Vaikka määrärahat olisivat paljon suuremmatkin — ja jos supistettaisiin esim. militarismiin upotettavia miljoonia — niin sittenkään ei niiden avulla ratkaistaisi perusprobleemia, ei vapautettaisi yhteiskuntaa kapitalistisen järjestelmän ristiriidoista, jotka nyt raatelevat sitä!

Elvytysohjelman poliittinen ja periaatteellinen heikkous on siinä, että se pyrkii vain rajoittamaan ja säännöstelemään tuotantoa ja ajautuu tässä siihen hullunkuriseen äärimmäisyyteen, että tavaroiden ja hyödykkeiden tuot-

tamatta jättäminen tai niiden hävittäminen korjaa olo-tilan ja jättää määrävän seikan, *kansan ostokyvyn*, riippuvaiseksi edellisistä säännöstelyistään.

Tämä yhdessä sinne tänne huojuvan rahapolitiikan kanssa on kohottanut tavaran hintaa ja kansan elinkustannuksia paljon suuremmassa määrässä kuin kansan ostokykyä on voitu kohottaa. Ristiriita tuotantokyvyn ja ostokyvyn välillä jää ratkaisematta. Ja epäonnistuminen tässä merkitsee yhteiskunnallisen olo-tilan, sen määrävien voimien ja tekijöiden ennalleen jättämistä — pulan, vieläpä siihen johtavien syiden jatkumista, *koko sen anarkian jatkumista, mikä ensin keinottelulla ja ylivoimaisella kiihotuksella kohotti tuotannollisia voimia ja sitten laukesi katastroofimaiseen romahdukseen!*

Tilapäisen huojennuksen hankinnassa ja järjestelmän perusteiden paikkausyrityksessä olisi voitu vielä käyttää johdonmukaista verotuspolitiikkaa, kuten III luvun lopussa olemme osoittaneet. Mutta Rooseveltin hallitus ei turvautunut tähän, vaikka järkiperaisellä asteittain kohoavilla tulo-, perintö- ja lahjaveroilla kaikkein helpoimmin voisi tasoittaa kulutuskykyä silti kukistamatta yksityisomistukselle perustuvaa järjestelmää. Näiden verojen kohottaminen yhdessä rehellisen verotuspolitiikan kanssa, joka ei tekisi mahdolliseksi rikkaiden veropakoilua, kuten nyt on asian laita, eikä sallisi arvopaperien alennuksesta johtuvaa häviötä poistettavaksi tuloista, mikä antaa tavattomat mahdollisuudet petoksille, toisi hallitukselle biljoonia uusina tuloina, joita voitaisiin käyttää järkiperaisella tavalla kansan ostokyvyn kohottamiseksi. Hallitus sen sijaan asettaa käytäntöön valmistusveron, joka joutuu suhteellisesti eniten kuluttajien maksettavaksi. Sama on asian laita myyntiveroihin nähden.

Suuria tuloja ja ansaitsemattomia rikkauksia ei Yhdysvalloissa ole vielä koskaan yritettykään huomattavammin verottaa, vaan on verotaakka — mikä nykyisin on suunnattoman suuri — säilytetty vähäväkisen kansanosan harteille!

Suurrikkaiden verottamisen asemasta hallituksen elvytysohjelma rahallisesti perustuu kokonaan uusien lainojen ottoon, velkataakan lisäämiseen, jotka pitemmän päälle, jos niitä maksetaan, tulevat veronmaksajien suoritettavaksi. Vallitsevan järjestelmän mukaan verot peritään kansalta. Tämänlaatuinen elvytysohjelman rahoittaminen ei siis tasoita kulutuskykyä, vaan päinvastoin se laajentaa juopaa niiden välillä, jotka eivät voi kuluttaa tulojaan ja niiden, jotka eivät voi kuluttaa siksi, ettei heillä ole tuloja. Odotettua apua ei siis ole näkyvissä! Sen sijaan, että kansan ostokkykyä kohotettaisiin, saateen sitä entisestäänkin alentaa!

OHJELMAN OLETETTU MULLISTAVA LUONNE.

Kukaan intelligenti ihminen ei ota vakavalta kannalta sitä, että »aivotrusti» olisi salaliittohankkeissa vallankumouksen toteuttamiseksi, maan johtamiseksi »punaisten» valtaan tai, että hallitus työntäisi »teollisuuden kontrollin Amerikan Työväenliiton käsiin». Tämänlaatuista pötyä, vaikka sillä kyllä on määrätietoinen poliittinen tarkoituksensa: taistella kaikkia yhteiskunnallisia uudistuksia vastaan, eivät ymmärtävät ihmiset usko.

Nämä eivät ole ne perusteet, joille Rooseveltin ohjelmaa vastustava raskas tykistö on kiinnitetty. Vastustus nojautuu jäyhään amerikkalaiseen yksilöllisyyteen ja porvarilliseen, klassillisen taloustieteen johtaviin opin-

kappaleisiin paljon enemmän kuin hetken etunäkökantoihin ja puolueriitoihin.

Näiden opinkappaleiden mukaan taloudellista elämää johtavat määrättyt lait. Ne määräävät tuotannon, voiton, hinnan ja palkan. Nämä lait saattavat muuttua. Mutta muutokset saavat tapahtua vain taloudellisen elämän ja sen kehityksen piiristä johtuvista syistä ja hallitus ei saa näille tehdä väkivaltaa hallinnollisten määräyksiensä kautta.

»Uusi jakö» rikkoo näitä lakeja. Se koskee yksilölliseen vapauteen ja rajoittaa liikemiehen ja pankkiirin oikeuksia — oikeuksia, jotka maan valtiosäännön ja maan kaikkien lakien mukaan heille kuuluvat! Liike-elämän tarkoituksena on voiton saaminen ja sen jollakulla tavalla säännötely asettaa voiton vaaralle alttiiksi. Tämä on periaatteellinen kysymys. Käytännössä ei tällä ohjelmalla vielä — kuten vanhoilliselta katsantokannalta myönnetään — ole sanottavastikaan yksilöllistä oikeutta loukattu.

Tämän takia trustipohäätat vastustavat sinistä kotkaa.

Meille on selvää, että elvytysohjelman aatteellinen ja poliittinen merkitys on juuri näissä suurkapitalistien pelkäämissä periaatteissa, yksityisten kapitalistien riistoa rajoittavissa periaatteissa.

Mutta me olemme myöskin nähneet, että käytännössä nämä periaatteet eivät suuria merkitse. Suurkapitalismi iloitsee siitä, että se jarrutuksellaan, kiusanteollaan, lain kirjaimen suoranaishella rikkomisellaan, määräyksiensä ja sopimuksien laiminlyönnillään on voinut niin hyvin pitää ohjelman aisoissaan. Varsa ei ole isännän käsissä päässyt pillastumaan.

»Jos me luovumme vapaudestamme, niin me saamme varustautua vastaan ottamaan orjuutta oman heikkou-

temme vuoksi», julistavat kaikenlaisten uudistuksien vastustajat ikäänkuin kaiken mahdollisuuden varalta. »Kansallisesta hätätilalainsäädännöstä on päästävä» ja »Nira» on »yksilöllisyyden ja vapaan yritteliäisyyden tieltä hävitettävä senkin vuoksi, että se on osoittautunut tarkoituksettomaksi», jatkaa itsetietoinen pääoman palkkaimen.

Elvytyshallinnon johtaja, kenraali Johnson, vastaa tähän, että tosiaankin on valittava kahdesta katsomuksesta, joilla molemmilla ei ole tilaa tässä maassa! Vanha politiikka johti onnettomuuteen ja jos sen annetaan jälleen hallita muinaisilla menettelytavoillaan muutamien etuoikeutettujen hyväksi, niin suuri vaara on uhkaamassa. »Niran» vastustajat koettavat hajoittaa sen puolustajien rintaman ristiriitaisiin ryhmiin ja siten toteuttaa vanhaa neuvoa: »hajoita ja hallitse!» Elvytyslain »puolustajat ylittävät vastustajien lukumäärän tuhansilla yhtä vastaan. Mutta harvoilla elvytysliikkeen vihollisilla on eräitä etuja. He ovat rikkaita ja voimakkaita eivätkä säästä ammuksiaan», lausuu Johnson.

Hän kehoittaa kansaa puolustamaan sitä. »Tämäntapaista lakia ei voi saattaa käytäntöön rangaistuksen ja poliisin uhalla. Siitä voi koitua menestystä vain, jos huomattava enemmistö kansasta ja liikkeenharjoittajista ei ainoastaan tahdo sitä, vaan aktiivisesti kannattaa sitä. Tämän asian ymmärtäminen on tärkeää.»

Johnson puhuu painokkaasti ja vakavasti.

Mutta kansajoukot pysyvät nyt vaiteliaina. Ne eivät enää lähdekään sinisen kotkan perässä kiihkoisasti. Reipastuttavan luottamuksen ja toivon asemasta kansajoukot tuntevat pettyneensä. »Niran» tunnusmerkit ja ilmoitukset eivät enää loista jokaisessa ikkunassa. Ne ovat rän-

sistyneet, putoilleet ja harvenneet. *Innostus kotkaa kohtaan on ilmeisesti laskenut.*

Tämän johdosta elvytyshallinnon johtaja julistaa uuden ryntäyksen tarpeelliseksi. »Nira» olisi jälleen kansanomais-tutettava. Yleinen innostus olisi saatava sen puolelle. Ilman sitä on koko elvytysohjelma vararikon oma.

Hallitus on itse syypää tähän tulokseen. Se on antanut itsetietoisten rahaetujen ja niiden politikointsijoiden johtaa itsensä kompromissista toiseen ja jokaisella perääntymisellään vahvistanut elvytysohjelman vihollisten rintamaa ja rohkaissut niiden hyökkäystä. Jokaisessa tienhaarassa on hallitus perääntynyt oikeistosta tulevien vastustajiensa edessä. Rahaetujen kanssa rauhan säilyttämisen hinnalla on hallitus sivuuttanut mainiot psykologiset tilaisuudet lujittaa elvytysliikettä todella uudistusmielisten kansan voimien kokoamisella sen taakse. Viivyttelyil-lään ja myönnytyksillään on hallitus menettänyt paljon kannatustaan ja kun ilmeiset pettymykset elvytysohjel-man lupauksiin nähden valtaavat laajat kuluttajajoukot, niin taantumus viekkaalla propagandallaan voittaa näidenkin keskuudessa. Luonnolliset kannattajansa hallitus ja elvytysliike täten sysää vihollistensa käsiin!

Uhkamielinen, kansajoukkojen elinehdoista, työttömien ja turvattomien miljoonien kärsimyksistä välinpitämätön vanhoillinen kapitalistinen suunta on siis voittamassa.

Olisiko sitten — kaikki seikat lukuun ottaen — elvytysohjelma lakeineen, julistuksineen ja periaatteineen merkinnyt jotakin todellista uhkaa jättiläismäiselle Amerikan kapitalismille? Sisälsikö tämä ohjelma jotakin mullistavaa, jota ei olisi voitu järjestelmään sovittaa sen perusteita muuttamatta?

Amerikka, joka sattumalta on valinnut sopivan ajan

maailmanhistoriassa esiintymiselleen (tuli voittamaan sodan) ja joka rahamahdin ohella on luonut kömpelön valtiotaidon, pintapuolisen ja hosuvan järjestelmällisyyden, aikoo kuitenkin viimeiseksi säilyttää kapitalismin kotialttarillaan ja juuri siitä syystä karttaa yhteiskunnallista suojelulainsäädäntöä ja uudistuksia. Amerikka on näissä suhteissa arveluttavasti jälessä Euroopan kaikista maista. Raaka rahan mahti ei vielääkään tahdo astua minkäänlaisten myönnytyksien tielle!

Tarkastakaamme esimerkiksi ammattijärjestökysemystä:

Englannissa on suhteellisesti väkiluku huomioon otettuna kolme kertaa enemmän ammattijärjestöissä jäseniä kuin Yhdysvalloissa. Ja brittiläisessä yhteiskunnallisessa elämässä näillä järjestöillä on syvä merkitys. V. 1929 muudan ministeri viitoitti niiden luonteen seuraavalla lausunnolla: »Ammattijärjestöjen kasvu on merkinnyt sitä, että niistä on muodostunut erottamaton osa Englannin yhteiskunnallisesta koneistosta!... Valtio käsittää ammattijärjestöt vastuunalaisiksi edustaviksi laitoksiksi.» Jo kaksikymmentä vuotta on Englannissa ammattijärjestöillä ollut tärkeä ja merkityksellinen vaikutus, ei ainoastaan työ- ja palkkapolitiikassa, vaan myöskin yhteiskunnallisessa avustustoiminnassa, kuten työttömyys- ja terveystavun jakamisessa.

Keisarillisessa Saksassa oli suhteellisesti paljon enemmän unioiden jäseniä kuin Yhdysvaltain tasavallassa!

23 vuotta sitten Englanti hyväksyi kansallisen työttömyysvakuutuslain. Pakollinen työttömyysvakuutusjärjestelmä on voimassa Euroopan kahdeksassa maassa ja valtion avulla voimassa oleva vapaaehtoinen vakuutusjärjestelmä on olemassa yhdeksässä maassa. Yhdysval-

loissa ollaan tässä suhteessa vasta »ajatuksen» asteella ja sosialistit ovat ainoat, jotka käyvät johdonmukaista taistelua työttömyysvakuutuksen puolesta. Kongressille on myöskin esitetty lakialoite tässä suhteessa ja kerrotaan presidentinkin olevan suosiollisen sille, mutta määräävät teollisuusmagnaatit esittävät, että »liikemaailman sallittaisiin tervehtyä lamaannuksen vaikutuksista, ennenkuin työttömyysvakuutusta ajatellaan».

Europan edistyneet teollisuusmaat ovat kaikkinaisessa työväen suojelulainsäädännössä huomattavasti edellä Yhdysvalloista. Rooseveltin ohjelma siis parhaimmassakin tapauksessa yrittää vain tavoitella sitä tasoa, missä Euroopassa oltiin jo toistakymmentä vuotta sitten.

Kaukonäköisemmät porvarit, jotka käsittävät sen koetelemuksen todellisen merkityksen, mihin pula kapitalismin on johtanut ja ymmärtävät Rooseveltin hartaat yritykset järjestelmän pelastamiseksi, puhuvatkin selvästi uudistuksien puolesta. Erään New Yorkin johtavan päivälehdän, jonka toimitussuunta ei ole aivan pahoin sensasiolla eikä myöskään edistysmielisyydellä pilattu, »New York Evening Post»in toimituskirjoitus autoteollisuuden työselkkauksien johdosta maaliskuussa oli kuvaava. Siinä sanottiin:

»Antakaamme niiden (autokapitalistien) ymmärtää, että nyt on saavuttu aikaan, jolloin heidän täytyy hyväksyä ja järjestää asiansa Amerikan Työväenliiton kanssa ja myöntyä työläisten järjestäytymiseen ja 'suljettuun työpaikkaan', ei sen takia, että radikalismi niin vaatii, vaan sen takia, että kapitalismi tarvitsee sitä!»

Sanomattakin on selvää, että työväki asettaa järjestäytymisliikkeeseensä toisen sisällön kuin liberaalisinkaan porvari.

KAPITALISMI — SOSIALISMI.

Yli neljä vuotta kestänyt aineellinen ja henkinen ahdistus jatkuu yhä! Säästönsä menettäneet ja köyhtyneet kansanjoukot ovat joutuneet entistäkin epätoivoisempaan asemaan! Kirjaimellinen nälkä ja alkeellisempien elämänvälineiden puute on villipedon tavoin tuhansien ja satojen tuhansien kimpussa! Yhteiskunnan vähäosaisten kärsimykset ovat rajattomat!

Maailman mahtavin kapitalismi osoittautuu kykenemättömäksi antamaan kansan suurelle enemmistölle mahdollisuutta elämään. Äärimmäisen rikkauden ja aineellisen vallan ja suurien joukkojen puutteen ja epävarmuuden väliseen juopaan hukkuvat kaikki tasoittavat yritykset. Maailman rikkain maa, uuden ajan kapitalistisen järjestelmän kruununaton keisarikunta muistuttaa rappeutuvaa Roomaa.

Se, mitä Roosevelt on heittänyt ajan avonaiseen kitaan, osoittautuu vähäarvoiseksi. Se ei lepytä niitä turman voimia, jotka hävityksellä uhkaavat talousjärjestelmää ja koko sitä sivistystä, jonka tunnusmerkkinä on dollari. Päinvastoin pintapuolinen uudistus on uudistuksetkin asettanut vaaran alaisiksi. Taantumuksen tahra uhkaa jokaista kapitalistista uudistusta.

Yhdysvaltain kehityksen edessä on tien jakaantuminen.

Yksi tie johtaisi suoraa päätä imperialistisen kapitalismin diktatuuriin. Se olisi taantumuksen voimille luonteenomaisin tie.

Mutta astuminen tälle tielle ei osoittaudu niin yksinkertaiseksi kuin korskeuden tyhmistyttämät pääoman aivot ovat kuvitelleet. Rooseveltin hallituksen ohjelma tuli ensimmäiseksi esteeksi tälle tielle.

»Nira» on asettanut valittavaksi toisen tien: v
toman talousjärjestelmän kontrollin, osittaisen suunnitelmallisuuden ja sitä tietä talouselämän elvyttämisen kansanjoukkojen elämänehtojen lieventämiseksi. Se lupaa johtaa maan takaisin entisiin rikkaisiin aikoihin, entisiin kohoutumismahdollisuuksiin, kunhan se vain saa aikaa ja tilaisuuden työskennellä.

Mutta onnistuuko se tässä? Kaikki käsillä olevat tosi-seikat puhuvat kielteiseen suuntaan. Järjestetty suunnitelmatalous ei sovellu kapitalistisen järjestelmän puitteisiin. Työtehoa on lisätty, työmahdollisuuksiakin on vähän laajennettu, palkatkin ovat hiukan kohoutuneet, mutta elintarpeiden hintojen nousu on pikemmin supistanut kuin laajentanut kansan ostokykä. Työttöminä on yhä toistakymmentä miljoonaa ja kurjuuden poistamisessa numerot eivät osoita edistystä, vaan on almuilla elävien lukumäärä yhä lisääntymässä. »Uusi jako» merkitsee *uutta pettymystä!*

Käytännöllisen politiikan kannalta katsoen on olemassa se mahdollisuus, että republikaanipuolue toimeenpantuaan jonkinlaisia uudelleenjärjestelyjä voisi hyväkseen käyttäen äänestäjäjoukkojen pettymystä »uuteen jakoon» nähden helpostikin valloittaa vallan takaisin vaaleissa ja siten pystyttää »vanhan suuren puolueen» hallituksen, jolla taas olisi uusi kaiku verrattuna demokraattipuolueen epäonnistuneisiin kokeisiin*). Tämänlaista tarkoitusta varten ovat republikaanipuolueen johtavat voimat nyt jo toiminnassa. Republikaanien valtaan palautuminen olisi sopusointuista amerikkalaisen kaksipuolue-järjestelmän kanssa ja muodostuisi se sitäkin helpommaksi, jos sen

*) Vaaleissa demokraattinen puolue ja Roosevelt saivat loistavan vaalivoiton. — Kustantajan huomautus.

johtavat poliitikot myöskin kunnostautuisivat jonkinlaisten uusien, kansanomaisten tunnuksien tai ajankohtaisten, uudistuksia lupaavien ohjelmien esittämisessä.

Rooseveltin hallituksen ohjelma ei teoreettisesti ole lainkaan selvä. Sen epäselvyys johtuu siitä, että se on kahden yhteiskunnallisen valtajärjestelmän — kapitalismin ja sosialismin — ja niiden keskinäisen taistelun *väliasteille kuuluva poliittinen liike*.

Kapitalismin kukistuminen tapahtuu järjestelmän soveltamattomien lakien kautta. Se on historiallinen muutoksen ja kehityksen prosessi. Sosialismin rakentaminen kapitalismin tilalle on aivan eri asia. Kapitalismin rappeutuminen ja luhistuminen voi tapahtua suuremmissa mittakaavassa ja nopeammin kuin sosialismin rakennusvoimat edistyvät. Rappeutuminen on *automaattinen prosessi*, mutta rakentaminen kysyy *aktiivisuutta*, johdonmukaista ohjelmaa, tarmoa ja kestävyyttä.

Kun sosialismin rakennusvoimat eivät voi seurata kapitalismin rappeutumisen kintereillä — kun kansajoukkojen takapajuisen kehityksen vuoksi ei voida heti paikalla pystyttää sosialismia siellä, missä kapitalismin taloudellisten perusteiden romahdus sen mahdolliseksi tekisi, niin seurauksena on poliittisia ja yhteiskunnallisia välimuotoja, kehityksen levähdysasteita, kapitalismin ja sosialismin välillä. »Uusi jako» kuuluu tämänlaisiin välimuotoihin. Samoin fascismi. Sosialismin teoria ei ole meille voinut lähemmin opettaa, minkälaisiksi nämä välimuodot muodostuvat ja kuinka pitkiä aikoja ne saattavat kestää, mutta sitä paremminkin nykyaikainen käytännöllinen elämä ja kokemus osoittavat meille nämä väliasteet sellaisiksi rangaistuskuureiksi, joita ei voida

kauan kestää. Fascismissa yhteiskunnallinen kehitys piiskaa ankarasti omaa saamattomuuttaan!

Tämänlaatuiset välimuodot saattavat myöskin vaihtua toisesta toiseen.

Jos Amerikan työväenluokka ei huomattavammin ala herätä menneitten aikojen raskaasta unesta ja jos se ei oikealla hetkellä, kapitalismin viimeisessä romahduksessa, syvimmissä epätoivossa, kykene määräävällä enemmistöllä osoittamaan sosialismin lupauksen tietä, niin »uuden jaon» eräät hämäräperäiset kynttilät saattavat saada fascistisen kirkkauden. Rooseveltin hallituksen epäonnistuminen maan taloudellisen elämän elvyttämisessä on tuonut yhteiskunnallisen elämän tarkkailijoiden silmien eteen kysymyksen fascismin mahdollisuudesta. Vain lörpöttelijät luulevat »uuden jaon» siksi. Sen mukaan kylläkin käytetään valtiovaltaa taloudellisen elämän järjestämiseksi yksityisten omistajien hyväksi, mutta niin porvarillinen valtio on aina tehnyt. Sen kontrolloitimenpiteet eivät merkitse diktatuuria, vaikkakin niihin voi sanoa sisältyvän diktatuurin ituja. »Uuden jaon» yhteiskunnallinen suunta, jos sille sellaista tahtoo etsiä, tähtää pikemminkin jonkinlaista *valtiokapitalismia kohden*, joka Amerikassa välttämättä saisi hyvin keskittyneet muodot.

Jonkinlaatuisilla valtiokapitalistisilla pyrkimyksillä näyttää olevan puolustajiakin. Opillisessa suhteessa siltä taholta osoitetaan, että talouselämää kontrolloivan vallan täytyy olla kansan yläpuolella, kuten oli keskiaikainen kirkko, ehdoton monarkia ja kuten nykyinen fascismin. Nämä fascismin henkiset liittolaiset, pitäen kansaa ja joukkoja kehittykselle mahdottomina, vaativat demokration rajoittamista. Tässä ne pyrkivät uudestaan esiin

inspiroimaan 18:nneen vuosisadan lopulla vallinneen federalistipuolueen politiikkaa, joka rannikon rahamiesetuihin nojautuen tahtoi mahdollisimman keskittynyttä valtiojärjestelmää ja yläluokan oikeuksien turvaamista maan perustuslaissa. Heistä — varsinkin »Niran» kiivaimmista vastustajista — nykyinen komento on vain »sokeiden joukkojen despotismia», jota inspiroi »Rooseveltin asioimistaito».

Amerikassa on myöskin puolifascistisia järjestöjä, joissa lienee muutama miljoona jäsentä. Mutta nämä ovat syntyneet maan ominaisista olosuhteista, etelän ja pohjoisen ristiriidoista, uskontojen taisteluista, rotuvihasta ja amerikkalaissyntyisten ja ulkomaalaisten välisistä riitaisista suhteista, eivätkä ne niin ollen ole nykyisten olojen tuotteita, eikä niillä myöskään ole yhteistä toimintaohjelmaa. Salaisine ja omituisine menoineen ne ovat tottuneet terroristisiin toimintatapoihin, mutta näihin asti ne ovat uhranneet paljon voimiaan keskinäisiin taisteluihin. Ennen kuin nämä voimat soveltuisivat pääoman ehdottoman diktatuurin palvelukseen, pitäisi ne kuljettaa uuden poliittisen muovailemisprosessin läpi.

Se tien risteys, missä Yhdysvallat tekivät valintansa »Niran» merkin ja sinisen kotkan mukaan, ei siis ollut viimeinen. Koettelemuksista ei ole päästy! Uusi valinta on tehtävä!

Vaivalloisella matkalla saatetaan kokeilla erilaisilla välimuodoilla, jotka kansan syville riveille maksavat paljon kärsimystä. Tänään saadut lupaukset osoittautuvat huomenna pettymyksiksi. Mutta juuri tässä haparoivassa eteenpäin menossa kehittyy ja selviytyy työväenliike, kuten mainehikas opettajamme, Friedrich Engels jo v. 1886 Amerikan työläisille ja sosialisteille aina arvokkaissa

neuvoissaan osoitti. »Liike kehittyy ja sen täytyy kehittyä omien virheittensä kautta», hän kirjoitti. Innostuneena valtaviin työtaistelujen johdosta Engels kehoitti amerikkalaisia tovereitaan varomaan dogmaattisuutta ja luottamaan suurien köyhälistön joukkojen liikkeeseen, joka kyllä »löytää teoreettisesti oikean suunnan omien kokemuksiansa ja vahinkojensa kautta»!

Sillä paljon korkeammalla tasolla, missä sosialistinen ajattelu ja sosialistinen liike koko muun työväenliikkeen kanssa nyt on verrattuna Engelsin elämän aikoihin, on meillä myöskin lujempi luottamus siihen, että kapitalistisen järjestelmän kokeilut ja kamppailut johtavat koko työtätekevän luokan aatteelliseen ja järjestölliseen kypsytyteen niin, että se lopullisessa valinnassa omaksuu yhteiskunnallisen omistuksen, yhteiskunnallisen hallinnon ja yhteiskunnallisen kansanvallan — *sosialismin!*

SISÄLTÖ.

	Siv.
<i>Johdanto</i>	5
<i>Lukijalle</i>	9
<i>I. Yksilöllisten toiveiden Amerikka</i>	11
<i>II. Huippusaavutus ja romahdus</i>	23
»Uusi kapitalismi» — kaikkien paratiisi	28
Romahdus	32
Kaikki tiet tukossa	35
<i>III. Hallitus ja teollisuuden kontrolli</i>	39
Periaatteet ja neuvonantajat ilmestyvät	45
Suunnitelmallinen talouden järjestely	48
<i>IV. Pankkien sulkeminen ja rahatalous</i>	53
Maan rahatilanne	55
Inflatio	61
Halvempi dollari käytännössä	66
<i>V. Yleiset työt ja avustukset</i>	69
Luovutukset yleisiä töitä varten	72
Maanviljelijöiden avustaminen	79
Maanviljelijät puhuvat itse	86
<i>VI. Kansallinen elvytyslaki</i>	89
Presidentin työnlisäämissopimus	93
Teollisuuden säännöstely	95
Vaikkeudet ja ristiriidat	100
Säännöstelyjen rikkomukset	103
Mikä on oleva »Niran» kohtalo?	107
<i>VII. Työväen järjestäytyminen ja elvytyslaki</i>	111
Järjestöjen voimasuhteet	114
Elvytyslain 7 pykälä ja taistelu siitä	117
Kansallinen työlautakunta ja lakkojen sovitus	123
Onko tasa-arvoisuus luokkayhteiskunnassa mahdollinen? ..	130
<i>VIII. Rooseveltin politiikan merkitys</i>	134
Ohjelman oletettu mullistava luonne	139
Kapitalismi — sosialismi	145

LUETTAVIA KIRJOJA!

- OTTO BAUER: Tie Sosialismiin, hinta 4:—
, Bolshevismi vaiko sosialidemokratia, hinta 8:—,
KARL KAUTSKY: Internatsionaale, hinta 6:—.
, Terrorismi ja kommunismi, hinta 10:—.
EERO A. VUORI: Korkokanta, hinta 2: 50.
SYLVI-KYLLIKKI KILPI: Työväen Juhlat, hinta 5:—.
REINHOLD SWENTORZETSKI: Poliitiikan taito, hinta 5:—.
KARL H. WIIK: Kovan kohtalon opetuksia, hinta 3:—.
-

- Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ohjelma ynnä muut puoluepäätökset, hinta 5:—.
Sos.-dem. Puolueen Talouspoliittinen ohjelma, hinta 10:—.
-

- Sos.-dem. Puolueen Puoluekokouspyötäkirja 1933, hinta 15:—.
Aikaisempien puoluekokousten pöytäkirjat vv. 1904—1930 hinnat: vv. 1904—18 5:—, 1919 15:—, 1922—26 12:— ja 1930 15:—.

Julkaisuja on saatavana Työväen kirjakaupoista ja kustantajalta.

S O S.-D E M. P U O L U E T O I M I S T O,
Helsinki, Sirkuskatu 3.

HINTA 8:—.